

The Greens | EFA
in the European Parliament

GREEN EUROPEAN
FOUNDATION

Evropa pro začátečníky

Zelený průvodce po EU

Revidované a
rozšířené vydání

Evropa pro začátečníky

Zelený průvodce po EU

GREEN EUROPEAN FOUNDATION

Vydala Zelená evropská nadace (Green European Foundation) a skupina Zelených/ESA (Greens/EFA) v Evropském parlamentu jako přepracované a rozšířené vydání 3. nákladu 2014 (původně *Manuál pro Evropu*)

Aktualizovali a přepsali: Josiah Mortimer a Ferran Rosa

Koordinace textu: Aurélie Maréchal, Joachim Denkinger

Podle původního textu, který napsali: Karl Staudinger, Andrew Murphy, Andrew Rodgers a Daniel Schade

Z anglického originálu *Europe for Beginners – A Green Guide to the EU* vydaného v Belgii v září 2015 přeložila Pavla Brady. Překlad byl realizován s podporou Institutu pro aktivní občanství, Česká republika.

Vytištěno v Belgii, září 2016

Výroba: Micheline Gutman

Koordinátorka projektu: Ioana Banach, Zelená evropská nadace

Vytištěno na 100 % recyklovaném papíru

Foto na obálce: © Jeffrey De Keyser

Stanoviska v této publikaci vyjadřují názory autorů.

Nemusí vždy vyjadřovat stanoviska Zelené evropské nadace nebo skupiny Zelených/ESA v Evropském parlamentu.

Evropský parlament

Tato publikace vznikla za finanční podpory Evropského parlamentu. Evropský parlament nezodpovídá za obsah tohoto projektu.

Publikaci je možno objednat zde:

The Green European Foundation – Brussels Office: 15 Rue d'Arlon – B-1050 Brussels – Belgium

Tel: +32 2 234 65 70 | Fax: +32 2 234 65 79 | E-mail: info@gef.eu | Web: www.gef.eu

Zelená evropská nadace (GEF) je politická nadace na evropské úrovni, jejímž posláním je přispět do oblasti živé evropské debaty a podporovat větší zapojení občanů do evropské politiky. GEF usiluje o mainstreamové debaty o evropských politikách a politice jak uvnitř, tak i mimo zelenou politickou rodinu. Nadace funguje jako laboratoř pro nové myšlenky, nabízí přeshraniční politické vzdělávání, platformu pro spolupráci a výměny na evropské úrovni.

Green European Foundation asbl
3 Rue du Fossé – 1536 Luxembourg

The Greens/EFA in the European Parliament
Office PH02C27
60 rue Wiertz – 1047 Brussels

OBSAH

Předmluva od GEF	4
Předmluva od skupiny Zelených/ESA	6
1. Historie EU	7
1.1 Velká myšlenka	9
1.2 Začátek s uhlím a ocelí	9
1.3 „Stále těsnější unie“: Římské smlouvy	10
1.4 K jednomu trhu – Jednotný evropský akt	11
1.5 Maastricht: eura a unie	12
1.6 Práva, demokracie a růst: Amsterdam	14
1.7 Adaptace na rozšíření: Niceská smlouva	16
1.8 Evropský konvent: neúspěch a vítězství?	17
1.9 Lisabonská smlouva: dotažení toho, co konvent opustil?	18
1.10 EU dnes	20
2. Tvůj hlas: Demokracie v EU	21
2.1 Demokracie v institucích EU	22
2.2 Evropská občanská iniciativa	24
2.3 Tvá práva	26
2.4 Lobbování v EU	28
2.5 Politické rodiny	29
2.6 Dva kroky vpřed, dva kroky vzad?	38
3. Kdo co dělá? Pravomoci v EU	39
3.1 Co může dělat EU	40
3.2 Hlas lidu? Evropský parlament	43
3.3 Tahání za nitky: Rada Evropské unie	48
3.4 Politický řidič: Evropská rada	51
3.5 Ani státy, ani občané: Evropská komise	53
3.6 Zajištění dodržování práva: Soudní dvůr Evropské unie	56
3.7 Řízení eurozóny: Evropská centrální banka	57
3.8 Technické a poradní orgány	58
3.9 Institucionální boj	60
4. Jak to všechno funguje? Rozhodování v EU	61
4.1 Právní systém	62
4.2 Tvorba právních předpisů	63
4.3 Jak změnit smlouvu	68
4.4 Jak EU sestavuje svůj rozpočet	69
4.5 Hospodářská a měnová unie	71
4.6 EU ve světě – zahraniční politika	74
4.7 Rovnováha v ohrožení?	75

Předmluva

GEF vznikl v roce 2008 po vzoru založení dalších evropských politických nadací a dostal velmi široký a ambiciózní mandát: přispívat k demokratickému rozvoji evropské veřejné sféry – s EU, její rolí a její budoucností jako hlavními tématy.

Ujali jsme se této práce v rámci normativní vize evropské politické ekologie popsané Evropskou stranou zelených a Zelenou skupinou v Evropském parlamentu: vize „jednoty v rámci rozmanitosti“ napříč kontinentem, avšak silně kriticky vůči politickým rozhodnutím a orientaci křesťanských demokratů, sociálních demokratů a liberálů, ať už na úrovni národní, nebo v evropských institucích.

Z této perspektivy od roku 2008 do roku 2015 vedly v některých zemích politické a společenské události ke katastrofickým situacím a obecně se zdá, že vyústily v dlouhotrvající období stagnace. V tomto smyslu, Evropská unie, která si buduje svou legitimitu na základě svých výsledků, pokud jde o mír, ekonomický růst a zaměstnanost, je tvrdě zpochybňována, a to dokonce v oblasti základních práv, jako jsou práva běženců, svoboda vyjadřování nebo volný pohyb a volný pobyt. Tato diagnóza nicméně není sdílena většinou politických elit, které bez vysvětlení raději zdůrazňují, že Evropská unie byla vybudována za 60 let pomocí usměrňování národních pnutí a skrze progresivní definici společných zájmů, které nakonec vedly ke zvýšení jejich pravomocí a počtu členů, stejně tak jako k větší kulturní různosti.

Současné období je jak tragické, tak i fascinující. Tragické, protože války z kontinentu nezmizely a protože navzdory našim představám (zejména generace, která se narodila v prvních letech po roce 1945) Evropané a Evropanky nevstoupili nezvratně do éry demokracie, která je otevřená světu. Namísto toho je stále běžná nerovnost, diskriminace a xenofobie.

Avšak také fascinující, protože navzdory všemu evropský dům stále stojí. Protože, bohužel nebo bohudík, politické odezvy jsou založeny de facto na větší koordinaci, dokonce integraci, národních politik, a protože pokud věříme v eurobarometry, většina Evropanů a Evropanek se stále považuje za občany a občanky Unie. Nicméně, většina analytiků věří, že je EU „na rozcestí“.

Uprostřed této smršťe, národní a evropské síly politické ekologie mají dnes pouze omezené kapacity k politickému ovlivňování a zdráhají se rozdělit kompetence mezi Unii, členské státy a regiony, především když jsou spojené se způsoby zlepšení a zvýšení demokratické participace v politickém rozhodování. Stručně řečeno: federální přístup, který máme, už nadále není sdílen všemi Zelenými.

To je důvod, proč GEF, už od svého založení, věnuje část svých zdrojů na mezinárodní školicí aktivity určené především pro mladé zelené aktivisty. Věříme, že tímto způsobem můžeme pomoci výměny vědomostí přispět k reflexi a debatě mezi ekology, a tím ke zvýšení naší akceschopnosti na evropské úrovni.

Vzhledem k probíhajícímu současnému politickému vývoji, nyní, v roce 2015, jsme výrazně omezili práci pro nás samotné! Abychom podpořili naše aktivity, GEF publikuje studie a zprávy, často vytvořené v přímé spolupráci s europoslanci, provozuje webové stránky, především ty s konceptem Nové zelené šance (Green New Deal), a v neposlední řadě vydává ambiciózní periodikum Green European Journal.

„Evropa pro začátečníky: Zelený průvodce po EU“ je stručnou „učebnicí“ doplňující naše obvyklé publikace. Poděkování patří Josiahovi Mortimerovi a Ferranu Rosovi, kteří napsali jednotlivé kapitoly pod vedením Aurélie Maréchal, ředitelky GEFu.

Cílem tohoto průvodce je poskytnout obecné představení Evropské unie a tímto způsobem nastínit historii evropské integrace (od Římských smluv po 2. světovou válku až po Lisabonskou smlouvu a současnou ekonomickou a finanční krizi) a představit místo pro demokracii na úrovni EU a roli občanů a občanek EU a jejich práv. Průvodce také stručně, ale jasně představuje hlavní instituce EU, mezi které patří Evropský parlament, Rada Evropy a Evropská rada, Evropská komise a Soudní dvůr Evropské unie, a způsoby, jakými se vzájemně ovlivňují při rozhodování. Navíc tento průvodce vysvětluje postupy, jakými EU vytváří právní normy, sestavuje svůj rozpočet a představuje hlavní rysy ekonomické, měnové a zahraniční politiky Evropské unie.

Tato publikace se nicméně neomezuje pouze na popis Evropské unie, jejích institucí, procesů a historie, ale pokouší se vše kombinovat se stanovisky Zelených. Z toho důvodu jsme se pokusili poskytnout dostatek příkladů činnosti Zelené skupiny v Evropském parlamentu a v některých případech také její úspěchy. Doufáme tak, že tento průvodce nám pomůže znovuobjevit evropský projekt a navíc přesvědčí čtenáře, že alternativy k současné politice jsou nejenom nutné, ale také možné.

Pierre Jonckheer a Susanne Rieger
spolupředsedové
Brusel, prosinec 2014

Předmluva k přepracovanému a rozšířenému vydání

V mnoha členských státech EU stoupá počet občanů a občanek, kteří se odvracejí od politiky. Odvracejí se od zavedených stran a hledají nová hnutí, které by poskytla řešení k současným problémům. Mezi tyto hnutí patří například Podemos ve Španělsku a Syriza v Řecku, ale také Pegida v Německu. Protestující se původně zaměřovali na národní vlády, ale nyní si také politici EU stále více uvědomují vzrůstající pochybnosti občanů a občanek týkající se evropského projektu. Významnou roli zde hraje strach o budoucnost, nezaměstnanost a chudoba. K rostoucí neochotě, či dokonce odporu vůči Evropské unii přispívají ale i nacionalistické vzruchy.

Přestože má politika EU přímý vliv na náš každodenní život, většina občanů a občanek EU ji vnímá jako něco na hony vzdáleného, i když se týká hlavních současných událostí, jako je konflikt na Ukrajině, řecká krize, probíhající uprchlická krize ve Středomoří, nebo specifických zákonů, jako je zrušení poplatků za roaming nebo boj proti daňovému dumpingu. Pro mnoho lidí se tyto politiky staly bezvýznamné. Jednoduše se nám nedaří informovat ani komunikovat, co to vlastně přesně je, co děláme v Evropském parlamentu a dalších institucích EU. Tato brožura byla napsána, aby napravila tuto nerovnováhu.

Není to jednoduše pouze záležitost více informací. Místo toho potřebujeme pochopit, jak zvýšit popularitu Evropské unie, což je něco, co EU velmi potřebuje, a také, jak pro ni zpět získat větší podporu a důvěru veřejnosti. Bohužel, EU dělá mnoho chyb. Jedním z příkladů je Řecko. Výlučné zaměření na úsporné reformy zhoršilo existující problémy a zdolalo zemi i její obyvatele. Naše zelená vize byla a je taková, že žádná solidarita nemůže být bez zodpovědnosti. Věříme, že občané a občanky by považovali politiku, jejímž výsledkem by byl odchod členského státu z měnové unie, za nezodpovědnou. Zelení jsou naopak přesvědčeni o stabilizaci eura pomocí prohlubování politické integrace EU.

Jediným způsobem jak zvýšit oblíbenost EU je bránit naše společné evropské hodnoty a standardy. Toto musí platit stejně tak uvnitř, jako i mimo EU. Jednoduše nemůžeme nedělat nic, zatímco tisíce lidí tonou ve Středomořním moři. Spolu s migranty umírajícími ve Středomořním moři umírají také naše evropské hodnoty. Stejně tak nemůžeme připustit situaci, kdy hlavní představitel vlády v Maďarsku navrhne znovuzavedení trestu smrti bez toho, aby byl jakkoliv konfrontován se svým stranickým protějškem na národní úrovni v Berlíně nebo jinde. EU obdržela Nobelovu cenu za mír a dennodenně musí pracovat na tom, aby dokázala, že si ji zaslouží.

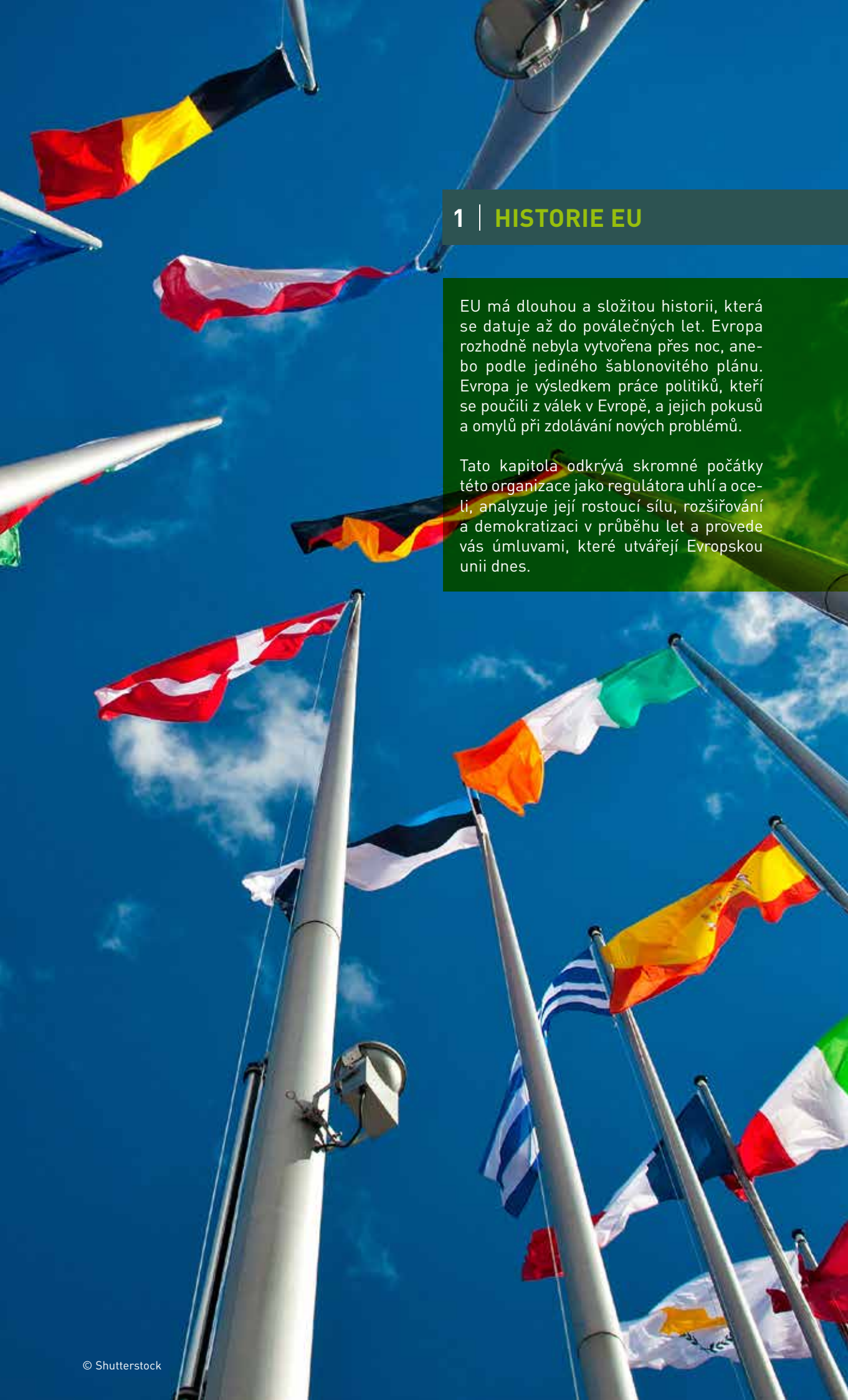
Avšak neměli bychom pochybovat nebo relativizovat to, čeho už EU dosáhla. Neměli bychom zapomínat na poslední století, či ho jednoduše nazývat minulostí. Je dobře, že tato brožura reviduje a připomíná historii EU. Připomínání světových válek, holokaustu, studené války a pádu Berlínské zdi znamená pochopení důležitosti a opodstatněnosti základních myšlenek evropského integračního projektu. Chtěli jsme a chceme se povznést nad národní rozdíly a nebezpečné krátkozraké zaměřování se na národní zájmy. Ruské připojení Krymu a porušení mezinárodního práva v roce 2014, sto let po vypuknutí první světové války, dalo jasně najevo, jak zásadní je pro nás, tak i pro naše východní sousedy to, že bráníme a propagujeme evropské myšlenky.

Někdy je potřebný určitý odstup, abychom mohli věci vyhodnotit jasně a přesně. Kolumbijský spisovatel Hector Abad ten odstup měl, když mluvil o EU pro časopis „Les lettres International“: „Evropa není omyl a není nesmysl. Je na ni mnoho špatného, a to musí být reformováno. Svět nebude nikdy rájem, ale úspěch sjednocování evropských národů společně ve spolupráci založené na solidaritě v posledních šedesáti letech, je až doposud ze všech experimentů, které kdy byly na Zemi prováděny, ten, jehož výsledky se nejméně podobají peklu.“ Je zřejmé, že EU evokuje v Kolumbii, tedy zemi kde je násilí na denním pořádku a demokracie v neustálém ohrožení, pocity toužebného přání.

Naším úkolem je udržet to, co máme a nadále na těchto úspěších stavět. Společně s občany a občankami EU a s odvahou, závazkem a trpělivostí.

Brusel, květen 2015

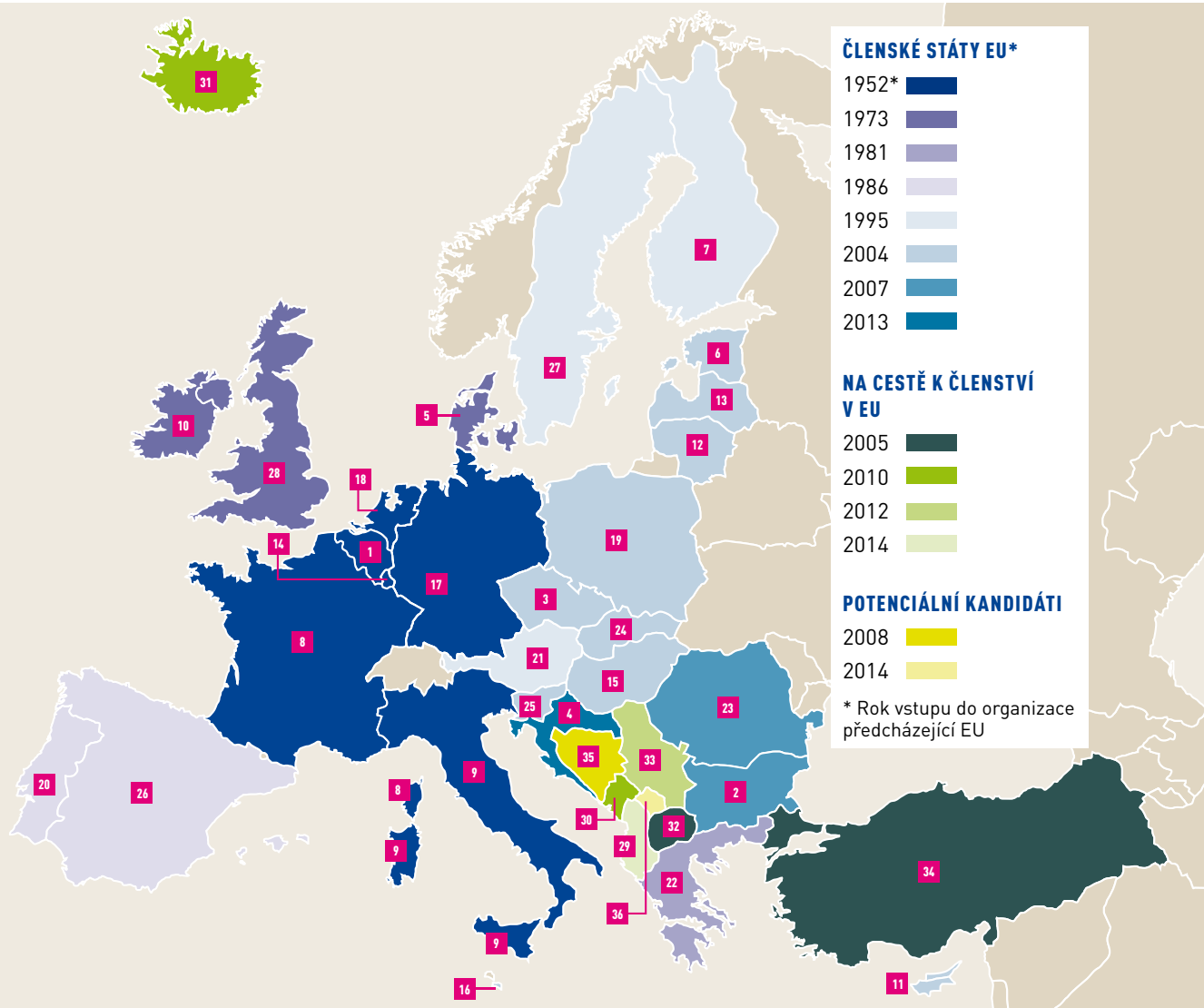
Rebecca Harms a Philippe Lamberts
spolupředsedové skupiny Zelení/ESA v Evropském parlamentu

1 | HISTORIE EU

EU má dlouhou a složitou historii, která se datuje až do poválečných let. Evropa rozhodně nebyla vytvořena přes noc, anebo podle jediného šablonovitého plánu. Evropa je výsledkem práce politiků, kteří se poučili z válek v Evropě, a jejich pokusů a omylů při zdolávání nových problémů.

Tato kapitola odkrývá skromné počátky této organizace jako regulátora uhlí a oceli, analyzuje její rostoucí sílu, rozšiřování a demokratizaci v průběhu let a provede vás úmluvami, které utvářejí Evropskou unii dnes.

ČLENSKÉ STÁTY

(rok vstupu)

1 Belgie (1952)	15 Maďarsko (2004)
2 Bulharsko (2007)	16 Malta (2004)
3 Česká republika (2004)	17 Německo (1952)
4 Chorvatsko (2013)	18 Nizozemí (1952)
5 Dánsko (1973)	19 Polsko (2004)
6 Estonsko (2004)	20 Portugalsko (1986)
7 Finsko (1995)	21 Rakousko (1995)
8 Francie (1952)	22 Řecko (1981)
9 Itálie (1952)	23 Rumunsko (2007)
10 Irsko (1973)	24 Slovensko (2004)
11 Kypr (2004)	25 Slovinsko (2004)
12 Litva (2004)	26 Španělsko (1986)
13 Lotyšsko (2004)	27 Švédsko (1995)
14 Lucembursko (1952)	28 Velká Británie (1973)

NA CESTĚ K ČLENSTVÍ V EU

Kandidátské země (rok žádosti)

- 29 Albánie (2014)
- 30 Černá Hora (2010)
- 31 Island (2010)
- 32 Makedonie (2005)
- 33 Srbsko (2012)
- 34 Turecko (2005)

POTENCIÁLNÍ KANDIDÁTI

Země, které byly identifikovány jako potenciální kandidáti a začaly plnit Dohody o stabilizaci a přidružení

- 35 Bosna a Hercegovina (2008)
- 36 Kosovo (2014)

1.1 | Velká myšlenka

V průběhu historie se nápady, jak překonat omezení a nebezpečí národně-státního systému v Evropě, objevovaly znovu a znovu.

Potřeba realizace těchto myšlenek nebyla nikdy pocítována naléhavěji než po 2. světové válce. Prevence vzniku další vážné evropské války byla tím, co bylo většinou považováno za nejsilnější motivaci pro vytvoření první evropské instituce, Evropského společenství uhlí a oceli, které sdružilo dohromady průmysl zakládajících národů. Dalším silným motivem pro posun kupředu byla víra v ekonomickou obnovu a prosperitu.

Iničiátoři tohoto projektu, Jean Monnet, Robert Schuman a Alcide de Gasperi, byli všichni národními politiky, kteří viděli výhody ve společném konání napříč Evropou. V roce 1951 podepsaly

země Belgie, Lucembursko, Nizozemí, Francie, Itálie a Německo Pařížskou smlouvu, která založila Evropské společenství uhlí a oceli s velmi omezenými pravomocemi. Smlouva vešla v platnost v roce 1952.

To, co začaly zakládající státy společně rozvíjet, bylo naprosto unikátní: nadnárodní entita vybavená pravomocemi, které jí byly uděleny jejími členy. Evoluce těchto nových evropských institucí odrážela víru v překonání nacionalismu jako hlavní příčiny napětí mezi sousedními státy v Evropě.

1.2 | Začátek s uhlím a ocelí

1953: Evropské společenství uhlí a oceli

Ve snaze kontrolovat průmyslová odvětví, která jsou klíčová pro vedení války, navrhl v roce 1950 francouzský ministr zahraničí Robert Schuman, aby se francouzská a německá produkce uhlí a oceli dostala pod kontrolu „**Vysokého úřadu**“ (předchůdce Komise), který by byl zaveden i pro další evropské země. Když byl tento úřad v roce 1952 zřízen, připojily se k němu Itálie, Belgie, Lucembursko a Nizozemí.

S účinností až do roku 2002 bylo **Evropské společenství uhlí a oceli** (ESUO) zodpovědné za regulaci a regulaci společného trhu s uhlím a ocelí,

což jsou dvě zásadní suroviny pro výrobu zboží nezbytného pro válku. Cílem Smlouvy ESUO bylo sjednotit trhy pro tyto suroviny do té míry, aby už je nikdy země ESUO nemohly použít pro vedení války mezi sebou. Záměrem bylo obzvláště znemožnit v dlouhodobém horizontu válku mezi Francií a Německem.

Zákonodárnou moc vykonávala **Rada ministrů** členských států, zatímco parlamentní shromáždění, sestavené z delegátů nominovaných národními parlamenty, plnilo funkci poradní.

1.3 | „Stále těsnější unie”: Římské smlouvy

Založení společného trhu a parlamentního shromáždění.

1957: Podpis Římských smluv
1966: Lucemburský kompromis

Po založení ESUO, spolu s narůstající spoluprací a mocí, byl nezbytný formálnější základ pro evropskou ekonomickou integraci, což dalo vzniknout **Římským smlouvám**, které byly podepsány v roce 1957 s účinností od roku 1958. Záměrem bylo vybudování základů pro stále těsnější unii mezi národy Evropy a rozšíření **nadnárodní** spolupráce mezi členskými státy tak, jak probíhala v rámci ESUO, i do nových oblastí.

Nicméně nejdůležitějším cílem Římských smluv bylo zřízení společného trhu. Na rozdíl od zóny volného obchodu, kde probíhá pouze volná cirkulace zboží a služeb, společný trh umožňuje také volný pohyb výrobních faktorů. **Smlouvy EHS** (Evropské hospodářské společenství) **byly proto zaměřeny na zajištění čtyř základních svobod pohybu pro:**

Zboží – zaručeno celní unií, zrušením všech cel na zboží překračující hranice mezi členskými státy a zákazem všech opatření se stejným účinkem.

Osoby – pohyb za účelem práce. Zaručuje občanům/kám členských států a jejich rodinám svobodu hledat práci v kterémkoliv členském státě společenství.

Služby – zaručuje občanům/kám pracujícím ve službách v jednom z členských států, dodávat jejich služby osobám žijícím v dalších členských státech.

Kapitál – zrušení omezení na platby a investice mezi členskými státy.

Návrhy Komise, pro dosažení těchto cílů, musely být stále jednomyslně přijaty Radou, zatímco **Parlamentní shromáždění sestávající z nominovaných delegátů** národních parlamentů bylo založeno čistě jako poradní orgán. Hrozící nárůst používání hlasování kvalifikovanou většinou (HKV) (více informací o HKV na str. 49) v Radě přivedlo v roce 1965 Francii (pod vedením Charlese de Gaulle) k jejímu bojkotu, protože se Francie obávala,

že by mohla být ohrožena její národní suverenita. Proto zavedla politiku prázdných křesel. Tato bezvýhodná situace byla nakonec vyřešena **Lucemburským kompromisem**, jehož výsledkem bylo, že Rada pokračovala v jednomyslném rozhodování i v případech, kdy by dohody dovolovaly hlasování kvalifikovanou většinou.

Obavy z nerovností v ekonomickém rozvoji jednotlivých členských států byly tím, co vedlo k návrhům na strukturální fondy v Římské smlouvě, a to včetně Evropského sociálního fondu (ESF – nejstarší fond, založený už v roce 1957) a Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR – fungující od roku 1975).

Demokratizace

1979: První přímé volby
do Evropského parlamentu

Avšak politický charakter Evropy se měl změnit. V roce 1976 byl podepsán Zákon o volbách členů Evropského parlamentu **přímým univerzálním volebním právem**. Do té doby posílaly národní parlamenty jednotlivých členských států své zástupce do „Parlamentního shromáždění”.

V roce 1979 proběhly první přímé volby do Evropského parlamentu poté, co **postupně získal více pravomocí**, například pomocí Lucemburské smlouvy z roku 1970 a Bruselské smlouvy z roku 1975, které mu daly větší rozpočtovou odpovědnost, včetně možnosti odmítnutí rozpočtu a kontroly jednotlivých účtů. Zelené strany byly v Evropském parlamentu poprvé zastoupeny ve volbách 1984 jako součást Duhové skupiny (včetně Federace zelené alternativní evropské levice, Agalev-Ecolo, dánského „Lidového hnutí proti členství v evropském společenství” a Evropské svobodné aliance).

V roce 2002 byl volební proces do EP změněn tak, aby zaručil volby v jednotlivých členských státech prováděné poměrným zastoupením. Zelení tuto změnu bezvýhradně podpořili.

Krátce po vstupu Řecka v roce 1981, Španělska a Portugalska v roce 1986 – ve všech třech případech jen jedno desetiletí poté, co země prošly

demokratizací na národní úrovni – řešila EU problematiku vyrovnání ekonomické nerovnosti mezi bohatšími a chudšími členskými státy.

1.4 | K jednomu trhu – Jednotný evropský akt

Příprava cesty k jedinému trhu, posílení EP a omezení jednomyslného způsobu hlasování.

1986: Jednotný evropský akt >>

Co to bylo?

Rok přistoupení Španělska a Portugalska v roce 1986 byl také rokem zavedení Jednotného evropského aktu (JEA). JEA byl první zásadní revizí Římských smluv z roku 1958. Je nutno zdůraznit, že to, čemu se tehdy říkalo „Evropská společenství“, zahrnovalo Evropské hospodářské společenství (EHS), Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom).

JEA posílil pozici Evropského parlamentu (EP) pomocí zavedení **postupu spolupráce**. V tomto postupu byla požadována jednomyslnost Rady namísto hlasování kvalifikovanou většinou ve všech případech, ve kterých EP odmítl společné stanovisko Rady nebo navrhl jeho změnu.

Co se kompetencí týče, Evropskému hospodářskému společenství byly přidány **dodatečné pravomoci pro sociální a environmentální politiku**. Hledání sociálněji Evropy vedlo v roce 1989 k vytvoření sociální kapitoly.

Proč to udělali?

JEA byl vytvořen pro **přechod od pouhého „společného“ trhu k jedinému trhu** pomocí dalšího odstraňování bariér pro obchodování a zvýšení harmonizace norem mezi členskými státy.

Nicméně, dosáhnout tohoto cíle na základě stávajících dohod bylo obtížné, zejména kvůli rozhodovacímu procesu Rady, která pro harmonizaci legislativy zavedla jednomyslnost.

Dopady

Jednotný evropský akt dláždil cestu pro vytvoření eura prostřednictvím Maastrichtské smlouvy.

Smlouva výrazně rozšířila používání hlasování kvalifikovanou většinou v Radě. To zvýšilo akceschopnost Evropského společenství zejména v oblastech nezbytných pro **realizaci jednotného trhu**, a to přesto, že bylo v mnoha oblastech stále vyžadováno jednomyslné rozhodování – například v oblasti fiskální politiky, volného pohybu osob a práv zaměstnanců.

Zatímco bylo nyní hlasování kvalifikovanou většinou možné ve většině oblastí legislativy EU, jednomyslné rozhodování Rady bylo stále vyžadováno, pokud Evropský parlament odmítl schválení předložené legislativy, což posílilo pozici Parlamentu mezi evropskými institucemi.

Mimo to byla v dlouhodobém horizontu zajištěna větší efektivita EU, neboť **byly omezeny institucionální překážky pro tvorbu právních předpisů**. Zatímco mělo Evropské společenství v 80. letech 20. století 12 členů – dvojnásobek oproti původním šesti – JEA umožnil Evropskému společenství pokračovat v růstu díky zjednodušení schvalování legislativy.

Celkově vnímali Zelení sociální a environmentální prvky JEA, jako je přispění k ochraně zdraví zaměstnanců, snížení rozdílů v rozvoji mezi regiony, ochrana a zlepšení kvality životního prostředí a uvážlivé a racionální využívání přírodních zdrojů, jako krok vpřed, tím, že více proevropských Zelených také prosazovalo prohlubování evropské integrace.

1.5 | Maastricht: eura a unie

Vybudování tří pilířů, EU a euro.

1992: Podpis Maastrichtské smlouvy >>

Co to bylo?

Smlouva o Evropské unii (SEU) podepsaná v Maastrichtu **založila Evropskou unii pod jejím současným názvem** a v návaznosti na Jednotný

evropský akt připravila zavedení eura. Různé formy spolupráce mezi členskými státy byly shrnuty v takzvaném „modelu tří pilířů“:

EVROPSKÁ UNIE			
PILÍŘ	1 Oblasti „společné“ politiky	2 Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP)	3 Spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí
ORGÁNY	Rozhodováno Parlamentem, Radou a Komisí na nadnárodní úrovni	Rozhodováno prostřednictvím vládní spolupráce	Rozhodováno prostřednictvím vládní spolupráce
PŘÍKLADY	Jednotný trh, zemědělská politika	Společný postup v oblasti zahraničních záležitostí, jako je zákaz nášlapných min nebo podpora mírových rozhovorů na Blízkém východě.	Justiční spolupráce v oblasti organizovaného zločinu, „nelegální“ migrace, apod.

Navíc byly **pravomoci EU rozšířeny o šest nových oblastí politiky**: odborné vzdělávání, mladí lidé, ochrana spotřebitele, transevropské sítě a politika průmyslu. Přestože některé z těchto politik zůstaly sdílené s členskými státy, umožnilo to EU rozvíjet výměnné programy pro mladé lidi a socio-vzdělávací a kulturní aktivity (*podrobněji o pravomocích EU ve všech oblastech politiky v kapitole 3*).

Bylo také zavedeno občanství Evropské unie, čímž získali občané/ky členských států automaticky občanství Unie, včetně práva cestovat, pracovat a svobodně žít, volit a kandidovat v místních a evropských volbách v zemi bydliště, obracet se na EP a stěžovat si u Evropského veřejného ochránce práv (*více se dočtete v následující kapitole*).

Kromě toho bylo postavení Evropského parlamentu dále posíleno zavedením postupu spolu-rozhodování, rozšířením **postupu spolupráce** a zapojením EP do jmenování komisařů (*více podrobností k těmto postupům viz kapitola 3*). Celkově získal EP rovnocenný status s Radou ministrů v oblasti politik „prvního pilíře“ – tj. těch nesouvisejících se zahraničním, bezpečností a záležitostmi policie a justice.

Oblasti, o kterých bylo možno v Radě rozhodovat kvalifikovanou většinou, byly rozšířeny o další oblasti politiky, jako je zdraví, životní prostředí a ekonomická politika, zatímco některé důležité oblasti včetně daní zůstaly předmětem jednomyslného hlasování. Také byl zřízen **Výbor regionů** (*viz str. 58*), a posílen Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV), založený Římskou smlouvou (*více se o EHSV dočtete v kapitole 3*).

Maastrichtská smlouva obsahovala třífázový plán s cílem dosáhnout hospodářské a měnové unie prostřednictvím „**Euro konvergenčních kritérií**“

(Maastrichtských kritérií), které musí státy splnit před tím, než se připojí k jednotné měně (*podrobněji v kapitole 4*).

Rozšiřování EU: Jak to funguje?

Kodaňský summit se konal v roce 1994 po pádu sovětských režimů ve východní Evropě. Na tomto summitu nabídla Evropská rada zemím střední a východní Evropy možnost stát se členy Evropské unie, pokud pro členství splní následující požadavky, známé jako „**Kodaňská kritéria**“:

- Stabilní instituce zaručující demokracii, právní stát, lidská práva a respektování ochrany menšin.
- Funkční tržní ekonomika, stejně jako schopnost vypořádat se s tlakem hospodářské soutěže a tržní pracovní silou uvnitř Unie.
- Schopnost převzít závazky vyplývající z členství, zejména dodržování cílů politické, hospodářské a měnové unie.

Tato kritéria jsou dodnes používána pro určení, zda je země vhodným kandidátem pro členství v EU. Kromě toho je od nových členů požadováno přijetí stávající evropské legislativy [**acquis communautaire**] a schopnost jejího prosazení přes příslušné administrativní a soudní struktury. Nicméně, jakmile země jednou členství získá, státní politiky již nejsou znovu kontrolovány podle výše uvedených kritérií.

Na začátku přijímacího procesu přijímá Rada jednomyslně mandát pro jednání. Za tímto účelem je legislativa EU rozdělena do 35 kapitol (např. Energie, Životní prostředí apod.). Nejdříve prověřuje kandidátskou zemi Komise, aby bylo určeno, do jaké míry splňuje **acquis communautaire** v každé kapitole. Poté jsou stanoveny „**uzavírací podmínky**“ jako podmínky, které musí kandidáti splnit pro uzavření příslušné kapitoly. Jakmile jsou podmínky splněny – toto může trvat několik let, což je případ většiny současných kandidátů – je vytvořen koncept smlouvy o přistoupení. Poté, co Rada obdrží názor Komise a souhlas Evropského parlamentu, rozhodne jednomyslným hlasováním. Nakonec je podepsána smlouva o přistoupení a poté je ratifikována přistupujícím státem a všemi členskými státy Unie.

Nástroje pro podporu přístupového procesu zahrnují, kromě jiného, přístupová partnerství, národní programy pro zavedení **acquis**, zapojení do programů EU, agendy a výborů a zapojení do politických dialogů.

V současnosti je **pět kandidátských zemí** plánujících nebo vyjednávajících o přistoupení k Evropské unii – Albánie, Černá Hora, Srbsko, Makedonie a Turecko. Bosna a Hercegovina a Kosovo jsou zapojeny do předstupního procesu nazvaného Stabilizace a přidružení (SAP), který se zaměřuje na klíčové demokratické principy a základní prvky jednotného evropského trhu. V návaznosti na proevropské hnutí „Euromaidan“ se očekává, že v roce 2020 požádá o členství také Ukrajina. Zelení podporují rozšiřování EU jako součást procesu další demokratizace, ale jsou si vědomi, že pro většinu kandidátských zemí bude cesta ke splnění Kodaňských kritérií velmi dlouhá.

Proč to udělali?

Tlak na Maastrichtskou smlouvu pocházel z touhy prohloubení integrace EU v důsledku pádu Sovětského svazu. Zavedení eura – jako součásti plného jednotného trhu – bylo ustanoveno Jednotným evropským aktem, a proto byla po EU požadována **další ekonomická integrace**. Předseda Evropské komise Jacques Delors byl hlavním hybatelem tlaku na „stále užší spolupráci národů Evropy“.

Většina zelených stran byla toho názoru, že Maastricht ohrozil zelenou vizi Evropy. Smlouva udělala příliš málo, pokud jde o politiku životního prostředí, když ji odsunula do dodatku hospodářské politiky společenství. Jejich hlavní kritika byla směřována vůči zavedení eura: Zelení zpochybňovali zavedení společné měny bez příměření regulčních a fiskálních nástrojů, které

ji upravují. Obecněji řečeno, byli ke smlouvě kritičtí, protože podněcovala k mezivládnímu rozhodování a odebírala více pravomocí od národních parlamentů bez jejich předávání EP. Kromě toho se Zelení obávali, že ustanovení smlouvy týkající se Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) upřednostňující vojenský aspekt a strategické propojení s NATO by mohlo vést k „militarizaci EU“ a ohrozit perspektivu mírového globálního uspořádání.

Dopady

Maastricht znamenal milník v procesu evropské hospodářské integrace a rozvoje. **Zavedl Evropskou měnovou unii**, která bude nejdůležitější pro ekonomickou budoucnost EU a vytvoření Evropského občanství (*více se o právech občanů dočtete v kapitole 2*) návrh posunulo vpřed samotnou myšlenku evropské veřejnosti.

1.6 | Práva, demokracie a růst: Amsterdam

Rámec pro další rozšíření, více pravomocí pro Parlament, Evropské občanství, silnější práva.

1997: Podpis Amsterodamských smluv
1999: Implementace Amsterodamských smluv >>

Co to bylo?

Amsterodamská smlouva doplnila Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o ES tak, aby byl **vytvořen rámec pro další rozšíření EU**. Toho bylo dosaženo zavedením Schengenské dohody (která rušila hraniční kontroly) do právního rámce EU, stejně tak jako kodifikováním Sociální kapitoly, který byla vynechána z Maastrichtské smlouvy po britském nesouhlasu s ní. Amsterdam naznačil posun z čistě mezivládní k nadnárodnější EU.

Konkrétněji, spolurozhodovací proces, poprvé zavedený Maastrichtskou smlouvou, byl dále rozšířen téměř do všech oblastí, ve kterých Rada rozhodovala kvalifikovanou většinou, kromě zemědělství. Amsterodamská smlouva také rozšířila principy **subsidiarity** s důrazem na jednání a podmínky, za kterých může Evropská unie přijímat opatření v oblastech, kde nemá výlučné pravomoci (*viz str. 62*).

Rozdíl mezi mezivládní a nadnárodní EU

MEZIVLÁDNÍ SPOLUPRÁCE je, když státy spolupracují bez předávání pravomocí „vyšší“ instituci, která má pravomoc je přinutit konat. Evropská rada je vnímána jako tento typ orgánu, protože přímo reprezentuje vlády členských států.

NADNÁRODNÍ ROZHODOVÁNÍ znamená, že zúčastněné státy udělí některé své rozhodovací pravomoci nadnárodním institucím, které si vytvořily. Tak je tomu v případě Evropskému parlamentu a Evropské komise. Tento způsob je také známý jako „komunitární metoda“.

EU v sobě kombinuje prvky obou, ale s tím, že nadnárodnost je vnímána jako součást viditelného posunu EU směrem k většímu federalismu. Zelení jsou obecně nakloněni nadnárodnosti v zákonodárství EU, protože zaručuje, že je rozhodování uvnitř EU prováděno s větší zodpovědností, transparentností a rovnoprávným zapojením všech zúčastněných – přestože je tento rámec a demokracie EU obecně stále velmi vzdálena stavu dokonalosti (*viz další kapitola*). Mezivládní spolupráce na úrovni EU je na druhé straně často vnímána jako nástroj využívaný některými zeměmi pro obcházení řádných rozhodovacích procesů EU, při kterém jsou používány agresivní nečisté obchodní praktiky a velké státy mohou prosadit svá stanoviska za zavřenými dveřmi (*pro podrobnější informace o rozhodovacím procesu v EU a rolích jejích různých institucí viz kapitola 3 a 4*).

Smlouva vytvořila pozici **Vysokého představitele**, který má také roli místopředsedy Komise, aby pomohl předsedovi Rady s uskutečňováním Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Tzv. **Petersberské úkoly** (udržování míru, krizové řízení atd.) byly zahrnuty v zahraniční politice EU (*více podrobností o zahraničních záležitostech viz str. 74*).

Ochrana životního prostředí byla rovněž začleněna do politiky společenství, a to s důrazem na podporu udržitelného rozvoje. Oblasti **svobod, bezpečnosti a justice**, policie a soudní spolupráce v oblasti volného pohybu osob, kontroly vnějších hranic, azylu, imigrace apod. byly rozšířeny (například usnadněním lepší spolupráce při odhalování a vyšetřování trestné činnosti).

Kromě toho Amsterdam stavěl na principech Smlouvy ES o **nediskriminaci** tím, že vyžadoval, aby členské státy jednaly proti diskriminaci na základě národnosti, pohlaví, rasy, etnického původu, náboženství, víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. Smlouva vyžadovala plnění principu **„stejně mzdy za stejnou práci“** ve všech členských státech a tento princip se stal právně vymahatelný. Pro demokracii bylo důležité, že získala veřejnost **právo přístupu** k většině dokumentů Rady, a to těch týkajících se její role jako zákonodárce EU. Zelení hráli klíčovou roli při tomto rozhodování, které předznamenalo

novou epochu demokracie a transparentnosti, a dávali pozor, aby byla skutečně zavedena pravidla „práva přístupu k dokumentům“.

Proč to udělali?

Amsterodamská smlouva byla popsána jako „dotahující nedotažené části, které zbyly z Maastrichtské smlouvy“ – zejména pokud se týká sociálních práv a Schengenu. V porovnání s Maastrichtskou je to relativně méně důležitá smlouva, ale vedla cestu pro rozšíření do zemí střední a východní Evropy.

Dopady

Institucionalizace systému rozšiřování EU včetně Kodaňských kritérií pomohla rozšířit EU do evropských zemí, které byly dříve součástí sovětského bloku, a jejich demokratizaci. Kromě toho udělal Amsterdam další kroky směrem k interní demokratizaci EU, k posílení EU a k podpoře sociálních a občanských práv občanů a občanek EU.

Nicméně mnoho Zelených, včetně těch irských, odsuzovalo rozšíření smlouvy o vojenský rozměr ve Společné zahraniční a bezpečnostní politice – značně bylo kritizováno to, že neexistuje žádná parlamentní kontrola vojenských akcí – problém, který trvá doposud.

Charta práv

V roce 1999 svolala Evropská rada shromáždění, aby jí byla navržena Listina základních práv Evropské unie, tzv. Evropská úmluva. Shromáždění vytvořilo koncept dokumentu, který byl schválen v říjnu 2000 a veřejně byl představen předsedou Evropského parlamentu, předsedou Rady a předsedou Komise v prosinci 2000. Lisabonskou smlouvou se tato Charta stala právně závaznou *(více čtěte v kapitole 2)*.

1.7 | Adaptace na rozšíření: Niceská smlouva

Rozšíření Parlamentu, nový volební systém v Radě, snaha o zmenšení Komise.

2001 Podpis Niceské smlouvy
2003 Implementace Niceské smlouvy

Co to bylo?

Smlouva z Nice byla navržena proto, aby umožnila institucím EU vyrovnat se s deseti novými členskými státy.

Toho mělo být dosaženo pomocí plánovaného zmenšení **velikosti Komise** tak, že by se právo nominovat komisaře přidělovalo členským státům rovnoměrným střídáním. Toto rozhodnutí Rady ovšem nebylo nikdy přijato.

Nicméně mimo to Niceská smlouva upravila **rozložení váhy hlasování v Radě** a podmínky vyžadované pro rozhodování kvalifikovanou většinou a určila nové rozložení (a zvýšení) počtu křesel v Evropském parlamentu, což bylo s tuctem nových členů EU naprosto nezbytné.

Niceská smlouva přinesla celou řadu nových opatření v soudních záležitostech, bezpečnosti a obraně. Například byla zřízena nová organizace Eurojust za účelem usnadnění soudní spolupráce proti organizovanému zločinu, fungující vedle zpravodajské agentury Europol a dalších.

Proč to bylo schváleno?

Záměrem Niceské smlouvy bylo především **položení základů pro spolupráci v rozšířené EU**. I přes rozpory, jakými bylo odmítnutí smlouvy Irskem a odpor Francie proti zvýšení počtu německých europoslanců, byly převážně technické změny vnímány jako nezbytné pro rozšíření EU do střední a východní Evropy.

Dopady

Nice mělo některé zjevné výsledky. Například pokračující rozšiřování hlasování kvalifikovanou většinou připravilo cestu pro efektivnější rozhodování v Radě ministrů v průběhu integrace většiny východní Evropy do demokraticky ukotvené institucionální struktury.

Avšak jeden z nejdůležitějších dopadů této „technokratické“ smlouvy přišel v důsledku jejího zamítnutí – **komplikace s její ratifikací vedly k tomu, že Evropská rada zahájila „období reflexe“**. To vyvrcholilo Smlouvou o ústavě pro Evropu a následně v Lisabonskou smlouvu.

1.8 | Evropský konvent: neúspěch a vítězství?

Ústava pro Evropu, nové institucionální uspořádání, rozšíření většinového hlasování.

2004 Podpis Evropské úmluvy

Co to bylo?

Potřeba další reformy Evropské unie po Nice byla mezi členskými státy nezpochybnitelná. V prosinci 2001 v Bruselu – Lakenu rozhodl summit hlav států a vlád o svolání speciálního shromáždění, které mělo připravit smlouvu následující po Niceské smlouvě.

Konvent (**Konvent o budoucnosti Evropy/Evropský konvent**) se sestával ze 105 vládních představitelů, členů národních parlamentů, europoslanců – včetně zeleného europoslance Johannese Voggenhubera – a členů komise připravující návrh ústavy pro EU. Text byl odsouhlasen „konsensem“ na konventu 13. července 2003. Neproběhlo žádné hlasování. Následně byl text představen hlavám vlád a států na Soluňském summitu (Řecko) 20. července 2003.

Návrh měl vytvořit „Ústavu pro Evropu“ s důrazem na nadřazenost pravidel a zákonů EU nad národními pravidly a zákony – a také nad národními ústavami. V navrhované ústavě EU včleněné do Smlouvy ustavující Ústavu pro Evropu bylo slovo ústava použito 180krát.

Koncept Ústavní smlouvy navržený konventem o budoucnosti Evropy, mohl, z pohledu Zelených, **přinést mnoho zásadních výhod**: Parlament by obdržel větší pravomoci v legislativním procesu stejně jako při plánování a kontrole rozpočtu; parlamentům členských států by byl poskytnut zajímavý mechanismus proti nepřiměřené legislativě EU; a citlivé otázky vnitřní bezpečnosti, soudní a policejní spolupráce, kontroly hranic, azylu a imigrace by byly převedeny z (demokraticky pochybného) mezivládního systému spolupráce do řádných legislativních postupů a staly by se subjektem soudních přezkumů.

Posun byl také v tom, že by se **Listina základních práv Evropské unie** (někdy též Charta) **stala právně závaznou** a EU by získala právní základ pro přístup k Evropské úmluvě o lidských právech.

Dopady

Smlouva zakládající **Ústavu pro Evropu nebyla nikdy ratifikována. Přestože byla v říjnu 2004 podepsána, byla odmítnuta v procesu ratifikace**, a to v důsledku negativních výstupů národního referenda ve Francii a Nizozemí. V Nizozemí byli Zelení jednou z klíčových stran navrhujeících referendum a podporujících hlasování PRO. Ve Francii rovněž Zelení podporovali oficiálně hlasování PRO, ačkoli řada členů vedla s levicí kampaň proti smlouvě. Po tomto neúspěchu souhlasily členské státy s pověřením nového mezivládního kongresu pro vyjednání nové smlouvy – Lisabonské smlouvy.

Většina obsahu „Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu“ **byla nakonec zahrnuta do Lisabonské smlouvy**. Nicméně určité symbolické aspekty, jako je evropská hymna, evropská vlajka, Den Evropy, stejně jako ustanovení předpisů a regulativů jako „právního rámce“ nebo „zákonů“ EU, se přenést nepodařilo. Přestože Lisabonská smlouva vypouští v celém textu slovo „ústava“, odkazuje se v prohlášení č. 17, na stávající judikaturu Soudního dvora EU, který stanovil zásadu nadřazenosti práva Unie. Navrhovaná ústava EU měla doložku umožňující členským státům vystoupit z Unie po dohodě s EU nebo jednostranně z vlastní vůle po dvou letech, což bylo rovněž navrženo v rámci Lisabonu. V současné době může členská země opustit EU pouze na základě mezinárodního práva, anebo po jednomyslném schválení či porušením práva EU.

Dá se tedy říct, že vliv konventu byl významný i přesto, že byl návrh zamítnut. Po neúspěchu smlouvy se skupina Zelených snažila, aby zůstala nedotčena. Skutečnost, že se cíl plné zaměstnanosti stal součástí dnešní Lisabonské smlouvy, je výsledkem úsilí Zelených v průběhu přípravy návrhu Evropské ústavy. Rovněž byl posílen požadavek na rovnost žen a mužů, stejně jako závazek k boji proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci.

1.9 | Lisabonská smlouva: dotažení toho, co konvent opustil?

Posun od jednohlasného k většinovému hlasování, nové pozice vysokých představitelů a předsedy Evropské rady, silnější EP, závaznost Listiny práv.

2007 Podpis Lisabonské smlouvy
2009 Implementace Lisabonské smlouvy

Co to bylo?

Lisabonská smlouva z roku 2007 byla psána v návaznosti na odmítnutí ústavní smlouvy a jako smlouva doplňující dvě základní evropské smlouvy: Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství. Tyto dvě pozměněné smlouvy se nyní nazývají Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU).

Podle Lisabonské smlouvy se stala Listina základních práv Evropské unie součástí smluv EU. Smlouva obsahuje také právní základ pro přistoupení EU k Evropské úmluvě o lidských právech, zavedla mechanismus iniciativ evropských občanů a posílila Parlament. Mezi cíle Unie zahrнула také konkurenceschopné sociálně tržní hospodářství.

Lisabon ovšem přinesl také celou řadu mnohem prozaičtějších, ale neméně důležitých procedurálních změn...

Procedurální změny

Zprv, jednání Rady musí být, podle Lisabonu, veřejná vždy, když Rada jedná v rámci své zákonodárné pravomoci. Spolurozhodování Parlamentu bylo nově znovu rozšířeno, aby zahrnovalo celkem 80 oblastí politik, a nyní fungovalo jako „řádná legislativní procedura“ EU (viz strany 63 až 66).

Zavedení tzv. „**mechanismu včasného varování**“ umožnilo národním parlamentům členských států vznést námitky k návrhům Komise, mají-li za to, že byl porušen princip subsidiarity (viz str. 65).

Smlouva také zaručila, že se bude jako hlavní systém hlasování v Radě používat „**systém dvojí většiny**“ – oproti předchozímu těžkopádnému systému hlasování kvalifikovanou většinou.

To je způsob hlasování, kdy 55 % členských zemí reprezentujících 65 % obyvatel EU musí hlasovat pro návrh, aby byl návrh schválen (viz str. 49).

Podle Lisabonské smlouvy **byl zrušen „model tří pilířů“** a policie a justiční spolupráce (dříve „třetí pilíř“) byly začleněny do běžných procedur evropského společenství (bývalý „první pilíř“).

Nové role

Kromě toho získalo právní základ „**sdílené troj-předsednictví**“ Rady, pomocí kterého skupina tří členských států spolupracuje po dobu osmnácti měsíců na společné agendě.

Stejně jako Niceská smlouva zachovala Lisabonská smlouva plánované snížení **počtu komisařů**. Avšak v souvislosti s druhým irským referendem o Smlouvě se členské státy dohodly přeměnit toto ustanovení na budoucí dodatek Smlouvy. Proto minimálně do roku 2019 bude mít Komise 28 členů, tj. stále jeden za každého člena. **Počet europoslanců** je stanoven na 751, s minimálním počtem 6 a maximálním počtem 96 poslanců na stát.

Lisabonská smlouva rovněž zajistila Evropské radě jejího vlastního **předsedu** jmenovaného na období dva a půl roku Evropskou radou, a to pomocí kvalifikované většiny. Tato osoba řídí práci organizace, jako předseda Evropské rady reprezentuje Unii ve věcech společné zahraniční a bezpečnostní politiky a zajišťuje reprezentaci EU na mezinárodních summitech, většinou společně s předsedou Evropské komise (více podrobností viz str. 74).

Riskantní obranná strategie?

Jako součást společné zahraniční a bezpečnostní politiky specifikuje Lisabonská smlouva určité povinné aspekty **politiky obrany** pro členské státy, s cílem „postupného zdokonalení jejich vojenského potenciálu“ a vyžaduje po nich, v případě ozbrojeného útoku, aby poskytly napadenému členskému

státu veškerou dostupnou pomoc a podporu, ačkoli je zohledněna neutralita Irska a Rakouska.

Navzdory tomuto varování má politika pro Zelené a jejich podporu nenásilného řešení konfliktů znepokojující dopady. Bez ohledu na skutečnost, že vyžaduje rozhodnutí v této oblasti jednohlasnost v Radě, nebyla dohodnuta žádná opatření pro parlamentní kontrolu. Nicméně bylo Zelenými velmi přivítáno, že Lisabon vůbec poprvé definoval řešení konfliktů a budování míru jako ústavní povinnost.

Dopady

Jako poslední smlouva a pravděpodobně **nejzásadnější od Maastrichtu** vyjadřuje Lisabonská smlouva stav dnešní Unie. Zavedení mechanismu iniciativ evropských občanů, závaznost listiny práv a posílení EP charakterizuje současné období EU – více federální, více demokratická (ačkoli v žádném případě bez vad) a více „evropská“.

Stanovisko Zelených

V horečnaté polemice kolem (neúspěšné) ratifikace Ústavní smlouvy a úspěšné ratifikace Lisabonské smlouvy vedla většina členských stran evropských Zelených kampaně pro reformy. Většina těchto reforem byla vytvořena Evropským konventem a tyto reformy byly z velké části převedeny do Lisabonské smlouvy; bylo argumentováno tím, že by jejich nevyužití odsunulo demokratickou reformu EU na neurčito.

I PŘES TENTO POKROK ZŮSTALO MNOHO CÍLŮ NENAPLNĚNO: Zelení nezískali podporu ve své snaze definovat Evropskou unii jako oblast sociální jistoty, spravedlnosti a solidarity, nástroje potřebné pro rozvoj „sociální Evropy“ zůstaly nedokončeny. Nebylo povoleno evropské referendum, Parlament nemá v zákonodárném procesu žádné nezávislé právo iniciativy a oblast společné zahraniční a bezpečnostní politiky nadále trpí deficitem demokracie a nedostatkem veřejné debaty a parlamentní kontroly.

Zelení vyzývali k celoevropskému referendu pro potvrzení Ústavní smlouvy a Lisabonské smlouvy, ale bohužel se jim nepodařilo tento návrh prosadit. Referendum ve stejný den napříč Evropou by mohlo vytvořit významný impuls směrem k evropské veřejnosti. Tyto demokratické otázky budou podrobněji rozebrány v další kapitole. Zelení nicméně podporovali Lisabonskou smlouvu pro její posílení Parlamentu a důraz na udržitelnost a sociální práva. Ačkoli by si Zelení přáli mnohem ambicióznější a odvážnější smlouvu než tu, která byla navržena, cítili, že obsahuje řadu klíčových pozitivních reforem a pokládá základ pro dosažení pokroku v důležitých oblastech. Zelení uvítali především větší pravomoci, které získal jak Evropský parlament, tak i národní parlamenty, a snahu o větší zapojení občanů do rozhodovacích procesů EU.

1.10 | EU dnes

Rozsah kompetencí EU, tj. oblasti politiky, nad kterou má EU kontrolu, se od jejích počátků jako regulátora průmyslu uhlí a oceli rozrostla, a dnes zahrnuje mnoho dalších oblastí politiky, včetně regulace jednotného vnitřního trhu s významnou politickou a ekonomickou silou.

Evropané a Evropanky mohou nyní volně cestovat, žít a pracovat kdekoli v rámci Unie a mohou používat společnou měnu v 19 zemích.

Stejně důležitý, jako je rozsah politik, je i mechanismus používaný pro rozhodování. Nejprve mohly členské státy, v případě rozhodnutí proti jejich zájmům, využívat právo veta. Avšak s rozšířením počtu členských států a s nárůstem rozsahu politik, nad kterými má Unie pravomoci, se stalo právo veta pro Unii překážkou. V otázkách různých dodatků smluv vymizelo právo veta až do té míry, že existuje pouze v citlivých zásadních oblastech, jako je zahraniční politika, systémy sociální ochrany a daně (posledně jmenovaný je jedním z důvodů, proč je v rámci EU stále problémem neférová daňová konkurence); velká část národní legislativy dnes vznikla na úrovni EU.

Zatímco si Rada zachovala svou počáteční silnou pozici v rámci institucionálního systému, pravomoci Evropského parlamentu pomalu narůstaly v důsledku snahy poslanců získat rozhodující pozici v zákonodárném procesu Evropské unie, stejně jako uznání mimořádné demokratické legitimacy Parlamentu jako jediné přímo volené instituce EU.

Evropská unie, kterou máme dnes, nebyla vytvořena najednou, ale pomocí mnoha politických bojů a řady následných kroků zakotvených v po sobě jdoucích smlouvách. Ta poslední z nich, Lisabonská smlouva, přestože není dokonalá, představuje novou úroveň nadnárodní politiky.

Nicméně, transparentnost, demokratická kontrola a odpovědnost jsou stále problémem a není pochyb o tom, že Evropa čelí euroskeptismu, stejně jako zklamání svých občanů z EU a institucionální politiky obecně.

2 | TVŮJ HLAS: DEMOKRACIE V EU

Po druhé světové válce bylo naprosto zřejmé, že už si Evropa nemůže znovu dovolit propadnout fašismu a extremismu. Tudíž se, s politickým vzestupem Unie, stala hybnou silou obava o to, aby bylo zajištěno, že to bude, na rozdíl od SSSR, unie demokratických zemí. Nakonec se tato představa rozšířila do fungování EU, která nepochybně pod určitým tlakem iniciovala v roce 1979 první celoevropské volby do Parlamentu – průlomový krok. Od té doby je EU pod ještě větším tlakem, aby se stala ještě demokratičtější, s následným obviňováním z „demokratického deficitu“ uvnitř institucí z různých důvodů, včetně nemožnosti legislativní iniciativy Parlamentu.

Tato kapitola se zabývá podstatou demokracie – a jejích omezení – v rámci Unie, stejně jako tím, jakou můžete mít potenciální moc, i vašimi právy pro prosazení změny. Podíváme se také na podstatu tvorby politik, (spíše pochybný) vliv lobbyngu na evropské politické procesy a „politické rodiny“ v rámci Unie, s důrazem na Zelené.

2.1 | Demokracie v institucích EU

Síla Evropské unie spočívá především ve třech hlavních institucích: Evropském parlamentu, Radě a Komisi.

Demokracie EU je založena na přímých volbách poslanců **Evropského parlamentu** a demokratické legitimě (teoretické) členů **Rady** jako členů vlád příslušných zemí politicky zodpovědných svým národním parlamentům. Samozřejmě, že každá země, která si přeje vstoupit do EU, musí před svým přijetím prokázat svůj závazek vůči demokracii a dodržování lidských práv. Vzhledem k tomu, že je do jmenování Komise zapojena Evropská rada a Evropský parlament, a protože je Komise po svém jmenování kvazi-zodpovědná Parlamentu (např. prostřednictvím hlasování o nedůvěře celé Komisi a zpochybnění Parlamentem), je Komise do určité míry zahrnuta do tohoto modelu demokracie (*více podrobností o složení a pravomocích těchto institucí viz další kapitola*).

Smlouvy EU postupně převedly množství legislativních pravomocí na Unii, v důsledku čehož byla oslabena síla národních parlamentů. Z toho důvodu poskytují ústavy všech členských států nástroje umožňující národním parlamentům uplatnit vliv své vládní pozice v Radě. Tyto nástroje byly navrženy mnoha různými způsoby – některé jdou až tak daleko, že požadují od Parlamentu mandát, kterým je příslušný člen vlády pro vyjednávání v Radě vázán.

Demokratický deficit?

EU byla obviňována (a oprávněně), že trpí „demokratickým deficitem“, když byly pravomoci Evropského parlamentu již tradičně velmi slabé a princip rozdělení moci byl podkopán silnou pozicí Komise v zákonodárném procesu.

V posledních letech se v tomto směru přece jenom něco změnilo: **Parlament byl postupně posílen** a je schopen uplatňovat svou sílu v politické realitě. Spolurozhodovací procedura, ve které sdílí Parlament legislativní pravomoc stejným dílem s Komisí, se stala normou (tzv. řádný legislativní postup) jako výsledek Lisabonské smlouvy, a nyní je uplatňován ve většině legislativních záležitostí (*viz kapitola 4.2*). Při jmenování členů Komise dokáže Parlament nechat pocítit svou sílu prostřednictvím slyšení případných komisařů. V roce

2004, 2010 a 2014 byli kandidáti nanominováni členskými státy nahrazení jinými kandidáty právě v důsledku slyšení v Parlamentu – znamení rostoucí důvěry ve volenou instituci.

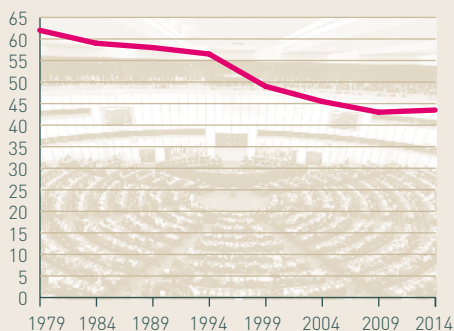
V roce 2009 odmítli Zelení celou Komisi s těmito argumenty: *„Příliš často se vzdal [José Manuel Barroso] svých povinností, degradoval Komisi ze „strážkyně smluv“ na poslušného psíčka nejdominantnějších členských států a nejvlivnějšího průmyslu... Jeho politika přispěla k finanční a ekonomické krizi a nedokázala na ně reagovat. Neustále kladli zájmy neomezeného obchodu a velkého byznysu nad životní prostředí, sociální otázky i zájmy jednotlivců.“*

Viz online kampaň Evropské strany zelených Stop Barroso!

Mimo formálních zlepšení těží demokracie EU také ze specifického nastavení institucí EU, s **méně národně zaměřeným Parlamentem poskytujícím poměrně široký prostor pro konstruktivní spolupráci**. Na rozdíl od národních parlamentů, jejichž skutečná moc je často vázána většinou na vládní úrovni, nemá Evropský parlament předdefinovanou většinu. Podle mnoha europoslanců to činí práci v Evropském parlamentu ve srovnání s národními parlamenty mnohem víc vzrušující a dynamickou. To také umožňuje hledání alternativních většin – například pro podporu občanských svobod nebo sociálního práva – čímž je menším skupinám umožněno ovlivnit hru. Nicméně dominance současné „velké koalice“ Evropské lidové strany/Socialistů a demokratů to velmi znesnadňuje. Stranické politiky hrají v Evropském parlamentu rozhodující roli a překonat je v tomto smyslu je pro Zelené velkou výzvou.

Ale nejzávažnější slabinou demokracie EU je **slabá volební účast** ve volbách zástupců do Evropského parlamentu a důvody, proč jsou voleni kandidáti mnohem častěji spojeni s národními politikami než s evropskými záležitostmi (*viz další strana*).

CELKOVÁ ÚČAST V EVROPSKÝCH PARLAMENTNÍCH VOLBÁCH

Zdroj: <http://www.results-elections2014.eu/en/turnout.html>

Navzdory této slabině a kritice Zelených, na základní úrovni, pro občany již existují možnosti, jak si odpovědnost zajistit.

„Více demokracie, ne méně, je odpověď na kritiku. Struktury, jako je trojka, jsou v podstatě nedemokratické. Věříme, že posun směrem k většímu zapojení občanů, zodpovědnosti a transparentnosti je zásadní pro získání legitimacy pro budoucí evropskou spolupráci. To znamená, že my Zelení pracujeme na větší transparentnosti celého rozhodovacího procesu od Komise přes další instituce EU až po vlády členských států.“

Manifest Evropské strany zelených 2014

Za co bojují Zelení

Zelení mají celou řadu návrhů pro zásadní přeformování EU a zajištění toho, že budou občané na prvním místě.

Evropská unie je politickou platformou otevřenou vnějším vlivům. Zájmové skupiny a lobbisté už o tom dlouho vědí a chovají se podle toho. Zelení chtějí povzbudit občany členských států EU v jejich úsilí **přeměnit Unii v unii občanů**, kteří se mohou plně zapojovat a čelit síle obchodních lobbistů. To vyžaduje čas, informace a opravdové možnosti pro občany tak, aby pomohli Evropu ovlivňovat.

TRANSPARENTNOST A SÍLA LIDEM

V roce 2006 požadovali Zelení **celoevropské referendum** pro schválení ústavní smlouvy a Lisabonské smlouvy. Bohužel byl tento návrh zamítnut. Avšak stejně jako potřeba celoevropského referenda existují i další zásadní návrhy změn. Zelení například prosazují ustanovení **celoevropské kandidátní listiny**, přičemž by se určitý počet poslanců do Evropského parlamentu (například 10 %) volil napříč celou Evropou (doplňovali by poslance zvolené na národní úrovni).

V průběhu historie EU vlády členských států bezostyšně zneužívaly problémy a krize pro zavedení politik bez účinné parlamentní kontroly. Evropský parlament se stal hnacím motorem boje za větší demokracii v Unii a dosáhl zásadního pokroku. Avšak těžce vybojovaná práva a svobody občanů by neměly být obětovány v boji proti terorismu a domnělým bezpečnostním hrozbám. Digitální práva musí být rovna občanským právům. Vládní a ekonomické zájmy nesmějí mít přednost před soukromým občanem.

Zelení prosazují zásady **veřejného přístupu k dokumentům** institucí EU. V případě sporu rozhodne o žádostech pro přístup k informacím Evropský veřejný ochránce práv (ombudsman).

Klíčové je, aby mohl parlament hlasovat o nedůvěře jednotlivým členům Komise (spíše než jen proti Komisi jako celku). Toto již bylo nepřímo zavedeno pomocí hlasování výborů o jednotlivých kandidátech na komisaře/ky, což začalo být předsedou Komise považováno jako závazné.

ZELENÉ PRIMÁRKY

Pro evropské volby v květnu 2014 uspořádali Zelení online zelené primární volby, aby rozhodli o svých vedoucích kandidátech pro celoevropskou kampaň. Tyto volby byly vůbec první svého druhu a umožnily každému v Evropě rozhodnout o tom, kdo se stane zelenými volebními lídry. Téměř 23 000 lidí hlasovalo a vybralo německou zelenou europoslankyni Ska Keller a francouzského europoslance José Bové jako tváře a mluvčí pro společné zelené volební kampaň.

VÍCE PRÁVOMOCÍ PRO PARLAMENT

Stejně jako ostatní jsou Zelení přesvědčeni o tom, že **musí mít Parlament nezávislé právo legislativní iniciativy** (což je v současnosti výhradním právem Komise). Zelení rovněž požadují rozšíření rozhodování EU, které by v Radě používalo jak spolurozhodovací procedury, tak i hlasování kvalifikovanou většinou ve všech oblastech politik – zejména ve společné zahraniční a bezpečnostní politice (*více v kapitole 4*). Celkově by bylo zavedení práva pro Parlament tak, aby mohl iniciovat legislativu, zásadní pro posílení legitimacy EU.

2.2 | Evropská občanská iniciativa

Evropská občanská iniciativa (EOI) je právo zavedené Lisabonskou smlouvou, které umožňuje jednomu milionu občanů EU z minimálně sedmi členských států požádat Komisi, aby zvážila legislativní návrh.

Pokud Komise souhlasí s projednáním návrhu, mohou předložit směrnici nebo nařízení, které bude mít na oblast zásadní vliv.

Pro Zelené je evropská občanská iniciativa **významným krokem směrem k přímé demokracii** na evropské úrovni, kterou je nutno stále dále rozvíjet a uvádět do praxe. Avšak je svého druhu první na světě, poskytující občanům EU možnost přímo utvářet politickou agendu Unie. Jejím cílem je překlenout propast mezi EU a jejími občany.

Procedura EOI je **k dispozici od dubna 2012** a již se prokázala jako oblíbený nástroj s mnoha již zaregistrovanými iniciativami. Některé z nich jsou zaměřeny na zelené otázky, jako je „right2water“ (proti privatizaci a uvolnění vody) a „End Ecocide“ (požadující kriminalizaci ničení ekosystémů).

Snaha zastavit TTIP?

V září 2014 byla EOI „Stop TTIP“, zahájena proti kontroverznímu EU-USA transatlantickému obchodnímu a investičnímu partnerství (TTIP), odmítnuta Evropskou komisí pro technické s odůvodněním, že nespadá do působnosti EOI, a to přestože už získala dobře přes 700 000 podpisů. Do prosince získala petice přes milion podpisů, avšak byla stále Komisí ignorována. Zelení tento krok jednoznačně odsoudili a pokračují v boji proti TTIP všemi prostředky.

Od dubna do října 2014 byla Komisí odmítnuta téměř polovina všech EOI – to je znepokojující trend.

SPUŠTĚNÍ EOI

PRO TY, KTERÍ ZVAŽUJÍ ZORGANIZOVÁNÍ EOI, JE ZDE 10 ROZHODUJÍCÍCH BODŮ, KTERÉ „POTŘEBUJETE ZNÁT“:

Musí být sesbírán jeden milion podpisů v minimálně čtvrtině členských zemí (v současnosti sedm). Aby byly splněny podmínky pro jeden z těchto členských států, je zde vzorec pro minimální počet potřebných sesbíraných podpisů (počet europoslanců v tomto členském státě vynásobený číslem 750). Jakmile je registrace EOI schválena, mají organizátoři jeden rok na to, aby sesbírali potřebný **jeden milion podpisů v minimálně sedmi členských státech**.

1

EOI se musí týkat oblasti, ve které je EU schopna vydat právní akt (nařízení, směrnice atd.) v rámci smluv. Striktní výklad tohoto ustanovení by mohl znamenat, že budou iniciativy týkající se dodatků smluv nepřipustné. Zelení jsou v tomto ohledu pro širší výklad.

2

Evropské občanské iniciativy musí srozumitelně popsat svou záležitost. Návrh nemusí být přesný podrobný legislativní návrh, ale musí široce popsat cíle, kterých by mělo být dosaženo, a jakým způsobem jich návrh dosáhne.

3

Organizátoři musí založit organizační výbor, sestávající z členů z minimálně sedmi členských států. Ti pak musí zaregistrovat EOI u Komise.

4

Komise musí během dvou měsíců rozhodnout o tom, jestli podaná iniciativa splňuje popsaná kritéria. Registrace může být zamítnuta pouze z několika málo důvodů, tj. pokud je návrh „mimo rámec pravomoci Komise“; je zjevně podán se záměrem zneužít, bezdůvodným nebo úmyslně poškozujícím; anebo když iniciativa zjevně porušuje hodnoty Unie (článek 2 Smlouvy o EU).

5

Pokud by měla být žádost o registraci zamítnuta, musí Komise sdělit organizátorům iniciativy důvody. Například Komise zamítla registraci EOI proti atomové energii na základě toho, že v této oblasti nemá žádné kompetence. Rozhodnutí Komise může být zrušeno Evropským soudním dvorem. V případě, že návrh není přípustný jako EOI, dají se některé záležitosti formulovat jako petice Evropskému parlamentu.

6

Proces sbírání podpisů musí být transparentní (přiznání všech forem finanční podpory), splňovat rozdílné požadavky pro sbírání podpisů v jednotlivých členských státech a musí respektovat práva o ochraně údajů podrobně popsaná v nařízení EOI. Podpisy mohou být sbírány od všech občanů EU (státních příslušníků členských států), kteří dosáhli věku požadovaného pro voliče ve volbách do Evropského parlamentu (v současné době je to 16 let v Rakousku a 18 let v ostatních členských státech). Velmi spornou otázkou v jednáních o implementaci EOI byl požadavek poskytování čísla pasu nebo občanského průkazu, který Zelení odmítli. V současnosti je řada států, které požadují spolu s podpisy i sběr oficiálních údajů osobních dokladů.

7

Po odevzdání úspěšné EOI musí Komise zajistit jednání s organizátory a společně s Evropským parlamentem musí k návrhu proběhnout veřejné projednání.

8

I když Komise může odmítnout dále s návrhem pracovat, musí své důvody sdělit nejen organizátorům, ale také široké veřejnosti.

9

Pokud Komise návrh přijme, pak zahájí legislativní postup příslušný dané oblasti.

10

EOI je další krok při důležité demokracizaci Evropské unie. V době kratší než jeden rok bylo Evropské komisi podáno 22 žádostí, 14 z nich bylo přijato jako EOI, což dokazuje obrovskou **chuť občanů ovlivňovat agendu EU**. „Voda jako právo člověka“ byla první EOI, která sesbírala přes jeden milion podpisů za dobu pouhých šesti měsíců.

GEF
vydal
celou řadu
publikací
o EOI – viz
gef.eu

Avšak pro všechny probíhající EOI vyvstalo v průběhu procesu **několik problémů** spojených především s open-source softwarem poskytnutým komisí pro sbírání podpisů. To dokonce přimělo skupinu IT specialistů ke spuštění EOI „za uživatelsky přátelskou centrální veřejnou online sběrnou platformu“.

2.3 | Tvá práva

Individuální a kolektivní práva v Evropě jsou zakotvena v řadě různých textů, zákonů a smluv. Listina základních práv Evropské unie (2000) je klíčovým dokumentem, který vyplynul z Lisabonské smlouvy.

Listina základních práv

Právní status listiny byl zpočátku nejasný. Následně byla zahrnuta do ústavní smlouvy a stala se právně závaznou na základě Lisabonské smlouvy (podmíněně pro Polsko a Velkou Británii).

Počínaje dnem platnosti Lisabonské smlouvy je listina zcela účinná pro instituce EU, což například znamená, že **legislativa EU porušující listinu může být zrušena Soudním dvorem** Evropské unie. Na členské státy se listina vztahuje pouze, pokud uplatňují unijní právo.

Co tvé právo znamená v praxi

Tato práva – za předpokladu, že jsou správně uplatňována – jsou nejdůležitější pro to, aby byl uvnitř EU občan svobodný. Každý státní příslušník členského státu je občanem/kou Unie. Občanství

Unie nenahrazuje národní občanství, avšak doplňuje národní občanská práva na evropské úrovni.

Jako občan EU máš právo se svobodně pohybovat a usadit, volit a kandidovat ve volbách do Evropského parlamentu a v komunálních volbách v členském státě svého bydliště, podávat petice u Evropského parlamentu a právo podávat stížnosti evropskému ombudsmanovi.

V praxi je z těchto práv nejdůležitější **svoboda pohybu a pobytu v rámci území** členských států. Pokud jde o nepracující jednotlivce, je právo žít v jiném členském státě omezeno buď časově (3 měsíce) nebo osobní situací (s prokázáním dostatečných finančních prostředků a potřebného zdravotního pojištění). Po pěti letech let nepřetržitého pobytu v hostitelském členském státě mají občané Unie právo na trvalý pobyt.

Některé příklady řešené v listině:

OBČANSKÁ PRÁVA

- Zákaz trestu smrti, mučení a nehumán-
ního nebo ponižujícího zacházení.
- Zákaz nucené a povinné práce.
- Volební právo pro občany EU v lokálních
volbách v místě pobytu.
- Právo na svobodu projevu.
- Zákaz diskriminace na základě pohlaví,
rasy, barvy pleti, etnického či sociální-
ho původu, genetických rysů, jazyka,
náboženského vyznání či přesvědčení,
politické ideologie či jiných názorů,
příslušnosti k národnostní menšině,
majetku, původu, zdravotního postižení,
věku nebo sexuální orientace.

- Rovnoprávnost žen a mužů ve všech
oblastech včetně zaměstnání, práce
a odměňování.

SOCIÁLNÍ PRÁVA

- Právo zaměstnanců na kolektivní
ochranu svých zájmů včetně stávky.
- Zdravé, důstojné a bezpečné pracovní
podmínky.
- Přístup k dávkám sociálního
zabezpečení a k sociálním službám.
- Právo zakládat politické subjekty,
odbory a občanské spolky a právo do
takových sdružení vstupovat.
- Vzdělávání, především právo na bez-
platné povinné vzdělání.

Po mnoho let Soudní dvůr Evropské unie držel dynamický názor na občanství EU a rozšířil právo pobytu v členských státech na občany EU, kteří nejsou státními příslušníky, a na jejich rodinné příslušníky a v určitých případech jim dokonce při-
znal přístup k sociálnímu zabezpečení a podob-
ným benefitům, které byly dříve přiznávány pouze
státním příslušníkům.

Avšak v roce 2014 rozhodl soud, že může Německo
odepřít vyplácení sociálních dávek migrantům
EU, pokud v zemi nikdy nepracovali. Tím vznikl
precedent i pro další země, jako je Velká Británie.
Německá kancléřka Angela Merkel chválila toto
rozhodnutí a tvrdila, že „EU není sociální unie,“
ale reakce Zelených na to byla ta, že se Merkel s
pomocí rozhodnutí pokouší „rozpoutat populistic-
kou debatu, která je naprosto nepodložená“.

Konečně, občané Unie mají rovněž **právo žádat podporu Evropského parlamentu** v záležitostech
spadajících do pravomocí Evropské unie. Tyto
„petice“ mohou být podány písemně nebo online.
Petiční výbor pak zjišťuje možné porušování lid-
ských práv, může vzít v úvahu zájmy národních,
regionálních nebo místních úřadů a posílá zprávu
zpět na plenární zasedání. Pokud je petice pova-
žována za oprávněnou, je cílem vyřešit záleži-
tost pomocí stávajících mimosoudních opatření.
Na rozdíl od EOJ jsou formální petice stížnostmi
spíše než požadavky na nové zákony, stačí je
podepsat pouze jednou nebo více osobami a lze
je navíc podat jednoduše online.

2.4 | Lobbování v EU

Legislativa Evropské unie stanovuje regulační rámec pro území s více než 500 miliony obyvateli. Existuje zde ohromné množství nejrůznějších zájmů usilujících o vliv na tuto legislativu, zejména pokud jde o zájmy trhu.

Zároveň jsou orgány Unie střízlivě personálně obsazené a závisí na informacích poskytovaných externími experty. To vedlo k systému externích výborů „podporujících“ orgány EU v navrhování, přijímání a zavádění směrnic, nařízení a rozhodnutí Unie. I přes zvýšení transparentnosti těchto skupin na konci roku 2014, které následovalo po opatření parlamentu, jsou tyto skupiny stále z velké části ovládány korporátními zájmy namísto zájmů odborů a nevládních neziskových organizací.

Existuje více než **32 000 registrovaných lobbistů (jak individuálních, tak i organizovaných), kteří se snaží uplatnit vliv** na Komisi, Radu a Evropský parlament. Řada z nich jsou členové několika tisíc výborů a expertních skupin pracujících pro evropské instituce a mají velmi dobrý přístup k těm, kteří v Bruselu rozhodují.

„Lobbisté jsou placeni, aby změnili politiku – nejsou zvoleni. Jejich vliv proto vyvolává vážné obavy o demokratickou kvalitu rozhodovacího procesu Evropské unie a hrozí snížením důvěry v instituce EU.“

Avšak pravý aktivismus a lobbying nevládních neziskových organizací může legislativce spojit s občany pozitivním způsobem. Mezi představiteli zájmů pracujícími v Bruselu **jsou rovněž subjekty občanské společnosti, které se angažují ve prospěch zájmů zahrnujících vše od ochrany životního prostředí až po sociální inkluzi** a další obecné zájmy. Přesto je nerovnováha mezi lobbovací silou velkého byznysu a nevládních neziskových organizací znepokojující.

Jeden ze způsobů, jak se vypořádat s demokratickými obavami vyplývajících z činnosti lobbistů, je dosáhnout transparentnosti v tom, pro koho který lobbista pracuje a jak je za svou práci placen. Komise a Parlament souhlasili v roce 2011, pod nátlakem, s vytvořením transparentního registru (Rada, bohužel, pouze „přivítala“ tuto snahu, ale nezapojila se do ní), kde je v současnosti vedeno přes 30 000 lobbistů. Rozsah registru pokrývá všechny činnosti „prováděné s cílem přímo nebo nepřímo ovlivňovat formulování nebo implementaci politiky a rozhodovací procesy institucí EU“. Od všech organizací a osob samostatně výdělečně činných zapojených do těchto činností se „očekává“, že se zaregistrují – a okolo 75% zástupců byznysu v Bruselu již tak učinilo. Nicméně podle zprávy Transparency International z roku 2015 **finanční a farmaceutický sektor, stejně jako právní a účetní firmy poskytující profesionální lobbistické služby, stále z velké části v tomto seznamu chybí.**

Zelení požadovali, aby byla registrace povinná a po sérii skandálů je to něco, co se očekává, že se stane v roce 2017. Kromě toho nejvyšší představitelé EU pak budou muset zveřejňovat své schůzky s lobbisty, zatímco současný transparentní registr zahrnuje kodex jak se chovat a postup jak vyřizovat stížnosti týkající se porušení kodexu.

2.5 | Politické rodiny

Sféra evropských politických stran se skládá z politických „rodin“ – každá z nich má svou vlastní ideologii a organizaci. Tyto rodiny jsou tvořeny celoevropskými stranami (tvořeny národními členskými organizacemi), politickými skupinami v Evropském parlamentu a politickými nadacemi.

Politické strany na evropské úrovni

Podle Maastrichtské smlouvy „politické strany na evropské úrovni přispívají k utváření evropského politického povědomí a vyjadřují vůli občanů Unie“. **V současnosti existuje 15 sdružených celoevropských politických stran** („eurostran“), které slučují národní strany stejné „barvy“ a jsou schopny vést kampaně napříč Evropou pro své vlastní členské politické strany a myšlenky. Každá má různý vliv i zdroje, které závisejí na zastoupení jednotlivé strany v Evropském parlamentu s rozpočty v rozmezí od **téměř 10 milionů euro Evropské lidové strany až po rozpočet EU demokratů ve výši 350 000 euro za rok.**

Politická strana na evropské úrovni musí mít **členy zvolené v parlamentech** (ať už na evropské, regionální nebo národní úrovni), a to minimálně ve čtvrtině členských států, anebo musí získat **přes 3 % hlasů** v posledních evropských volbách, opět v minimálně čtvrtině členských států, což je v současnosti sedm. Rovněž musí ve svém programu a činnosti respektovat principy svobody, **demokracie a lidských práv**, stejně jako **právního státu** a musí se účastnit voleb do Evropského parlamentu anebo vyjádřit úmysl tak učinit.

VŠECHNY POTŘEBNÉ INFORMACE...	EVROPSKÁ STRANA ZELENÝCH / EUROPEAN GREEN PARTY (EGP) EUROPEANGREENS.EU
CO TO JE	Evropská strana zelených funguje jako evropská federace národních politických zelených stran.
CO DĚLÁ	EGP vede kampaně na celoevropské úrovni jménem národních stran – to je něco, co skupina Zelených dělat není schopna. Provádí to prostřednictvím veřejných akcí, vedením kampaní, podporou národních členů, prezentováním na sociálních médiích a vydáváním publikací.
ZALOŽENÍ	2004. Evropská strana zelených byla první politickou organizací, která se transformovala z federace na plnohodnotnou „Eurostranu“.
ČLENOVÉ	EGP má 39 členských politických stran ve 34 zemích, z nichž mnoho nemá zastoupení v Evropském parlamentu. Členové jsou z celé Evropy a to nejen ze států Evropské unie, zahrnují kandidátské a partnerské politické strany. EGP tak dnes sestává z 45 členských stran z celkem 38 zemí.
JAK TO FUNGUJE	Tři hlavní orgány: ■ Kongres je tvořen z více než 400 zástupců členských politických stran a rozhoduje o politice EGP. Hlasy má také GGEP a Federace mladých evropských zelených (FYEG). ■ Rada je tvořena 110 delegáty z členských politických stran, plus Zelené skupiny a FYEG, a určuje politiku EGP mezi kongresy. ■ Výbor devíti osob, včetně dvou spolupředsedů EGP, je zodpovědný za každodenní provoz organizace a zároveň za zaměstnance.

Politické skupiny na evropské úrovni

Politické skupiny v Evropském parlamentu jsou koalice stran tvořené europoslanci a jsou zodpovědní především za fungování parlamentní demokracie na úrovni EU. Hrají ústřední roli ve fungování parlamentu. Politické skupiny dostávají finance od Parlamentu, aby tak mohly provádět svou činnost a najmout si zaměstnance přiměřeně

své velikosti. Těmto skupinám jsou pak přidělena místa ve výborech a jejich europoslanci mají, oproti nezařazeným europoslancům, větší šanci získat odpovědnost za předsedání výboru, psaní zpráv atd. Pro vytvoření skupiny se musí najít minimálně 25 europoslanců ze čtvrtiny nebo více členských států. V listopadu 2015 bylo v EP založeno osm politických skupin (*více se dozvíte v kapitole 3*).

VŠECHNY POTŘEBNÉ INFORMACE...	ZELENÍ/ESA (GREENS/EFA)
CO TO JE	Zelení/Evropská svobodná aliance – politická skupina v Evropském parlamentu je spojení dvou členských skupin – Zelených a ESA, regionalistické seskupení.
CO DĚLÁ	Hlavní rolí Zelené skupiny je vykonávat legislativní práci. Konkrétně to znamená předkládání pozměňovacích návrhů k politikám, zasedání v parlamentních výborech – výborech a dotazování komisařů/ek, ale mezi celou řadu dalších klíčových činností patří také účast v debatách, vedení kampaní ve věci klíčových zelených záležitostí, vedení seminářů a akcí a pořádání tiskových konferencí.
ZALOŽENÍ	1989 , v roce 1999 pak Zelení spojili své síly s ESA.
ČLENOVÉ	Po Evropských volbách v květnu 2014 je 43 zelených europoslanců . Evropská svobodná aliance má sedm poslanců/kyň . Zelení/ESA jsou šestou největší skupinou v Evropském parlamentu. Poslanci a poslankyně jsou z 25 politických stran a 17 zemí.
JAK TO FUNGUJE	Tyto dvě součásti skupiny určují každoročně společný program pro politickou činnost ve vztahu k programu práce Parlamentu. V zelené skupině je interní politika rozhodována samotnými europoslanci. Každý europoslanec/kyně má zdroje pro zaměstnání asistenta/ky v Parlamentu a v místě zvolení. Jsou zde také zaměstnanci/kyně pro celou skupinu: političtí poradci/kyně, zaměstnanci/kyně pro styk s médii a pro vedení kampaní, stejně jako administrativní zaměstnanci/kyně a personál pro zajištění logistiky.

SKUPINA

Parlamentní skupina Zelení/Evropská svobodná aliance byla založena v červenci 1999, kdy se tyto dvě progresivní evropské politické rodiny dohodly spojit své síly v Evropském parlamentu. Nyní tvoří skupinu Zelení/Evropská svobodná aliance 50 europoslanců ze 17 zemí a 5 regionů. Je šestou největší evropskou parlamentní skupinou a sestává ze Zelených (38), zástupců národů bez svého samostatného státu a znevýhodněných menšin (7) a nezávislých členů (5). Jedna z poslankyň skupiny, Ulrike Lunacek, je místopředsdkyní předsednictva Evropského parlamentu.

SPOLUPŘEDSEDOVÉ

Na rozdíl od všech ostatních skupin v Evropském parlamentu mají Zelení/ESA spolupředsednictví, tj. dva spolupředsedy a je vždy zajištěna genderová rovnováha. Stanovy skupiny Zelení/ESA uvádějí, že minimálně polovina předsednických a místopředsednických pozic bude obsazena ženami.

Po volbách, v červnu 2014, byli zvoleni spolupředsedy celé skupiny pro první polovinu legislativního období, tj. do konce prosince 2016, Philippe Lamberts (Ecolo – Belgie) a Rebecca Harms (Bündnis 90/ Die Grünen – Německo).

VEDENÍ

Vedení skupiny (nebo výkonný výbor) tvoří devět členů/ek: dva spolupředsedové a sedm místopředsedů/kyně včetně jednoho pokladníka. První místopředsednictví má předseda Evropské svobodné aliance. Generální tajemník/ice a zástupce/kyně generálního tajemníka/ce jsou také členy vedení.

- Rebecca Harms, spolupředsdkyně (Bündnis 90/Die Grünen – Německo)
- Philippe Lamberts, spolupředseda (Ecolo – Belgie)
- Josep Maria Terricabras, první místopředseda (Esquerra Republicana de Catalunya – Španělsko)

- BasBas Eickhout, pokladník (GroenLinks – Nizozemí)
- Peter Eriksson, místopředseda (Miljöpartiet De Gröna – Švédsko)
- Heidi Hautala, místopředsdkyně (Vihreät – Finsko)
- Ska Keller, místopředsdkyně (Bündnis 90/Die Grünen – Německo)
- Julia Reda, místopředsdkyně (Piraten Partei – Německo)
- Michèle Rivasi, místopředsdkyně (Europe écologie – Les Verts – Francie)
- Vula Tsetsi, generální tajemnice
- Joachim Denkinger, zástupce generální tajemnice
- José-Luis Linazasoro, generální tajemník ESA a zástupce generální tajemnice skupiny Zelení/ESA

VÝBORY A DELEGACE

Výbory

Členové a členky skupiny Zelení/ESA jsou velmi aktivní ve všech oblastech parlamentní práce. Parlament má více než 20 výborů. Poslancům/kyním skupiny Zelení/ESA jsou nápomocni poradci/kyně Zelení/ESA, kteří sledují problematiku v rámci svého příslušného výboru. Zelení/ESA mají pro každý výbor určeného svého vlastního člena/ku koordinátora/ku.

Koordinátoři/ky hrají důležitou roli při přípravě diskuse (společně s příslušnými zaměstnanci), stanoviska skupiny, stejně jako při orientaci hlasování skupiny v otázkách řešených v odpovídajícím výboru. A později na plenárním zasedání.

Poslance/kyně a zaměstnance/kyně skupiny Zelení/ESA zapojené v parlamentních výborech najdete na naší webové stránce

www.greens-efa.eu/members/31-committees.html

Delegace

Poslanci/kyně skupiny Zelení/ESA jsou rovněž přítomni ve většině parlamentních delegací. Parlament má více než 40 delegací, které se zaměřují na udržování kontaktů s parlamenty partnerských států Evropské unie a také na podporu hodnot, na kterých je Evropská unie založena, v třetích zemích.

Více o poslancích/kyních a zaměstnancích/kyních skupiny Zelení/ESA v delegacích najdete na webu www.greens-efa.eu/members/32-delegations.html

ČLENOVÉ A ČLENKY SKUPINY ZELENÍ/ESA

(pořadí podle abecedy)

- Příjmení a jméno
- Politická strana
- Země
- Webová stránka

Zelení (zeleně)
ESA (modře)
Nezávislí (černě)

ALBRECHT, Jan Philipp
Bündnis 90/Die Grünen
Německo
<http://janalbrecht.eu/>

DELLI, Karima
Europe Écologie – Les Verts
Francie
<http://www.karimadelli.com/>

ALANDERSSON, Max
Miljöpartiet De Gröna
Švédsko
<http://maxandersson.blogspot.be/>

DURAND, Pascal
Europe Écologie – Les Verts
Francie
<https://www.facebook.com/Pascal.Durand.EELV>

AUKEN, Margrete
Socialistisk Folkeparti
Dánsko
<http://www.auken.dk/>

EICKHOUT, Bas
GroenLinks
Nizozemí
<http://www.baseickhout.eu/>

BOVE, José
Europe Écologie – Les Verts
Francie
<http://jose-bove.eu/>

ENGSTRÔM, Linnéa
Miljöpartiet De Gröna
Švédsko
<http://gronfeminism.blogspot.be/>

BUCHNER, Klaus
Ökologisch-Demokratische Partei
Německo
<http://prof-dr-klaus-buchner.de/>

ERIKSSON, Peter
Miljöpartiet De Gröna
Švédsko
<http://www.mp.se/eu/peter-eriksson>

BUTIKOFER, Reinhard
Bündnis 90/Die Grünen
Německo
<http://reinhardbuetikofer.eu/>

EVANS, Jill
Plaid Cymru
Wales
<http://www.jillevans.net/>

CRAMER, Michael
Bündnis 90/Die Grünen
Německo
<http://www.michael-cramer.eu/>

GIEGOLD, Sven
Bündnis 90/Die Grünen
Německo
<http://www.sven-giegold.de/>

HARMS, Rebecca

Bündnis 90/Die Grünen
Německo
<http://www.rebecca-harms.de/>

HÄUSLING, Martin

Bündnis 90/Die Grünen
Německo
<http://www.martin-haeusling.eu/>

HAUTALA, Heidi

Vihreät
Finsko
<http://www.heidihautala.fi/>

HEUBUCH, Maria

Bündnis 90/Die Grünen
Německo
<http://www.maria-heubuch.de/>

HUDGHTON, Ian

Scottish National Party
Skotsko
<http://www.hudghtonmep.com//>

JADOT, Yannick

Europe Écologie – Les Verts
Francie
<http://yannickjadot.fr/>

JAVÖR, Benedek

Párbeszéd Magyarországért
Maďarsko
<http://javorbenedek.blog.hu/>

JOLY, Eva

Europe Écologie – Les Verts
Francie
<http://evajoly.blogs.nouvelobs.com/>

KELLER, Ska

Bündnis 90/Die Grünen
Německo
<http://www.ska-keller.de/>

LAMBERT, Jean

The Green Party of England and
Wales – Velká Británie
<http://www.jeanlambertmep.org.uk>

LAMBERTS, Philippe

Ecolo
Belgie
<http://www.philippelamberts.eu/>

LOCHBIHLER, Barbara

Bündnis 90/Die Grünen
Německo
<http://www.barbara-lochbihler.de/>

LUNACEK, Ulrike

Die Grünen
Rakousko
<http://www.ulrikelunacek.eu/>

MARAGALL, Ernest

L'Esquerra pel Dret a Decidir
Katalánsko
<http://araaeuropa.novaesquerracatalana.cat/>

MESZERICS, Tamas

Lehet Más a Politika
Maďarsko
<https://www.facebook.com/meszericstamaslmp>

REDA, Julia

Piraten Partei
Německo
<https://juliareda.eu/en/>

REIMON, Michel

Die Grünen
Rakousko
<https://www.reimon.net/>

REINTKE, Terry

Bündnis 90/Die Grünen
Německo
<http://www.terryreintke.eu/index.php/de/>

RIVASI, Michele

Europe Écologie – Les Verts
Francie
<http://www.michele-rivasi.eu/>

ROPĖ, Bronis

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų
sąjunga – Litva
<http://www.rope.lt/>

SARGENTINI, Judith

GroenLinks
Nizozemí
<http://www.judithsargentini.nl/>

SCOTT CATO, Molly

The Green Party of England and
Wales – Velká Británie
<http://mollymep.org.uk/>

SEBASTIA, Jordi

Primavera Europea/Compromis
Valencie
<http://jordisebastia.eu/qui-soc/?lang=es>

SKRLEC, Davor

ORaH
Chorvatsko
<http://www.davor-skrlec.eu/>

SMITH, Alyn

Scottish National Party
Skotsko
<http://www.alynsmith.eu/>

ŠOLTES, Igor

Party Verjamem
Slovinsko
<http://www.igorsoltes.eu/si/>

STAES, Bart

Groen!
Belgie
<http://www.bartstaes.be/>

TARAND, Indrek

Nezávislý poslanec
Estonsko
<http://www.tarand.ee/>

TAYLOR, Keith

The Green Party of England and
Wales – Velká Británie
<http://www.keithtaylormep.org.uk/>

TERRICABRAS, Josep-Maria

L'Esquerra pel Dret a Decidir
Katalánsko
<https://www.facebook.com/terrincabras>

TRUPEL, Helga

Bündnis 90/Die Grünen
Německo
<http://www.helgatruepel.de/>

TURMES, Claude

Déi Gréng
Lucembursko
<http://www.claudeturmes.lu/>

URTASUN, Ernest

Iniciativa per Catalunya-Verds
Španělsko
<http://ernesturtasun.eu/>

VALERO, Bodil

Miljöpartiet De Gröna
Švédsko
<http://bodilceballos.wordpress.com/>

VANA, Monika

Die Grünen
Rakousko
<http://monikavana.wordpress.com/>

ŽDANOKA, Tatjana

Par Cilveka Tiesibam Vieneta
Lotyšsko
<http://www.pctvl.lv/>

Politické nadace na evropské úrovni

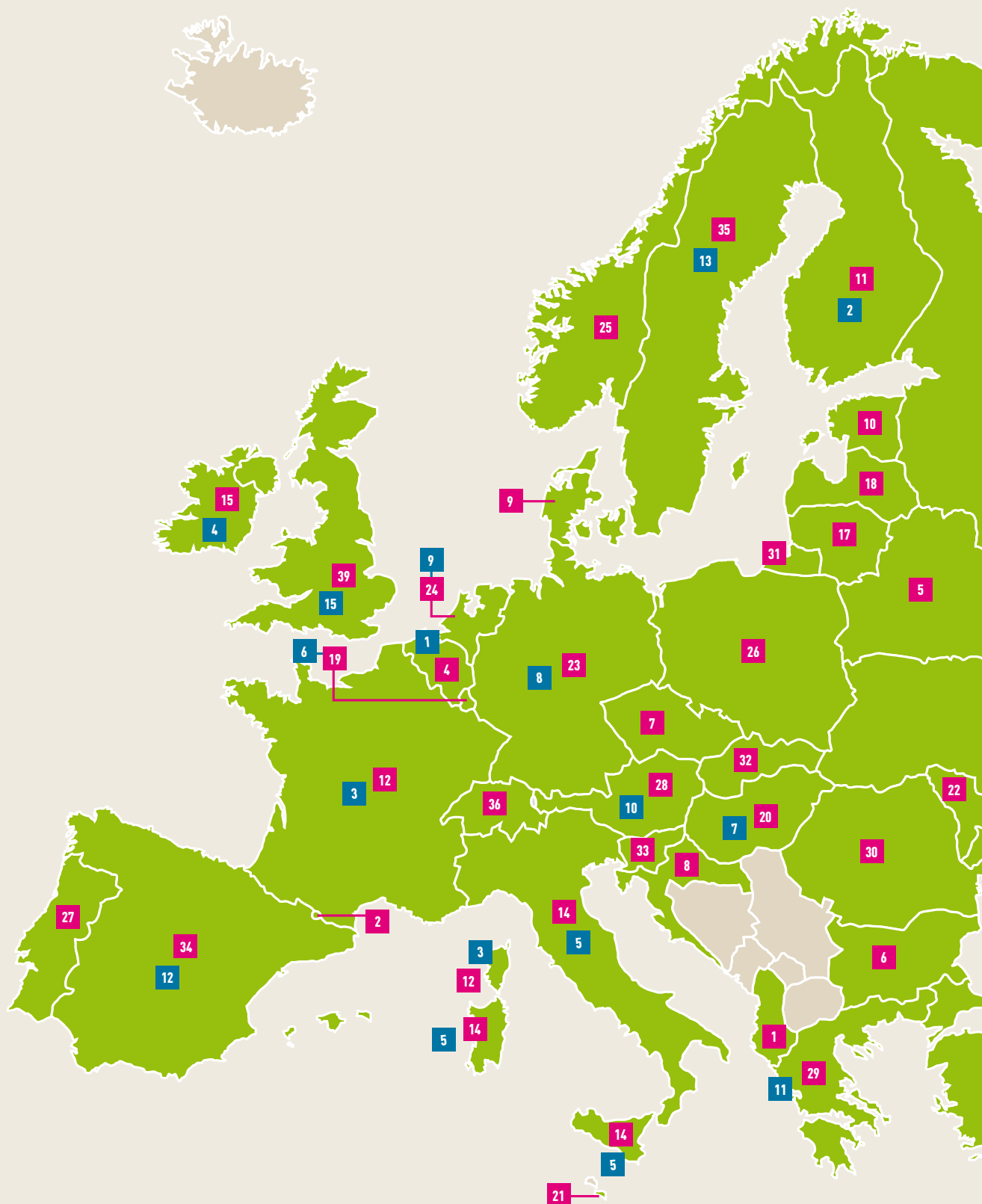
Politické nadace na evropské úrovni jsou přidružené k politické straně na evropské úrovni a doplňují její cíle přispíváním do debat o evropských otázkách a o procesech evropské integrace. Slouží jako rámec pro vnitrostátní politické nadace, akademiky a další důležité subjekty pro společnou práci na evropské úrovni, usnadňují rovněž zapojení občanů do evropských debat a umožňují informované politické zapojení v Evropské unii.

Obecně organizují akce, provádějí výzkum, tisknou publikace a nekampaňovým způsobem šíří myšlenky jejich politické rodiny. Jako takové mohou být vnímány jako částečně nezávislé think tanky celoevropských politických stran.

Nadace na evropské úrovni jsou stejně jako strany povinny každoročně zveřejňovat své příjmy a výdaje, stejně jako svůj majetek a finanční závazky a zveřejňovat seznam svých dárců a výši všech darů přesahující částku 500 €.

VŠECHNY POTŘEBNÉ INFORMACE...	ZELENÁ EVROPSKÁ NADACE (GEF)
CO TO JE	Zelená evropská nadace je jedna z třinácti politických nadací na evropské úrovni a usiluje o „poevropštění“ zelené politické debaty.
CO DĚLÁ	Tři pilíře: studium a debata, vzdělávání a školení, síťování zelené Evropy. GEF pracuje na těchto pilířích prostřednictvím mezinárodních seminářů a akcí, spoluprací s národními nadacemi a vydáváním politických a debatních publikací (včetně Green European Journal).
ZALOŽEN	2008
ČLENOVÉ	Členové GEF sestávají z 19 zástupců národních zelených nadací, stejně tak jako z Evropské zelené strany (EGP) a Zelené skupiny v Parlamentu.
JAK TO FUNGUJE	■ Dva hlavní rozhodovací orgány: Valná hromada a Správní rada ■ Členové Valné hromady představují tři hlavní podílňíky GEF. ■ Správní rada si ze svých řad volí dva spolupředsedy/kyně. Zajišťuje obecný politický směr a vedle zaměstnanců/kyň zodpovídá i za každodenní provoz organizace.

ZELENÉ POLITICKÉ STRANY A NADACE V EVROPĚ

ZEMĚ	STRANA
1	Albánie
2	Andorra
3	Azerbajdžán
4	Belgie
5	Bělorusko
6	Bulharsko
7	Česká republika
8	Chorvatsko
9	Dánsko
10	Estonsko
11	Finsko
12	Francie
13	Gruzie
14	Itálie
15	Irsko
16	Kypr
17	Litva
18	Lotyšsko
19	Lucembursko
20	Maďarsko
21	Malta
22	Moldávie
23	Německo
24	Nizozemí
25	Norsko
26	Polsko
27	Portugalsko
28	Rakousko
29	Řecko
30	Rumunsko
31	Rusko
32	Slovensko
33	Slovinsko
34	Španělsko
35	Švédsko
36	Švýcarsko
37	Turecko
38	Ukrajina
39	V. Británie

2.6 Dva kroky vpřed, dva kroky vzad?

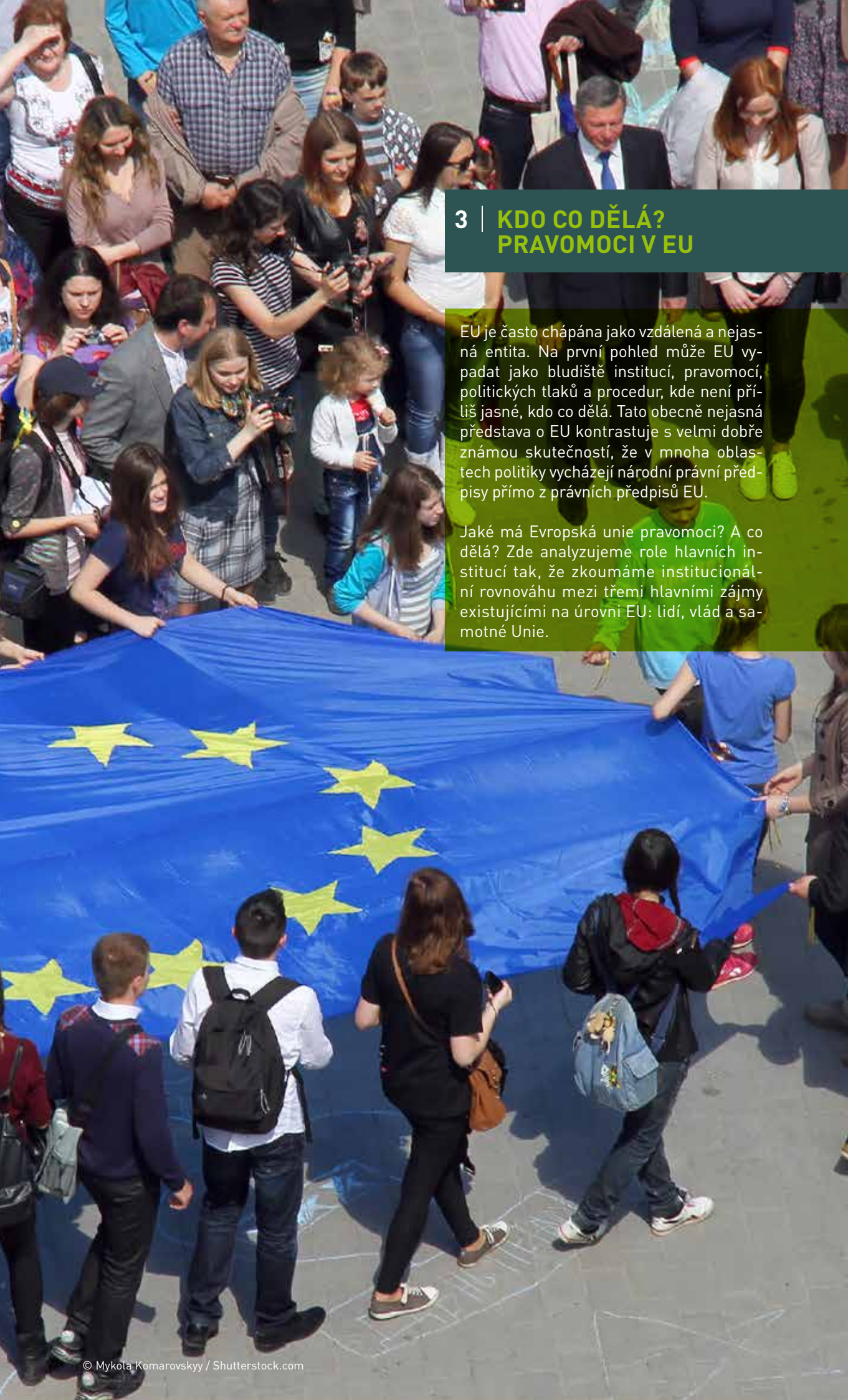
Vrátíme-li se k možnosti občanů ovlivňovat EU, existuje v rámci Unie ohledně demokracie ještě stále mnoho problémů.

Síla byznysu ovlivňovat demokracii je často mnohem větší než síla občanské společnosti – většina aktivistů si nemůže v Bruselu pronajmout kanceláře a lobbyisty. Nicméně se od prvních voleb do EP v této otázce udělaly významné kroky vpřed, a to včetně zakotvení základních práv (prostřednictvím listiny), nárůstu pravomocí Parlamentu vůči Radě a možnosti – i když s vadami – podávat petice EU prostřednictvím evropských občanských iniciativ a dalších formátů.

V posledních letech byl vidět obrovský nárůst euroskeptických stran vycházející z rozčarování z „politických elit“. Další demokratizace a vzdálení se od korporátního vlivu by mohlo pomoci oživit důvěru v EU mezi voliči a převést moc na lidi. Společná práce Evropské strany zelených, Zelené skupiny a GEF může hrát zásadní roli při podpoře demokracie a schopnosti občanů mít skutečné slovo v rámci EU.

„Transformace, kterou prosazujeme, musí jít ruku v ruce s opětovným založením demokracie. Chceme Evropskou unii, která razí cestu demokracie, která je přímějšší a s větším zapojením občanů. Výkonné orgány, jako je Evropská komise a Centrální banka, musí mít zodpovědnost za svou činnost. EU musí být efektivní víceúrovňovou demokracií, respektující decentralizaci a s různorodostí jako jejím největším kladem.“

3 | KDO CO DĚLÁ? PRAVOMOCI V EU

EU je často chápána jako vzdálená a nejasná entita. Na první pohled může EU vypadat jako bludiště institucí, pravomocí, politických tlaků a procedur, kde není příliš jasné, kdo co dělá. Tato obecně nejasná představa o EU kontrastuje s velmi dobře známou skutečností, že v mnoha oblastech politiky vycházejí národní právní předpisy přímo z právních předpisů EU.

Jaké má Evropská unie pravomoci? A co dělá? Zde analyzujeme role hlavních institucí tak, že zkoumáme institucionální rovnováhu mezi třemi hlavními zájmy existujícími na úrovni EU: lidí, vlád a samotné Unie.

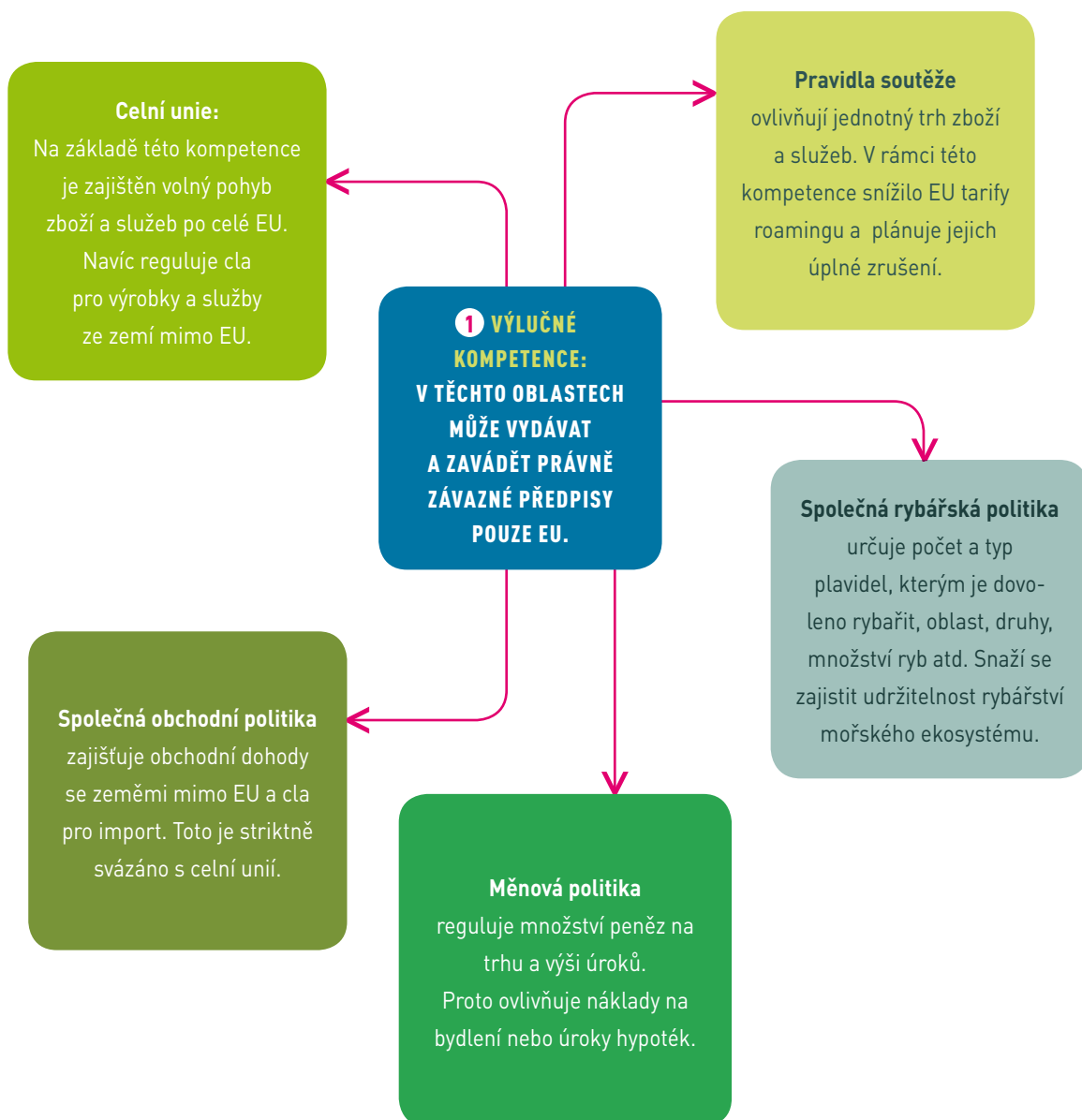
3.1 | Co může dělat EU

Pravomoci (anebo „kompetence“ – jak jsou nazývány) EU jsou omezeny na oblasti explicitně přenesené na Unii prostřednictvím smluv. V závislosti na oblasti politiky mohou být tyto kompetence prováděny výlučně Evropskou unií (**výlučné kompetence**), samotnými členskými státy (**podpůrné, koordinační nebo doplňkové kompetence**) anebo jak EU, tak i členskými státy (**sdílené kompetence**).

OBLASTI POLITIK JSOU ROZDĚLENY NA TŘI HLAVNÍ TYPY:

1

VÝLUČNÉ KOMPETENCE

SDÍLENÉ KOMPETENCE

3

PODPŮRNÉ, KOORDINAČNÍ NEBO DOPLŇKOVÉ KOMPETENCE

Ochrana zdraví lidí zahrnuje kontrolu nemocí, ale také certifikaci léků a posuzování bezpečnosti zboží.

V oblasti **zaměstnanosti** a **sociálních politik** podporuje EU rovnost mezi muži a ženami a bezpečnost v práci. Do této kompetence rovněž spadá Strategie pro růst Evropy 2020.

3 PODPŮRNÉ, KOORDINAČNÍ NEBO DOPLŇKOVÉ KOMPETENCE:
UNIE JE SCHOPNÁ KONAT BEZ RUŠENÍ KOMPETENCÍ ČLENSKÝCH STÁTŮ A S MALÝM PŘÍMÝM ZAPOJENÍM. UNIE PŘIJÍMÁ OPATŘENÍ, DEFINUJE SMĚRNICE A PROVÁDÍ ČINNOST PRO PODPORU, KOORDINACI NEBO DOPLNĚNÍ ČINNOSTI ČLENSKÝCH STÁTŮ.

V rámci své pravomoci v oblasti **turismu** podporuje EU inovace v tomto sektoru. Příkladem je projekt EuroVelo zaměřený na podporu cykloturistiky.

V oblasti **kultury** šíří EU kulturní dědictví například skrze Evropská hlavní města kultury nebo propagací ohrožených jazyků.

Kromě toho se jedná o oblasti spadající do působnosti společné zahraniční a bezpečnostní politiky, která je předmětem speciálních pravidel a které nespádají do pravomoci Evropského soudního dvora.

3.2 | Hlas lidu? Evropský parlament

Evropský parlament

Sídla: **Štrasburk (Francie), Brusel (Belgie)**
a **Lucemburk (Lucembursko).**

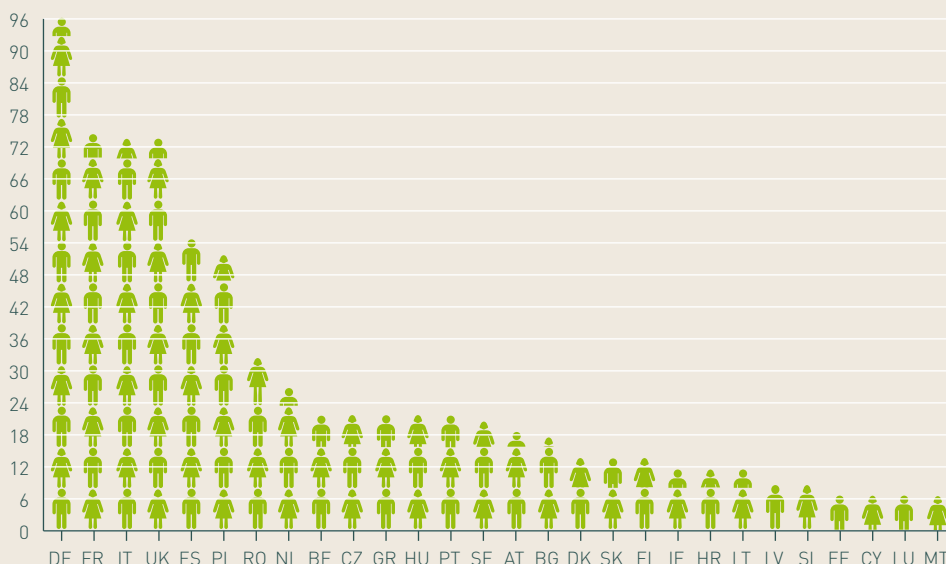
Předseda: **Martin Schulz**
europarl.europa.eu

Co to je?

Evropský parlament je jedinou institucí EU, která je přímo volená občany. Sestává ze 751 poslanců a poslankyň ze všech 28 členských zemí, kteří zastupují evropské občany a jejich zájmy. Jsou voleni každých pět let v evropských volbách, které se konají současně ve všech členských státech.

Celkem 751 křesel se rozděluje mezi členské státy na základě principu **degresivní proporcionality**, pomocí kterého je pro členský stát nastaven minimální práh 6 a maximální 96 poslanců. Degresivní proporcionalita je odchylka od principu „jedna osoba jeden hlas“ dovolující, aby měly menší členské státy v Parlamentu silnější hlas, a tím zmírňující některé obavy, že bude Unie ovládána většími členskými státy.

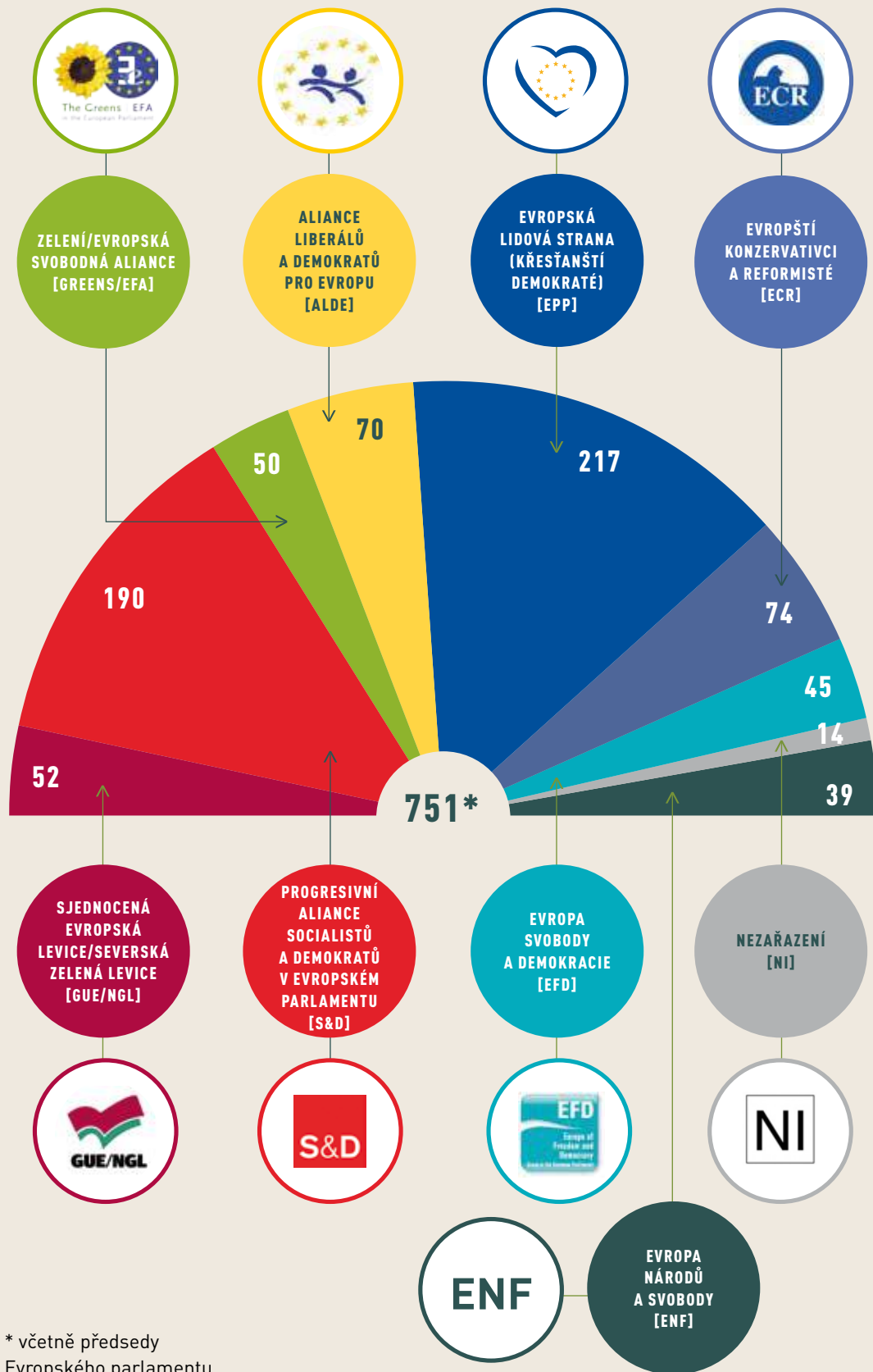
POČET EUROPOSLANCŮ A EUROPOSLANKYŇ NA ČLENSKÝ STÁT 2014–2019

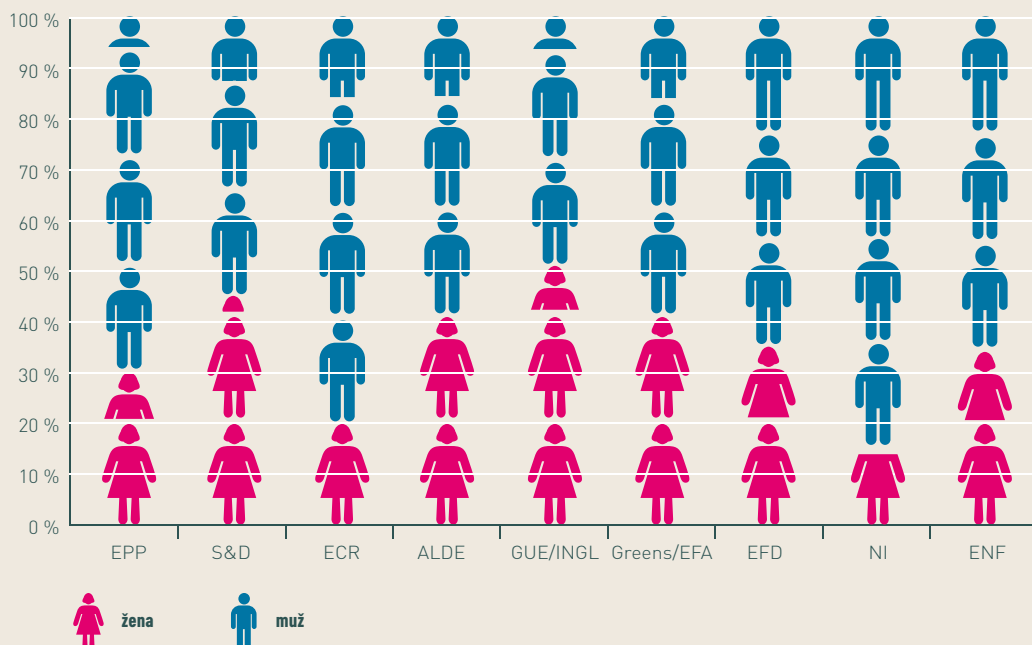
Evropský parlament je jako mnoho jiných parlamentů organizován do **politických skupin** formovaných podle ideologické spřízněnosti. Po volbách do Evropského parlamentu v roce 2014 bylo ustaveno sedm skupin. V červnu 2015 vznikla další skupina zastupující krajní pravici. Poslanci/kyně nepatřící k žádné specifické skupině jsou známi/é jako **nezařazení/é** („Non-Inscrits“) nebo **nezávislí/é** poslanci/kyně.

Politická skupina v Evropském parlamentu musí sestávat z nejméně 25 poslanců/kyň, kteří/ré musí být zvoleni/y nejméně ve čtvrtině členských států (v současnosti sedm). Tyto podmínky jsou nejenom povinné pro ustavení skupiny, ale také pro zajištění existence skupiny. Musí být proto splněny v kterémkoliv okamžiku volebního období – jinak si nesmí ponechat svůj status skupiny.

SLOŽENÍ EP KE DNI 15. ČERVENCE 2015

ZASTOUPENÍ ŽEN PODLE POLITICKÝCH SKUPIN 2014–2019

Zastoupení žen v Evropském parlamentu činilo 37 % na jeho prvním zasedání po volbách 2014 – tj. 2 % nárůst ve srovnání s výsledky voleb do Evropského parlamentu 2009. Nejvyšší podíl žen má skupina GUE/INGL, zatímco nejnižší ECR. Zelení jsou relativně gendrově vyvážení, ačkoli byla situace z hlediska gendrové rovnováhy lepší v minulém volebním období.

Co dělá?

Kromě zastupování evropských občanů, má Evropský parlament **šest hlavních pravomocí a funkcí**:

- 1 Jako politická instituce může Evropský parlament vydávat **politická prohlášení** a požadovat po Evropské komisi, aby předložila návrh na směrnici.
- 2 **Vydává zákony** společně s Radou Evropské unie (Rada ministrů) (*podrobněji viz str. 64*).
- 3 Schvaluje – nebo zamítá – **rozpočet** společně s Radou (*podrobněji viz str. 69*).

4 Volí předsedu/kyni Evropské komise, **schvaluje nebo odmítá** komisaře/ky a **jmenuje** Evropského ombudsmana/ku, guvernéra/ku Evropské centrální banky (ECB) a další významné pozice.

5 **Kontroluje** Evropskou komisi a může také celou Komisi **zamítnout**.

6 Může ustanovit **vyšetřovací výbory** pro přezkoumání institucí EU, administrativních orgánů členských států nebo osob zodpovídajících za používání právních norem EU.

Přestože má Parlament v oblasti zahraniční politiky, – navzdory výzvam Zelených – jen nemnoho práv pro zapojení se do rozhodování, je informován o rozhodnutích Evropské rady a ovlivňuje Radu prostřednictvím jednání výborů, zpráv, rezolucí a doporučení.

Nedostatek moci?

Často je argumentováno tím, že Evropský parlament nemá žádnou moc. Nicméně Lisabonská smlouva vyrovnala moc Evropského parlamentu v porovnání s Radou v mnoha kompetencích EU. Dosud Parlament nerozhoduje o příjmové stránce rozpočtu EU a jsou zde některé oblasti, ve kterých má pouze „právo mluvit“, jako je zahraniční politika nebo obrana. Také trpí tím, že nemá právo legislativní iniciativy.

Jak funguje?

Aby bylo možné připravit plenární zasedání efektivněji, rozdělují se poslanci Evropského parlamentu do specializovaných **výborů**, jejichž prostřednictvím strukturují většinu své práce.

Výbory mají na starosti **zpracování, změny a přijímání** legislativních návrhů, spolu s vyhodnocováním návrhů Komise a Rady v jejich oblastech.

Touto činností sledují celý legislativní proces, kromě formálního schválení textu, který probíhá na plenárním zasedání Evropského parlamentu jednou za měsíc ve Štrasburku.

Existuje **20 parlamentních výborů, 2 podvýbory a 1 speciální výbor**, jež pokrývají veškeré oblasti kompetencí EU včetně výborů pro **občanské petice** (*podrobněji na str. 27*), environmentální politiky, otázek zaměstnanosti, migrace a dalších. Výbory odrážejí politické složení Parlamentu a mají své vlastní sídlo, kanceláře a sekretariáty. Sestávají z 25 až 71 poslanců/kyň a scházejí se jednou nebo dvakrát měsíčně v Bruselu. Veškerá jejich projednávání jsou veřejná.

Parlamentní **usnesení** jsou obvykle schvalována většinou hlasů (prostá většina), zatímco je vyžadována přítomnost třetiny poslanců/kyň pro kvórum (minimální počet poslanců/kyň, kteří/ré musí být přítomni/y pro usnášeníschopnost). Nicméně některá rozhodnutí vyžadují silnější většiny, jako je absolutní většina vyžadována pro změnu pozice Rady v druhém čtení nebo dokonce dvoutřetinová většina potřebná pro vyslovení nedůvěry Komisi.

„Velká koalice“

Většiny v Parlamentu nejsou zcela zřejmé. Politické skupiny musí vyjednávat o každé otázce tak, aby vybudovaly koalice prostřednictvím kompromisů. Nárůst krajně pravicového populismu při posledních evropských volbách zkomplikoval ustavování ideologických většin v Evropském parlamentu, ať už středopravých nebo středolevých. To zesílilo historickou tendenci směrem k „velké koalici“ mezi Evropskou stranou lidovou a Sociálními demokraty, což podstatně snížilo schopnost menších skupin ovlivňovat rozhodovací proces.

Z Bruselu do Štrasburku – každý měsíc!

Jednou za měsíc se stěhuje okolo 5000 lidí zahrnujících poslance/kyně Evropského parlamentu, politické asistenty/ky, tlumočníky/ice a zaměstnance/kyně Evropského parlamentu **z Bruselu do Štrasburku na plenární zasedání**. Historické rozdělení institucí spolu s počátečním nedostatkem pravomocí nebo řádným sídlem Evropského parlamentu vysvětluje, proč zasedá oficiálně ve Štrasburku – rovněž je to symbolem francouzsko-německého usmíření.

Nicméně to stojí ohromujících 180 milionů eur každý rok a vyprodukuje 19 000 t CO₂. Kromě ekonomických a environmentálních nákladů je navíc Parlament během dnů, kdy zasedá ve Štrasburku, izolován od ostatních institucí EU, organizací občanské společnosti a médií.

Zelení opakovaně požadovali zastavení každoměsíčního cestovního cirkusu z Bruselu do Štrasburku a zpět. V roce 2014 se kampani „**jediného sídla**“ podařilo získat většinovou podporu Evropského parlamentu, avšak pro změnu sídla je nutná revize smluv a konečné slovo mají všechny členské státy. Francie je, bohužel, proti této nápravě.

K tomu všemu má Evropský parlament ještě třetí sídlo v Lucemburku, kde sídlí většina jeho administrativy.

3.3 | Tahání za nitky: Rada Evropské unie

Sídlo: **Brusel (Belgie)**

Předseda/kyně: **rotuje mezi členskými státy**
consilium.europa.eu

Kdo tam je?

Rada Evropské unie (rovněž známá jako Rada či neformálně jako Rada ministrů) je institucí, která **reprezentuje vlády členských států a jejich zájmy** na úrovni EU. Z toho důvodu se skládá z 28 členů/ek. Nicméně „konfigurace“ Rady není fixní, ale mění se podle tématu. Existuje deset různých „konfigurací“ ministrů/ůň nebo státních tajemníků/ic zodpovídajících za každou oblast. Takže když se Rada zabývá otázkami životního prostředí, sejde se v Radě 28 ministrů/ůň životního prostředí, a když se zabývá obchodem, jsou to ministři/ryně průmyslu a tak dále. Na jednání jsou zváni evropští/pské komisaři/ky zabývající se projednáváním otázkami, rovněž tak je zvána Evropská centrální banka, když Rada projednává její podněty.

Předsednictví Rady se střídá mezi členskými státy každých šest měsíců. Pořadí rotace je stanoveno rozhodnutím Rady spolu se systémem programů 18 měsíční spolupráce pro tři členské státy, které předsedají po sobě („trojice“). Nejdůležitějším úkolem předsednictví je najít v Radě společný podklad pro různé pozice členských států a nalezení kompromisů. Radě většinou předsedá ministr zodpovědný za téma „konfigurace“, kromě zahraničních otázek, kde je to vysoký/á představitel/ka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (*viz str. 74*).

Co to je?

Rada je především **legislativní institucí** zodpovědnou – spolu s Evropským parlamentem – za zavádění směrnic a předpisů (legislativa EU). Ve

většině oblastí **vydávají** obě instituce **právní předpisy společně** na stejné úrovni prostřednictvím tzv. „řádného legislativního postupu“. Avšak existují některé specifické oblasti politik, kde mají národní vlády stále silnější roli než Evropský parlament. Je to případ sociálního zabezpečení a zdaňování, ve kterém musí Rada pouze radit Parlamentu nebo společná zahraniční a bezpečnostní politika, kterou nastavuje Rada a kde může Parlament pouze vyjadřovat svůj názor.

Rada má rovněž **rozpočtovou** pravomoc a sestavuje rozpočet Evropské unie ve spolupráci s Evropským parlamentem (*podrobněji o rozpočtu EU viz str. 69*).

Jak funguje?

Stejně jako připravují výbory plenární zasedání Evropského parlamentu, většina práce Rady je vykonávána přípravnými orgány podle tématu. Ty mají na starosti analýzu a zkoumání legislativních návrhů Evropské komise, vyhledávání stanovených otázek a obecně řečeno přípravu všeho potřebného pro jednání Rady včetně vyjednávání. **COREPER**, francouzský akronym pro Výbor stálých zástupců/kyň (**ambasadorů/ek**) členských států, je výbor pověřen přípravou práce pro Radu (*více o legislativním postupu v kapitole 4.2*).

Je nutno upozornit, že je role COREPER často velmi rozhodující, protože práce **vyjednávání** dohod je prováděna jejími diplomaty. V tomto smyslu jsou body, které už byly dohodnuty v COREPER, schváleny Radou bez diskuze. Na rozdíl od jednání výborů Evropského parlamentu, jsou **jednání COREPER neveřejná a přítomní nejsou zodpovědní politici/čky, ale diplomaté/ky**.

To vyvolává vážné obavy o způsobu rozhodování, zejména když je cokoliv, co je domluveno v COREPER, schváleno v Radě bez rozpravy.

Frekvence jednání Rady se mění v závislosti na tématu, v některých případech se schází jednou za měsíc. Zasedání jsou rozdělena na legislativní a nelegislativní části, přičemž ta první jsou zasedání veřejná. Pro legislativní části Rada formálně schválí témata již domluvená v COREPER a prodiskutuje ta, u kterých dohody dosaženo nebylo.

Většina rozhodnutí Rady vyžaduje pro schválení tzv. **dvojitou většinu**. Od Lisabonu je v souladu se smlouvami dosaženo „kvalifikované většiny“, pokud návrh:

- **obdrží podporu 55 % členských států a**
- **ty zároveň reprezentují minimálně 65 % obyvatelstva Evropské unie.**

Záměrem systému dvojité většiny je **vyrovnat demografické** rozdíly mezi členskými státy a **nastolit** mezi nimi **principy rovnosti**. V této souvislosti nemohou velké členské státy rozhodovat bez podpory značného počtu členských států a naopak malé státy nemohou rozhodovat, pokud nezastupují významné procento evropské populace. V návaznosti na tyto požadavky musí být návrh podpořen alespoň 16 členskými státy, aby dosáhl 55 % potřebných hlasů. Pokud jde o podíl obyvatelstva, šest největších členských států již dnes představuje více než 65 % obyvatelstva, nicméně pro dosažení kvalifikované většiny s nimi musí hlasovat dalších deset států.

Blokační menšiny je v Radě dosaženo, pokud proti návrhu hlasuje alespoň 13 členských států nebo pokud všechny hlasy proti reprezentují dohromady přes 35 % obyvatelstva EU a pocházejí alespoň ze 4 členských států.

V případě, že hlasují proti návrhu pouze tři členské státy představující více než 35 % obyvatelstva EU, není dosaženo prahu pro blokační menšinu a rozhodnutí bude schváleno, pokud všechny ostatní členské státy hlasují ve prospěch návrhu. To je výjimka k výše uvedené podmínce, že hlasy pro musí představovat 65 % populace EU.

Přechodné období

Přestože systém schválený v Lisabonu platí od 1. listopadu 2014, předpokládá jí smlouvy přechodné období, ve kterém může až do 31. března 2017 požadovat kterýkoli člen místo něho použití dřívějšího systému váženého hlasování, který se skládá z dvojitého požadavku:

1. Podpora většinou členských států.
2. Dosažení 260 hlasů z 352.

Vážené hlasy byly rozděleny takto:

ČLENSKÉ STÁTY	HLASY
Německo, Francie, Velká Británie a Itálie	29
Španělsko a Polsko	27
Rumunsko	14
Nizozemí	13
Belgie, Řecko, Portugalsko, Česká republika a Maďarsko	12
Bulharsko, Rakousko a Švédsko	10
Chorvatsko, Dánsko, Finsko, Irsko, Litva a Slovensko	7
Estonsko, Slovinsko, Kypr, Lotyšsko a Lucembursko	4
Malta	3
CELKEM	352

Podle tohoto systému hlasování není rozhodnutí přijato, pokud si některý členský stát vyžádá kontrolu, zdali hlasování ve prospěch reprezentuje 62 % obyvatelstva EU, a pokud je výsledek této kontroly negativní. Blokační menšiny je dosaženo s 93 hlasy nebo polovinou členských států hlasujících proti návrhu.

Záchranná brzda

Smlouva poskytuje „**záchrannou brzdu**“ ve třech případech hlasování kvalifikovanou většinou pro členské státy, které považují návrh legislativního aktu za zásah do fundamentálních aspektů svého sociálního zabezpečení nebo právního systému. Členský stát může požádat, aby byla záležitost předána Evropské radě (viz 3.4 níže), která řízení pozastaví. Evropská rada musí záležitost projednat a – do čtyř měsíců – buď předat zpět Komisi, aby zrušila pozastavení řízení, nepřijímala žádná opatření nebo požaduje, aby Komise předložila nový návrh.

Záležitosti tímto ovlivněné jsou opatření zajišťující volný pohyb pracovníků včetně vyplácení benefitů rezidentům, justiční spolupráce v trestních záležitostech, přiblížení definic závažných trestních činů.

Jednohlasnost

Ačkoli je většina rozhodnutí Rady přijímána kvalifikovanou většinou, existují některé oblasti, ve kterých probíhá rozhodování stále podle pravidla jednohlasnosti. Případů vyžadujících jednohlasnost v průběhu historie EU ubylo, avšak stále platí pro předpisy pro zdanění, sociální politiku, pracovní právo, přistoupení nových členských států, zahraniční a společnou obrannou politiku a provozní policejní spolupráci.

Takzvané „překlenovací klauzule“ Lisabonské smlouvy dovolují přecházet od jednohlasného k většinovému hlasování, pokud je shoda Rady a souhlas jak Evropského parlamentu, tak i národních parlamentů (*podrobněji viz str. 68*).

3.4 | Politický řidič: Evropská rada

Sídlo: **Brusel (Belgie)**

Předseda: **Donald Tusk**
european-council.europa.eu

Kdo tam je?

Evropská rada (neformálně známá jako summit EU) je instituce, která je tvořena všemi **hlavami států a vlád** členských států spolu s předsedou/kyní Komise a vysokým/ou představitelem/kou Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

Co dělá?

Evropská rada stanovuje **celkový směr** rozvoje Evropské unie, formuluje směrnice, definuje **všeobecné politické cíle** a podněcuje k činnosti směrem k nim.

Evropská rada se především zaměřuje na to, aby poskytovala Evropské unii **politický impuls** a rozhodovala o nejdůležitějších politických záležitostech. Od Evropské rady se rovněž očekává, že hraje důležitou roli v řešení jakýchkoliv blokád na ministerských jednáních Rady. Stejně tak rozhoduje o společné zahraniční a bezpečnostní politice, navrhuje kandidáty pro nejdůležitější posty Unie a rozhoduje o víceletých rozpočtech.

A konečně, Evropská rada také iniciuje a sleduje revize smluv. Nicméně, není aktivní v legislativních procesech, které jsou vyhrazeny ministerským radám.

Jak funguje?

Evropská rada se schází dvakrát každý parlamentní semestr a řídí ji předseda/kyně Evropské rady, který/á je zvolen/a Evropskou radou kvalifikovanou většinou na dobu dvou a půl let. Dne 1. prosince 2014 byl druhým předsedou Evropské rady jmenován bývalý polský premiér Donald Tusk, a to po pěti letech **Hermana Van Rompuyi**, který byl také bývalý premiér z Belgie. Kromě řízení jednání je předseda/kyně Evropské rady zodpovědný/á za dosahování shody a soudržnosti mezi členskými státy a koordinaci s Evropskou komisí. Předseda/kyně Evropské rady rovněž reprezentuje Evropskou unii externě spolu s vysokým/ou představitelem/kou pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a předsedou/kyní Evropské komise (*viz str. 74*).

Stanovisko Zelených

V posledních letech se stává Evropská rada více a více důležitou v rozhodovacích procesech Evropské unie, překračující v mnoha případech pravomoci, které jí ve skutečnosti smlouvy předvíдалy. Způsob, jakým Evropská rada zvládala ekonomickou krizi, je dobrým příkladem neprůhledného rozhodování, které naprosto postrádá jakoukoliv zodpovědnost nebo zapojení občanů či jejich zástupců. Schválení Smlouvy fiskálního kompaktu v únoru 2012 jako závazné mezivládní dohody mimo architekturu EU perfektně představuje tuto neprůhlednost a nedostatek vůle brát na úroveň EU nadnárodní demokracii vážně.

Zelení již dlouho kritizují návrat k mezivládnímu způsobu rozhodování, který vylučuje Evropský parlament a občanskou společnost z jakéhokoli typu účasti a který naprosto postrádá zodpovědnost či transparentnost.

NEPLEŤTE SI JE!

Evropská rada (Summit EU)

Instituce EU, která shromažďuje 28 hlav států nebo vlád v summitech pro schvalování obecného směřování EU.

european-council.europa.eu

Rada Evropské unie (Rada ministrů)

Instituce EU, která představuje zájmy vlád na ministerské úrovni. Vydává zákony ve všech oblastech politik EU, většinou za stejných podmínek jako Evropský parlament.

consilium.europa.eu

Rada Evropy (RE)

Mezinárodní ne-EU organizace se 47 členskými státy Evropy, zaměřující se zejména na ochranu lidských práv podle Evropské úmluvy o lidských právech.

coe.int

© Evropské unie

3.5 | Ani státy, ani občané: Evropská komise

Sídlo: **Brusel (Belgie)**

Předseda: **Jean-Claude Juncker**
ec.europa.eu

Kdo tam je?

Komise je instituce, která má za úkol **hlídání zájmů Evropské unie** jako celku. Členové/ky komise jsou jmenováni nominací ze své domovské země, ale nepůsobí jako zástupci/kyně své země. Místo toho se od nich vyžaduje při plnění jejich povinností naprostá nezávislost.

Co dělá?

Kromě obhajování zájmů Evropské unie a evropských občanů jako celku je Komise především zodpovědná za:

- 1** **Uskutečňování politik EU.**
- 2** Uplatňování **legislativní iniciativy** (Komise má výhradní právo) a **sledování legislativního procesu.**
- 3** Jako strážce smluv musí **zajistit shodu s právem EU.**
- 4** **Implementace rozpočtu EU.**
- 5** **Vyjednávání dohod s třetími stranami a zastupování Unie** v mezinárodních organizacích.

Jak funguje?

Evropská komise se skládá z 28 komisařů/ek (jeden/na za každou zemi), každý/á zodpovídá za specifickou oblast politiky, kromě předsedy/kyně. Rozhodují jako kolegium, takže je to Evropská

komise spíše než jednotlivý/á EU komisař/ka, který/á vykonává legislativní iniciativu. Přípravné práce pro jakoukoli iniciativu jsou prováděny stálými zaměstnanci/kyněmi Komise, kteří/ré jsou rovněž organizováni/y do specializovaných jednotek známých jako Generální ředitelství (GŘ). Od roku 2014 nabízí nová Junckerova Komise nepatrně jiný, více politický a „vládní“ vzhled. Sám zkušený politik a bývalý premiér Juncker, oproti původnímu, strukturoval své kolegium okolo sedmi místopředsedů, všech bývalých premiérů nebo ministrů zahraničí, kteří jsou zodpovědní za zastřešující politické priority a koordinaci komisařů ovlivněných těmito prioritami. Dvěma z těchto místopředsedů je v kolegiu udělen prominentní status a pravomoci.

Jako výkonný orgán Evropské unie se Evropská komise zodpovídá Evropskému parlamentu, a proto se musí účastnit **pravidelných slyšení**. Rovněž se očekává, že bude brát v úvahu podněty organizované občanské společnosti. I když by to mohl být dobrý způsob přiblížení Komise blíže ke společnosti, je zde riziko nadměrného zastoupení nejsilnějších a nejlivnějších zájmových skupin.

Implementace práva EU

Evropská komise může být skutečně schopna zavádět své politiky v členských státech, když jsou mezi nimi nutné stejné podmínky. To musí přijít po specifickém delegování Evropským parlamentem a Radou Evropské unie prostřednictvím nařízení specifikujícího mechanismus kontroly členských států z implementace Komise. Tento systém se

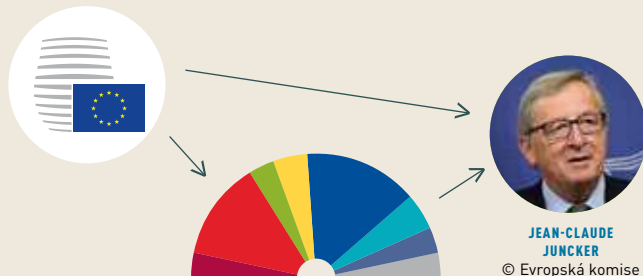
označuje jako „Komitologie“. Je unikátní pro EU, je to komplexní systém výborů, které až donedávna sestávaly z úředníků/ic Komise a národních expertů/ek, avšak bez většího vlivu Parlamentu.

Po Lisabonské smlouvě schválila EU nová pravidla kontrolující tento postup. Tyto nové postupy, přestože stále komplexní, dávají Evropskému parlamentu více pravomocí v oblasti výdajů členských států.

Občas mohou mít tyto procesy důležité a dalekosáhlé dopady, například proti pokusu zrušit ze strany Komise zákaz pěstování geneticky modifikované kukuřice v Rakousku a Maďarsku.

Jmenování nové Komise

Na základě výsledku **Evropských voleb** v květnu 2014 se předseda Evropské rady poradil s Evropským parlamentem o možném kandidátovi pro předsedání Evropské komise.

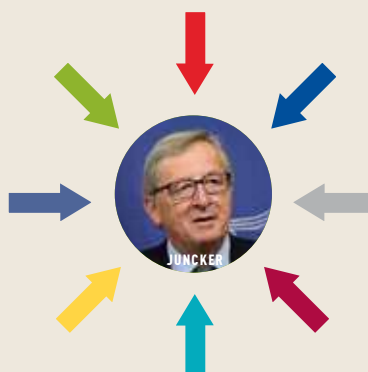
Protože byl Jean-Claude Juncker kandidátem **největšího bloku**, bylo navrženo, aby se stal novým předsedou Komise.

Následně ho **Evropská rada** zvolila kvalifikovanou většinou.

A stejně tak ho zvolil **Evropský parlament**, 422 europoslanců/kyň bylo pro (požadováno bylo 376 hlasů).

Po zvolení předsedy předložily členské státy ve spolupráci s **Junckerem** své kandidáty/ky na pozice komisařů/ek, stejně jako svého kandidáta na vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

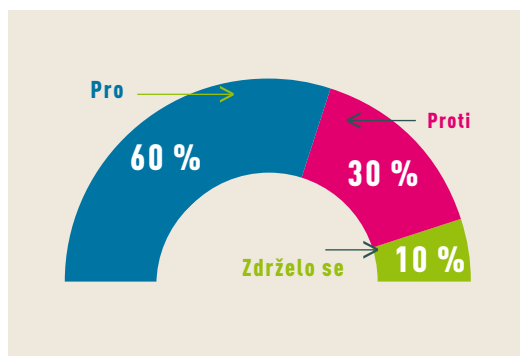
Slyšení

Každý kandidát/ka se musí poté zúčastnit slyšení před příslušným výborem Evropského parlamentu, kde jsou pečlivě posuzovány jeho/její profesní schopnosti a jeho/její nezávislost.

Slyšení kandidátů pro **Junckerovu komisi po volbách v roce 2014** byla obzvláště znepokojivá, protože někteří kandidáti/ky byli/y vysoce kontroverzní. Slovinská **Alenka Bratušek** byla přinucena svou kandidaturu stáhnout, zatímco Maďar **Tibor Navracsics**, který byl považován z několika důvodů za nevhodného, byl přesto později schválen. Kandidatury dalších kontroverzních kandidátů, jako je Lord Hill z VB či španělský **Miguel Arias**, nebyly nijak dotčeny.

Po slyšeních a konečných změnách složení představil Juncker svůj tým oficiálně Evropskému parlamentu, který měl nové kolegium komisařů/ek na 5 let jmenovat nebo zamítnout.

V říjnu 2014 hlasovalo 60 % Evropského parlamentu pro jmenování celé Komise, která zasedla do úřadu 1. listopadu. Zelení však hlasovali proti jmenování a argumentovali tím, že priority a celkový politický směr Komise ohrožuje environmentálně udržitelný a sociálně spravedlivý způsob překonání krize.

Stanovisko Zelených

Z pohledu Zelených bylo jmenování britského kandidáta Jonathana Hilla a španělského Miguela Ariase Cañetea v roce 2014 pro Evropskou unii velmi špatné.

Hill se stal komisařem pro finanční stabilitu, finanční služby a unii kapitálových trhů, poté, co pracoval v PR společnosti pracující pro bankovní sektor ve městě Londýn. Zatímco se Cañete stal komisařem pro oblast klimatu a energetiku navzdory vážným střetům zájmů (je vlastníkem akcií ropných společností), jeho sexistickým poznámkám i faktu, že jako španělský ministr životního prostředí prosazoval ropné zájmy a bránil rozvoji obnovitelných energií.

Nicméně ani jeden z kandidátů nekandidoval skutečně nezávisle a oběma byly zajištěny hlasy s podporou S&D na základě dohody kolem francouzského socialistického kandidáta Pierre Moscovici, kterého v pozici nechtěla EPP.

Zelení byli rovněž velmi kritičtí vůči předchozí Barrosově komisi, protože viděli, že komise zanedbávala svou funkci strážkyně smluv a její politiky byly spíše vyvinuty pro velký byznys místo pro občany. Z toho důvodu se v roce 2009 stavěli proti jeho druhému období.

Rozpuštění Komise

Evropská komise se zodpovídá Evropskému parlamentu a tím závisí na politické důvěře Evropského parlamentu. Evropský parlament může celou komisi odvolat prostřednictvím vyslovení nedůvěry. Aby byl návrh o nedůvěře schválen, musí být pro dvě třetiny všech hlasů a musí takto hlasovat většina všech poslanců Parlamentu. Pokud je návrh schválen, je rozpuštěna celá Komise – nebo si může vybrat preventivní odstoupení tak, jak se to stalo v roce 1999 v případě Santerovy komise. Avšak jinak je to v případě vysokého/é představi-

tele/ky pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který/á rezignoval/a ze svých povinností vykonávajících v komisi, ale zachoval/a ty týkající se Rady a Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ). Nicméně Evropský parlament nemůže odvolat jednotlivého komisaře/ku, což musí udělat předseda/kyně Komise.

Jednotliví komisaři/ky mohou být rovněž z úřadu propuštěni/y Evropským soudním dvorem na základě požadavku Rady nebo Komise, pokud již nesplňují podmínky vyžadované pro výkon svých povinností nebo v případech závažného selhání.

3.6 | Zajištění dodržování práva: Soudní dvůr Evropské unie

Sídlo: **Lucemburk (Lucembursko)**

curia.europa.eu

Kdo tam je?

Soudní dvůr Evropské unie se skládá ze tří dvorů: **Soudního dvora, Tribunálu a Soudu pro veřejnou službu**.

Jak Soudní dvůr, tak i Tribunál sestávají z jednoho soudce z každého členského státu. Soudci jsou jmenováni vládami členských států na základě vzájemných dohod na šest let. Znovujmenování je povoleno. Soudnímu dvoru asistuje devět generálních advokátů.

Co to je?

Soudní dvůr Evropské unie **zajišťuje „dodržování práva“** při výkladu a provádění smluv, ale také v nařízeních, směrnících a další legislativě EU. Soudní dvůr Evropské unie je hlavním **stimulem pro evropskou integraci** prostřednictvím svých rozhodnutí, především svých výkladů zakládajících smluv EU.

Efektivnost dodržování práva je rozhodujícím prvkem efektivnosti Evropské unie jako celku. Vyplyvá to nejenom z kvality rozsudků Soudního dvora, ale také z ochoty národních soudů s ním spolupracovat.

Jak funguje?

Zatímco se **Soud pro veřejnou službu** zabývá především spory mezi Evropskou unií a jejími státními úředníky, **Soudní dvůr a Tribunál** mají obecnější rozsah činností. I když každý z nich má své vlastní specifické soudní pravomoci. Tribunál se zabývá žalobami podanými jednotlivci proti úkonům evropských institucí a chová se spíše jako **soud první instance**.

Soudní dvůr se, naproti tomu, zabývá žalobami týkajícími se členských států, žalobami mezi různými institucemi EU a předběžnými opatřeními a chová se jako **odvolací soud**.

Soudy členských států mohou od Soudního dvora žádat **předběžná opatření** dotazující se na to, jak by měla být legislativa EU interpretována v určité situaci. Pokud vyvstanou otázky na to, jak by měla být legislativa EU interpretována v případě čekajícím na projednání před soudem či Tribunálem poslední instance, je národní soud povinen předložit věc k Soudnímu dvoru, který k předloženým otázkám vynese předběžné opatření.

Důležitou pákou pro uskutečňování práva Evropské unie v členských státech je úřad Komise, který může členský stát dostat před Soudní dvůr pro **porušování smluv** (neplnění závazků). Před tím, než se tak stane, proběhne vyšetřovací procedura, v rámci které má členský stát možnost odůvodnit své konání a je mu dána možnost napravit porušování smlouvy tak, aby proti němu nemusela být podána žaloba.

3.7 | Řízení eurozóny: Evropská centrální banka

Sídlo: **Frankfurt (Německo)**

Prezident: **Mario Draghi**
ecb.int

Evropská centrální banka (ECB) spolu s národními centrálními bankami všech 28 členských států, které si společně drží svůj kapitál, je jedinou institucí s pravomocemi týkající se měnové politiky zemí, které přijaly euro (19 zemí k 1. 1. 2015). Podle mandátu je jejím primárním úkolem zajištění cenové stability v Evropské unii – tj. udržování roční inflace pod 2%.

ECB má dva rozhodovací orgány:

■ **Výkonná rada sestávající z prezidenta/ky, viceprezidenta/ky a dalších čtyř uznávaných a zkušených členů/ek.**

■ **Rada guvernérů/ek sestávající z výkonné rady a guvernérů/ek národních centrálních bank států eurozóny.**

Členové/ky výkonné rady jsou jmenováni/y Evropskou radou pomocí kvalifikované většiny na doporučení Rady ministrů a po konzultaci s Evropským parlamentem a Radou guvernérů ECB. Členové/ky slouží po dobu osmi let.

ECB hraje klíčovou roli v kontroverzní „Trojce“ Mezinárodního měnového fondu, ECB a Evropské komise, která od finančního krachu v roce 2008 uvalila „programy přizpůsobení“ rovněž známé jako „úspěšná opatření“ na většinu jižní Evropy (stejně jako na Irsko) za poskytnuté krizové záchranné úvěry (*pro více informací o ekonomické a měnové politice EU*).

Stanovisko Zelených

Zelení věří, že je mandát Evropské centrální banky příliš omezený a nedovoluje jí podporovat obecné cíle hospodářské politiky Unie, zejména vysokou míru zaměstnanosti a vyvážený hospodářský rozvoj. Zároveň je rozhodovací proces zcela mimo jakoukoliv demokratickou kontrolu, přestože ovlivňuje životy milionů Evropanů a Evropanek.

3.8 | Technické a poradní orgány

Transparentnost a dobré vedení:
Evropský/á ombudsman/ka

Sídlo:
**Brusel (Belgie),
Štrasburk (Francie)**

Ombudsmanka: **Emily O'Reilly**
ombudsman.europa.eu

Evropský/á ombudsman/ka zajišťuje **řádnou správu** a **transparentnost** činnosti institucí Evropské unie. Proto je oprávněn/a přijímat stížnosti evropských občanů týkající se nesprávného úředního postupu s případným následným zahájením šetření. Ombudsman/ka má právo zahájit šetření také z vlastní iniciativy. Jeho/její práce spočívá v hledání řešení uvedených problémů a pokud je to nutné, také v návrhu doporučení pro dotčené instituce. Na celé své funkční období je ustanoven/a Evropským parlamentem.

Finanční „hlídací pes“:
Evropský účetní dvůr

Sídlo:
Lucemburk (Lucembursko)

Předseda: **Vítor Caldeira**
eca.europa.eu

Evropský účetní dvůr (EÚD) zajišťuje audit financí EU. Východiskem jeho auditorské práce jsou rozpočet a politiky EU, zejména v oblastech týkajících se růstu a zaměstnanosti, přidané hodnoty, veřejných financí, životního prostředí a klimatu. Jako nezávislý externí auditor EU funguje jako kolektivní orgán 28 členů/ek, kteří/ré reprezentují členské státy, EÚD vystupuje jako strážce finančních zájmů občanů EU tím, že kontroluje správné zaúčtování finančních prostředků EU a jejich navyšování a vynakládání v souladu s příslušnými pravidly. Jeho členové/ky jsou jmenováni/y Radou po konzultaci s Evropským parlamentem na období šesti let, a to i opakovaně. Výsledky práce EÚD jsou využívány Evropskou komisí, Parlamentem a Radou pro dohlížení na řízení rozpočtu EU a tam, kde je to nutné, i na provádění zlepšení.

Sociální dialog:
Hospodářský a sociální výbor (HSV)

Sídlo:
Brusel (Belgie)

Předseda: **Henri Malosse**
eesc.europa.eu

Hospodářský a sociální výbor je **poradní orgán**, který radí ve specifických oblastech legislativy Evropské unie. To se týká především finančních záležitostí, průmyslu a oblastí souvisejících se zaměstnaností (konkurenceschopnost, volný pohyb pracovníků, spotřebitelská práva) a využívání přírodních zdrojů (energie, využívání půdy, vody atd.).

Výbor je tvořen 353 hospodářskými a sociálními zástupci/kyněmi. Většina z nich jsou buď zaměstnavatelé/ky nebo zástupci/kyně zaměstnanců a zaměstnankyň, ale jsou mezi nimi také zástupci/kyně dalších organizovaných zájmů, jako jsou sdružení spotřebitelů a spotřebitelek, organizace pro ženská práva, organizace pro práva osob se zdravotním postižením atd. Členové/ky jsou jmenováni/y Radou na základě nominací z členských států.

Místní síla:
Výbor regionů (VR)

Committee of the Regions

Sídlo:
Brusel (Belgie)

Předseda: **Michel Lebrun**
cor.europa.eu

Výbor regionů je shromáždění **zástupců/kyň místních a regionálních samospráv** a poskytuje národním samosprávám hlas v EU. Výbor musí být konzultován v průběhu legislativního procesu v otázkách, které ovlivňují regiony, jako je hospodářská, sociální a územní soudržnost a transevropské sítě, ale také v dalších obecnějších záležitostech, jako je vzdělávání a kultura, veřejné zdraví nebo životní prostředí. Celkem 353 členů/ek výboru je jmenováno Radou na základě nominací z členských států a představují místní a regionální volené samosprávy.

Agentury EU

Pro plnění určitých úkolů založila EU řadu agentur. Jsou to technické organizace pracující ve specifických oblastech. Mají tendenci být decentralizované napříč celou EU.

Tyto agentury lze rozdělit takto:

■ **Agentury společenství** založené nařízením Rady nebo jak Evropským parlamentem, tak i Radou pro plnění specifických technických, vědeckých či manažerských úkolů. Zde je několik příkladů:

EVROPSKÁ AGENTURA PRO
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ (EEA)

Sídlo: **Kodaň (Dánsko)**

Výkonný ředitel: **Hans Bruyninckx**
eea.europa.eu

Evropská agentura pro životní prostředí poskytuje nezávislé informace o životním prostředí při rozhodování o environmentální politice v Unii i členských státech a podporuje je v začleňování environmentálních kritérií do hospodářské politiky.

EVROPSKÝ INSTITUT PRO
ROVNOST ŽEN A MUŽŮ (EIGE)

Sídlo: **Vilnius (Litva)**

Ředitelka: **Virginija Langbakk**
eige.europa.eu

Tato agentura byla vytvořena jako znalostní centrum pro posílení a podporu rovnosti žen a mužů (genderové rovnosti) tak, aby se stala mainstreamovým prvkem pro všechny politiky EU i národní. Za tímto účelem institut sbírá a analyzuje data o genderové rovnosti a šíří je. Rovněž poskytuje institucím EU a národním vládám nezávislé informace týkající se genderové rovnosti.

EVROPSKÝ ÚŘAD PRO
BEZPEČNOST POTRAVIN

Sídlo: **Parma (Itálie)**

Výkonný ředitel: **Bernhard Url**
efsa.europa.eu

Evropský úřad pro bezpečnost potravin vyhodnocuje rizika týkající se bezpečnosti potravin a krmiva pro zvířata v Evropské unii.

■ **Agentury společné bezpečnostní a obranné politiky (CSDP)** zřízené Radou používající společného jednání. Tři agentury existující v této oblasti se zaměřují na velmi specifické technické úkoly v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky, jako je Satelitní středisko Evropské unie.

■ **Agentury pro policejní a soudní spolupráci** zřízené rozhodnutím Rady nebo pod Úmluvou Europol mezi členskými státy (Europol). Existují také tři evropské agentury pracující v oblasti potírání mezinárodního organizovaného zločinu.

■ **Výkonné agentury** zřízené Komisí na předem určené období. Tyto agentury mají za úkol řídit jeden nebo více programů s Evropskou komisí, jako např. Výkonná agentura pro inovace a sítě, která má na starosti Transevropské dopravní sítě.

3.9 | Institucionální boj

Stručně řečeno, Evropská unie má komplikovanou institucionální strukturu v důsledku **nepřetržitého** napětí mezi členskými státy (které se zdráhají převést více pravomocí na EU), Evropskou komisí, která tlačí na další integraci a evropskými občany volajícími po větší demokracii a transparentnosti při rozhodování.

Tyto tři tlaky zesílily v posledních letech – jak jsme viděli při řízení ekonomické krize. Zatímco občané požadují v EU více demokracie, členské státy posunuly integraci spíše neprůhledným způsobem. Kromě toho mají tendenci se vyhýbat své politické zodpovědnosti pro svůj domácí zisk, avšak použitím dvojího jazyka, kterým vyčítají rozhodnutí na úrovni EU, ve kterých jsou samy zapojeny.

Na úrovni Evropského parlamentu zabránila tendence směrem k velké koalici mezi EPP, S&D a liberály dalšímu postupu v transparentnosti a zajištění větší demokracie. Dobrým příkladem bylo jmenování Junckerovy Komise, která jmenovala kontroverzní osoby a vytvořila značnou genderovou nerovnováhu – vše ospravedlněno na základě stranické příslušnosti a výměnných obchodů.

Aby přežila a prosperovala i v budoucnosti, bude se muset EU rozhodnout, kterou institucionální cestou chce opravdu jít – mezivládní a nedemokratickou nebo nadnárodní a se zapojením veřejnosti.

4 | JAK TO VŠECHNO FUNGUJE? ROZHODOVÁNÍ V EU

Rozhodování v EU je často vnímáno jako boj mezi národními vládami, do kterého může Evropský parlament zasahovat jen velmi málo či spíše vůbec. Avšak to se od Lisabonské smlouvy změnilo do takové míry, že nyní ve většině případů rozhoduje Evropský parlament v rovnocenném postavení s národními představiteli v Radě. Zatím není jasné, zdali bude tento trend pokračovat i v Komisi pod vedením Junckera.

Jaké procedury používá EU pro vytváření legislativy? Jak tyto procedury fungují? Tato kapitola představuje základní rysy zákonodárního systému Evropské unie a vysvětluje její hlavní rozhodovací procesy.

4.1 | Právní systém

Právní principy

I když to není ve smlouvách výslovně specifikováno, právo Evropské unie se řídí a je inspirováno tzv. právními principy. To platí pro veškerou legislativu EU a je vodítkem pro tvůrce politik i návrhů rozsudků Soudního dvora Evropské unie:

- **Základní práva** jsou základním kamenem veškerého evropského práva a musí být základem každého politického rozhodnutí.
- **Právní jistota:** právní systém usměrňuje rozhodování, což znamená, že je rozhodováno podle jasných a veřejných pravidel.
- **Rovnost před zákonem:** každý člověk může očekávat před zákonem rovné zacházení.
- **Bez diskriminace:** aktivita EU bude zaměřena na prevenci diskriminace na základě pohlaví, etnického původu, náboženství či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.
- **Proporcionalita (přiměřenost):** jakékoli jednání Unie by nemělo jít nad rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů smluv.
- **Subsidiarita:** EU by měla vytvářet legislativu pouze pro záležitosti, které nemohou být řešeny na národní, regionální nebo místní úrovni.

Nadřazenost práva EU nad právem národním

Evropské právně závazné akty jsou nadřazeny nad veškeré národní právní předpisy. Členské státy nemohou konat v rozporu s evropským právem. V zásadě platí, že nadřazenost práva EU – rovněž označováno jako „**převaha**“ nebo „**přednost**“ práva EU – platí také pro národní ústavní právo. Nicméně některé národní ústavní soudy tvrdí, že toto neplatí, pokud je právo EU v rozporu se základními principy národního ústavního práva.

Primární právo

Smlouvy vytvářejí základ právního systému EU a označují se jako primární právo. Nejdůležitější záležitosti obsažené ve smlouvách jsou pravomoci EU, instituce EU, rozhodovací procedury, práva občanů a soudní kontrola.

Základní práva zaručena Evropskou úmluvou o lidských právech (ECHR) byla začleněna do primárního práva EU prostřednictvím Smlouvy o Evropské unii. Dnes je součástí primárního práva EU také Listina základních práv Evropské unie.

Platné smlouvy, naposledy doplněné v Lisabonu v roce 2007, jsou:

- **Smlouva o Evropské unii (TEU)**
- **Smlouva o fungování Evropské unie (TFEU)**

Sekundární právo – směrnice, nařízení a rozhodnutí

Pro dosažení cílů Unie, mají instituce EU právo, na základě smluv, schválit právně závazné normy (akty). Tyto právní normy (akty) jsou označovány jako sekundární právo.

Tři typy norem sekundárního práva jsou:

1 SMĚRNICE: legislativní akt, který je platný okamžitě. Nemusí být zaváděny do národního práva. Jsou prováděny prostřednictvím státních orgánů a soudů členských států.

Příklad: 2011 Směrnice o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě.

2 NAŘÍZENÍ: legislativní akty, které vyžadují po členských státech dosažení konkrétního výsledku, aniž by předepisovaly konkrétní způsob, jak to provést. Oproti směrnicím, které platí okamžitě, mohou členské státy provést změny národních právních předpisů tak, aby dosáhly požadovaných cílů. Členské státy se mohou svobodně rozhodnout, co se týká způsobu a metod jejich implementace. Nicméně cíle nařízení jsou povinné a nařízení běžně obsahují konečný termín, do kdy je musí členské státy implementovat.

Pokud není nařízení implementováno ve stanovené lhůtě, může Komise zahájit řízení pro nesplnění smlouvy a dokonce členský stát dostat před Evropský soudní dvůr. A zejména, počínaje dnem uplynutí lhůty zavedení získají občané všechna práva, která jim nařízení poskytuje a mohou si je vymoci i proti odporujícím národním právním předpisům.

Příklad: *2012 Směrnice o energetické účinnosti.*

3 ROZHODNUTÍ: zaměřené na konkrétní cílové skupiny, na které se odkazuje specificky nebo jednotlivě v rozhodnutí. Rozhodnutí často vzbudí velkou pozornost veřejnosti.

Příklad:

> *Rozhodnutí Komise o uložení pokuty Microsoftu ve výši 497 milionů EUR za zneužití dominantního postavení na trhu.*

> *Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o zavedení mechanismu pro monitorování vypouštění skleníkových plynů a realizaci Kjótského protokolu.*

> *Rozhodnutí Komise o zavedení harmonizovaných referenčních hodnot účinnosti pro oddělenou výrobu elektřiny a tepla.*

4.2 | Tvorba právních předpisů

Pro každou oblast politiky zavádějí smlouvy odlišný způsob, jak má být dosaženo rozhodnutí a jak mají být do procedury zapojeny evropské instituce.

Řádný legislativní postup: spolurozhodování EP a Rady

Ve většině případů se legislativa EU vytváří pomocí takzvaného „řádného legislativního postupu“ – formálně známého jako postup spolurozhodování – pomocí něhož Evropský parlament a Rada Evropské unie vydává právní předpisy na rovnocenné úrovni. Obě instituce mohou navrhnout změny legislativních návrhů Komise v průběhu několika čtení a legislativu není možné schválit bez souhlasu obou institucí.

Návrhy Komise

Legislativní procesy jsou iniciovány návrhem Komise. Přestože má výhradní právo legislativní iniciativy, mnoho z jejích návrhů vyvstane ze závěrů jednání Evropské rady. Některé rovněž vycházejí z usnesení Evropského parlamentu, požadavků občanské společnosti nebo evropských občanských iniciativ. Předtím než Komise předloží svůj návrh, provádí pravidelně veřejná projednání.

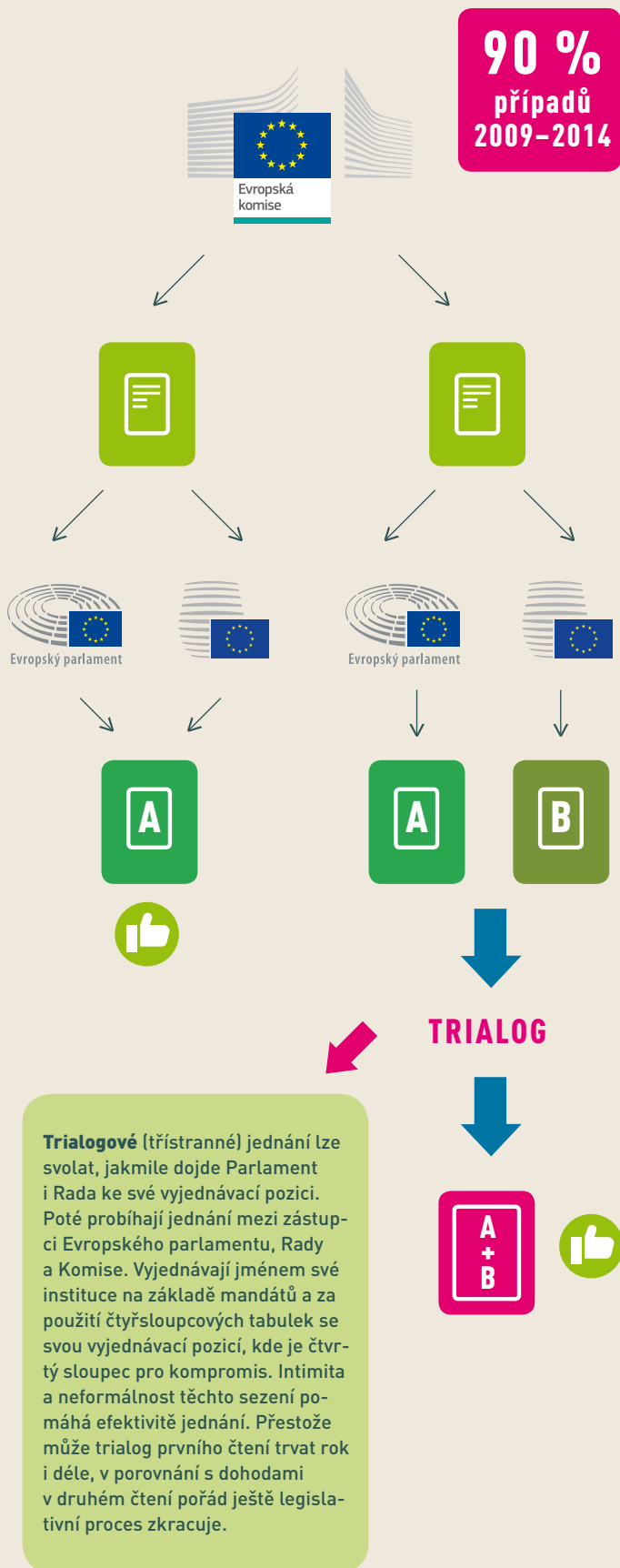
Schválení návrhu v prvním čtení

Návrh Komise je předán Evropskému parlamentu, Radě a národním parlamentům. Poslední z vyjmenovaných mohou vznést námitky k návrhu, pokud mají za to, že byla porušena subsidiarita. V určitých případech je konzultován Hospodářský a sociální výbor anebo Výbor regionů a jejich stanovisko bude předloženo Parlamentu a Radě.

Jakmile Parlament přijme legislativní návrh Komise, je text předán zodpovědnému parlamentnímu výboru, kde je vybrán europoslanec/kyně, který/á za spis zodpovídá jako tzv. zpravodaj/ka. Jakmile se zpravodaj/ce podaří dosáhnout ve výboru kompromisu, může předat text na plenární zasedání nebo přímo vstoupit do neformálního vyjednávání s Radou – tzv. trialog. Stanovisko Rady je připraveno COREPER (viz str. 48 až 49).

Pokud chce zpravodaj/ka dosáhnout dohody v prvním čtení, dokončí se trialog předtím, než je text předložen na plenární zasedání tak, aby o něm mohli hlasovat všichni europoslanci/kyně.

Výhodou dohody je její efektivita, její nevýhodou je nedostatek transparentnosti: Vyjednávání mezi hlasováním výboru a hlasováním na zasedání jsou tajná. Nikdo není schopen dohledat stanoviska jednotlivých stran a jejich vliv na finální výsledek.

Druhé čtení

Ve vzácných případech neshody v průběhu prvního čtení trialogu, nebo pokud se zpravodaj/ka rozhodne vstoupit do trialogu až po plenárním hlasování případů v prvním čtení, postupuje text do druhého čtení. V této fázi je akt přijat, pokud Parlament schválí stanovisko Rady, anebo k rozhodnutí nedojde do tří měsíců. Parlament však může také stanovisko Rady odmítnout, což znamená ukončení procesu, nebo podat pozměňující návrhy, čímž pošle návrh zpět do Rady. V obou případech je vyžadována **absolutní (nadpoloviční) většina** Parlamentu.

**9,7 %
případů**

Pokud jsou všechny pozměňující návrhy Parlamentu schváleny Radou, je akt přijat. Komise pak zkoumá a dává své stanovisko k pozměněným návrhům. Všechny pozměňující návrhy, které Komise odmítne, mohou být schváleny Radou pouze jednomyslným rozhodnutím. Pokud Rada požadované změny odmítne, nebo neschválí všechny pozměňovací návrhy do tří měsíců, musí být svolán dohodovací výbor.

Dohodovací výbor

Dohodovací výbor je tvořen ze všech členů/ek Rady a stejného počtu poslanců/kyň Parlamentu. Zastoupena je rovněž Komise, která je konzultována v průběhu celého procesu. Úkolem dohodovacího výboru je vytvořit společný text aktu. Pokud by tento proces selhal, nebude akt schválen. Pokud je úspěšný, je společný text poslán ke schválení Radě a Parlamentu.

Třetí čtení

V některých velmi vzácných případech je nutné třetí čtení. Jak Rada, tak i Parlament musí v tomto bodě schválit společný text aktu, aby bylo dosaženo úspěchu. Je vyžadována kvalifikovaná většina v Radě a většina hlasů v Parlamentu.

**1,1 %
případů**

Mechanismus včasného varování

V oblastech, ve kterých EU nemá výhradní zodpovědnost, se očekává, že budou národní parlamenty zkoumat návrhy Komise a vznášet námitky, pokud se domnívají, že je návrh v rozporu s principem subsidiarity. Toto probíhá prostřednictvím mechanismu včasného varování, kterým mají národní parlamenty příležitost provést revizi či dosáhnout stažení návrhu Komise.

Národní parlamenty mají osm týdnů pro předložení odůvodněných stanovisek vysvětlujících, proč podle nich návrh porušuje princip subsidiarity. V závislosti na počtu národních parlamentů, které považují návrh za porušující princip subsidiarity, musí Komise zrevidovat svůj návrh, aby se mohl dále projednávat, změnit jej, nebo stáhnout.

Díky rozšíření řádného legislativního procesu a zavedení neformálního dialogu došlo k podstatnému zkrácení délky legislativního procesu. Například v 7. volebním období 2009–2014 bylo schváleno 89,2 % řádné legislativy v prvním čtení, zatímco v průběhu 6. období to bylo 72 % případů a za dobu 5. volebního období pouze 28 %.

Zbývajících 10,8 % případů, ve kterých se díky dialogu nepodařilo vytvořit stanovisko akceptovatelné pro všechny tři instituce, muselo jít pro schválení do druhého nebo dokonce třetího čtení. Je nutno poznamenat, že po skončení prvního čtení bez dohody trvala jednání dialogu v průběhu celého procesu ve snaze vytvořit konsensuální text.

Příklad: *V průběhu legislativního procesu o reformě nařízení o obalech a odpadu z obalů, jehož cílem bylo snížení spotřeby plastových sáčků, probíhalo velké politické manévrování. Evropská komise provedla k této směrnici změny v roce 2013. Evropský parlament, kde za dokument zodpovídal zelený europoslanec, se ujal vedení a hlasoval pro velmi ambiciózní text. Po měsících, kdy byl materiál blokován, vrátila jednání dialogu mezi Evropským parlamentem, Komisí a Radou záležitost zpět do hry a dohoda byla uzavřena v listopadu 2014. Přestože byl text značně zmírněn, zavede povinné snížení používání platových sáčků o 50 % od roku 2017 a o 80 % od roku 2019.*

Zvláštní legislativní postup

Zvláštní legislativní postupy se vztahují na velmi specifické oblasti politik zahrnující také spravedlnost, vnitřní záležitosti a rozpočet. Jsou charakteristické tím, že Rada a Evropský parlament nevydávají právní předpisy na základě rovnosti. Existují **dva zvláštní postupy**:

■ **PROCEDURA SOUHLASU**, pomocí níž Rada schválí – často jednohlasně – legislativu na základě návrhu Komise. Parlament musí pro schválení souhlasit, avšak nemůže návrh měnit. Může být požadováno stanovisko Výboru regionů a Hospodářského a sociálního výboru. Tato procedura je používána především pro nelegislativní akty, jako jsou jmenování, avšak používá se rovněž na víceleté rozpočty a obchodní smlouvy (jako je kontroverzní Transatlantické obchodní a investiční partnerství).

Příklad: *Po několika letech tajného vyjednávání přišla do Evropského parlamentu na ratifikaci Obchodní dohoda proti padělání (ACTA). Dohoda vyvolala vážné obavy, protože představovala zásadní hrozbu pro demokracii a lidská práva. Intenzivní tlak evropských občanů a občanek spolu s opozicí Zelených, levice a liberálů dokázala přesvědčit socialisty a lidovce. V červenci 2012 Evropský parlament dohodu drtivou většinou odmítl.*

■ **PROCEDURA PROJEDNÁVÁNÍ**, pomocí níž Rada jednohlasně schválí právní akt podle návrhu Komise. Podle toho, o jakou se jedná záležitost, je konzultován Evropský parlament, Hospodářský a sociální výbor, případně Výbor regionů. Avšak Rada není vázána žádným ze stanovisek. Týká se to velmi specifických oblastí, ve kterých nemá EU mnoho pravomocí, jako je sociální zabezpečení a sociální ochrana, rodinné právo, konzulární ochrana nebo pasy a národní doklady totožnosti.

Konání bez Parlamentu

V oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) rozhoduje Rada jednomyslně a ve většině otázek bez zapojení Evropského parlamentu. Evropský parlament se podílí v této oblasti politiky pouze na omezeném počtu záležitostech, většinou spojených s jeho rozpočtovými pravomocemi nebo při schvalování souvisejících dohod.

Avšak povinností vysokého/é představitele/ky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku je informovat Parlament o vývoji politik Unie v této oblasti a musí si rovněž pravidelně vyslechnout názory Parlamentu.

Otevřená metoda koordinace (OMK)

Otevřená metoda koordinace je označována jako „měkká právní norma“ pro účely podpory harmonizace určitých politik. Používá se v Radě a funguje na základě srovnávání členských států. Příklady nejlepší praxe jsou vyzdvihovány a praxe, které jsou v rozporu s dosažením společných cílů, jsou kritizovány. **Tlak kolegů** přiměje opozdilce osvojit si nejlepší praxi, i když má Komise při jejich kontrolování jen omezené postavení.

OMK byla poprvé zavedena ve smlouvách pro oblast politiky zaměstnanosti a později byla rozšířena do dalších oblastí, zejména sociální politiky. Kritéria pro srovnávání politik členských států by měla být obecně dána direktivou. Ačkoli se tak nikdy neděje směrnicemi nebo nařízeními, může vyústit do opatření, která jsou v různé míře závazná, jako je např. potřeba vypracování národních akčních plánů pro specifické otázky.

Demokratický deficit OMK?

„Rozhodování“ o národních politikách na evropské úrovni v Radě bez zapojení Evropského parlamentu a Soudního dvora Evropské unie vyvolává zajisté pochybnosti o dostatku demokracie v EU. Zelení opakovaně poukazují na to, že Evropská unie potřebuje regulační pravomoci v klíčových politických oblastech, jako je sociální a hospodářská politika, a že otevřená metoda koordinace není vhodná pro řešení závažných problémů v těchto oblastech. Tato metoda rozhodování selhala například v oblastech, jako je modernizace sociální ochrany, sociální začleňování, důchody, zdravotní péče, životní prostředí, inovace a imigrace.

Pro většinu Zelených je OMK způsobem prosazování mezivládního, namísto více demokratického procesu rozhodování.

4.3 | Jak změnit smlouvu

Smlouvy předpokládají řádné a zjednodušené postupy pro revize smluv. Oba postupy začínají návrhem členského státu, Evropského parlamentu anebo Komise, který je předložen Evropské radě.

Zjednodušený revizní postup se používá pouze při změnách ustanovení týkajících se politik a vnitřních činností (část třetí Smlouvy o fungování Evropské unie). Evropská rada může návrh jednomyslně schválit po konzultaci s Evropským parlamentem a Komisí a v případech týkajících se institucionálních měnových změn rovněž s Evropskou centrální bankou. Toto rozhodnutí musí být schváleno („ratifikováno“) členskými státy v souladu s jejich ústavními pravidly. Zjednodušený revizní postup se nevztahuje na návrhy, jejichž cílem je zvýšení pravomocí Evropské unie.

Ve všech ostatních případech jsou pro změny smluv používány řádné **revizní postupy**. Po konzultaci s Parlamentem a Komisí rozhodne Evropská rada prostou většinou o přezkoumání návrhu. Předseda Evropské rady pak může svolat shromáždění zástupců/kyň národních parlamentů a Evropského parlamentu, shromáždění hlav států nebo vlád členských států a Komisi (stejně jako Centrální banku, v případech týkajících se změn měnových záležitostí). Úkolem shromáždění je připravit a konsenzem schválit doporučení pro kongres vlád členských států.

Namísto svolání shromáždění může Evropská rada rozhodnout prostou většinou o vydefinování podmínek doporučení pro mezivládní kongres tak, aby změnil smlouvy „vzájemnou dohodou“. Tyto změny nabývají účinnosti poté, co jsou ratifikovány členskými státy v souladu s jejich ústavními pravidly.

Přechodové klauzule

Přechodové klauzule nebo tzv. „passerelles“ jsou mnohem snadnější způsob provedení změn určitého ustanovení ve smlouvách. Jejich prostřednictvím může Evropská rada rozhodnout, že určité právní akty, které vyžadují jednomyslné rozhodnutí Rady, mohou být schváleny většinou hlasů. Podobně může Evropská rada převést právní záležitosti ze zvláštního legislativního postupu do řádného legislativního postupu. V obou případech musí být informovány národní parlamenty, které mohou proti rozhodnutí podávat námitky. Pokud jsou Evropské radě tyto námitky oznámeny do šesti měsíců, nelze „přechodová“ rozhodnutí přijmout. Pokud žádný z národních parlamentů nerozporuje tato rozhodnutí, přijme Evropská rada tato rozhodnutí jednomyslným hlasováním poté, co obdrží souhlas Evropského parlamentu.

Stanovisko Zelených k revizi smluv

Evropští Zelení zastávají dlouhodobě názor, že by měla procedura revize smluv zahrnovat občanskou společnost a celoevropskou diskusi. Skutečně demokratická a transparentní revize smluv by měla přinést větší vliv Evropskému parlamentu a současně omezit oblasti, ve kterých mají členské státy právo veta. Rovněž by to mělo řešit demokratický deficit v rozhodování EU. Nástroje, jako je celoevropské referendum, by mohly vylepšit postupy tvorby politik a více přiblížit strategická rozhodnutí k občanům a občankám.

4.4 | Jak EU sestavuje svůj rozpočet

Rozpočet Evropské unie se sestavuje ročně na základě víceletého finančního rámce a v souladu se strategickými politickými směry určenými Evropskou radou. Na rozdíl od národních rozpočtů, které tvoří v průměru až 49 % hrubého národního příjmu (GNI), tvoří rozpočet Evropské unie pouze 1 % evropských příjmů a předpokládá se jako každoročně vyrovnaný – to znamená, že nejsou povoleny žádné deficity.

Dlouhodobé myšlení

Víceletý finanční rámec je nastavením hlavních rozpočtových priorit pro několik dalších let. Je přijat Radou po obdržení souhlasu Parlamentu.

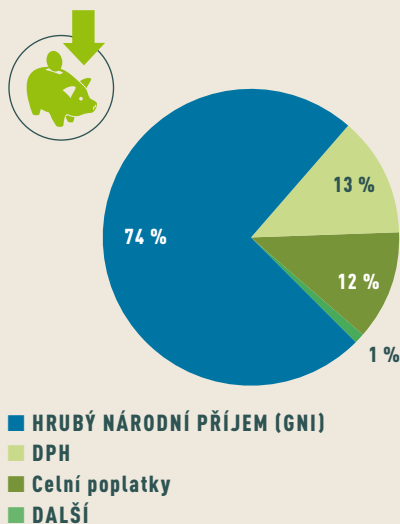
Stávající finanční rámec pokrývá období let 2014–2020 a zahrnuje pro toto období celkovou výši 958,9 bilionů €, v rozsahu od nejmenšího rozpočtu ve výši 134 bilionů € v roce 2014 až po největší ve výši 140 bilionů € v roce 2020.

Roční rozpočet

PŘÍJMY EU

Příjmy EU v roce 2014 činily 135,5 bilionů €, ze kterých tři čtvrtiny (99,7 bilionů €) tvořily národní příspěvky vycházející z hrubého národního příjmu (GNI). Kromě toho byly příjmy EU podpořeny malými poplatky v závislosti na výběru DPH v členských státech (17,8 bilionů €), stejně jako z cel a dávek z cukru (16,3 bilionů €).

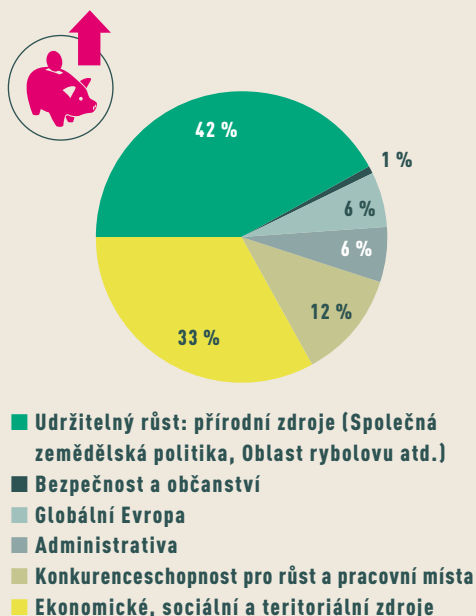
EU není oprávněna poskytovat půjčky nebo hromadit dluhy – to znamená, že tyto příjmy musí pokrýt veškeré náklady.

VÝDAJE EU

Rozpočet EU v roce 2014 zapojuje 135,5 € bilionů v platbách a 142,6 bilionů EUR v závazcích. EU je proto schopna uskutečnit více než skutečně zaplatí v průběhu běžného roku (částečně proto, že smlouvy a tendry trvají obecně déle než rok).

Většina závazků rozpočtu v roce 2014 spadá do jedné ze dvou hlavních kategorií: **ekonomická, sociální a územní soudržnost a „udržitelný růst“, jehož součástí je společná zemědělská politika (40,5 % celkového rozpočtu EU v roce 2014)**. To představuje 47,5 bilionů €, respektive 59,3 bilionů €. Rozpočet pro administrativu činí 8,4 bilionů €, zatímco „Globální Evropa“ počítá s 8,3 biliony €.

Rozpočtový **postup EU je podobný** řádnému legislativnímu postupu, který je ovšem jednodušší a má kratší lhůty. Opět platí, že musí obě instituce rozpočet EU odsouhlasit. Začíná to návrhem z Komise, který je poté postoupen Radě a Evropskému parlamentu. Pokud jsou v textech schválených oběma institucemi rozdíly, je svolán dohodovací výbor, který má vytvořit kompromisní text. Pro schválení musí být tento text přijat alespoň jednou z těchto dvou institucí.

Sociální Evropa? Fondy EU

Významná část evropského rozpočtu je určena pro **strukturální fondy**. Tyto fondy investují do skutečné ekonomiky a jejich cílem je snížení nerovností mezi členskými státy. Financují projekty navržené a spolufinancované členskými státy. V závislosti na typu projektu a ekonomické výkonnosti členského státu se účastní EU projektu finančně ve větším či menším rozsahu. Do těchto projektů se mohou zapojit také evropské státy mimo EU.

Následující tři fondy jsou již dlouho pro Evropskou unii velmi úspěšné:

■ EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ (ERDF).

Pro rozpočtové období 2014–2020 počítá se 140 biliony € a snaží se snížit regionální nerovnosti a podpořit přeshraniční vztahy. Zaměřuje se na čtyři hlavní prioritní oblasti: inovace a výzkum, digitální agenda, podpora malých a středních podniků (MSP) a nízkouhlíková ekonomika.

■ **EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND (ESF)**. V průběhu období 2014–2020 počítá s 80 biliony € na podporu mobility pracovní síly, školení a celoživotní vzdělávání, sociální začleňování a zaměstnávání mladých lidí.

■ **FOND SOUDRŽNOSTI**. Celkem 63,4 billionů € z jeho rozpočtu jde do projektů životního prostředí a infrastruktury v 15 členských státech s hrubým národním příjmem (GNI) na hlavu nižším než 90 % průměru EU.

Transevropské příběhy úspěchu

■ **PŘESHRANIČNÍ NEMOCNICE V Cerdanya** zajišťuje od roku 2008 zdravotní péči pro občany a občanky ze španělské i francouzské strany Pyrenejí. Kromě zajišťování služeb pro odlehlé horské oblasti usnadňuje také propojení obou stran hranice, které si jsou tradičně velmi blízko.

■ Projekt **Jízdenka do Kjóta (T2K)** sdružuje společnosti veřejné dopravy Bielefeldu (Německo), Bruselu (Belgie), Manchesteru (Spojené království), Paříže (Francie) a provincie Jižní Holandsko (Nizozemsko) pro dosažení společných řešení na podporu energetické účinnosti v dopravě a tím i snížení emisí CO₂.

■ Projekt **Senioři pro seniory (040)** v odlehlých severských okrajových regionech (Grónsko, Island, Skotsko, Norsko, Severní Irsko, Švédsko a Finsko) dokázal zapojit seniory a seniorky do hledání řešení pro každodenní problémy, kterým senioři a seniorky čelí. Cílem projektu bylo umožnit jim znovu získat nezávislost prostřednictvím společných programů.

■ **HARMONIZOVANÝ ROZVOJ PŘESHRANIČNÍHO REGIONU** mezi Slovenskem a Rakouskem má za cíl posílit přeshraniční vazby a harmonizovat rozvoj na obou stranách hranice. Tento program se rovněž snaží snížit negativní dopad velmi rychlého růstu regionu Bratislava – Vídeň, jako je tlak na změnu zemědělských oblastí na oblasti předměstské.

Stanovisko Zelených

Zelení prosazují vyšší rozpočet EU pro řešení problémů Evropské unie. V této souvislosti by zavedení uhlíkové daně a daně z finančních transakcí mohlo Unii zajistit vlastní zdroje a rovněž by velkou měrou přispělo k financování Unie, zatímco by se zároveň snížila potřeba příspěvků od členských států. Financování Unie by se tak stalo transparentnější a ekologičtější a zároveň by přispělo k regulaci finančních trhů.

Na straně výdajů bojují Zelení za přerozdělení výdajů v rozpočtu, zrušení výdajů ohrožujících životních prostředí a přesun k těm, které opravdu podporují skutečný přechod k nízkouhlíkové společnosti a zeleným pracovním místům. Tento posun by zahrnoval snížení dotací pro zemědělský export, letiště a rychlostní silnice, zatímco by se investovalo například do udržitelné rybářské politiky, inovativní dopravní politiky a modernizace zateplování budov.

Zelení také požadují jiný způsob sestavování rozpočtů s větší transparentností a větším zapojením občanů, a to například pomocí možnosti vybrat pilotní projekty, které mají být schváleny rozpočtovým výborem Evropského parlamentu.

4.5 | Hospodářská a měnová unie

Cíl společné hospodářské a měnové unie byl dosažen ve třech stupních:

1 Neomezený pohyb kapitálu mezi členskými státy a zvýšená spolupráce mezi centrálními bankami.

2 Posílená spolupráce mezi centrálními bankami a **koordinace měnové politiky**.

3 Trvalé stanovování směnných kurzů zúčastněných členských států.

Evropská centrální banka a národní centrální banky všech členských států (včetně členských států mimo eurozónu) spolupracují v rámci Evropského systému centrálních bank v záležitostech týkajících se měnové politiky uvnitř EU.

Přijetí eura

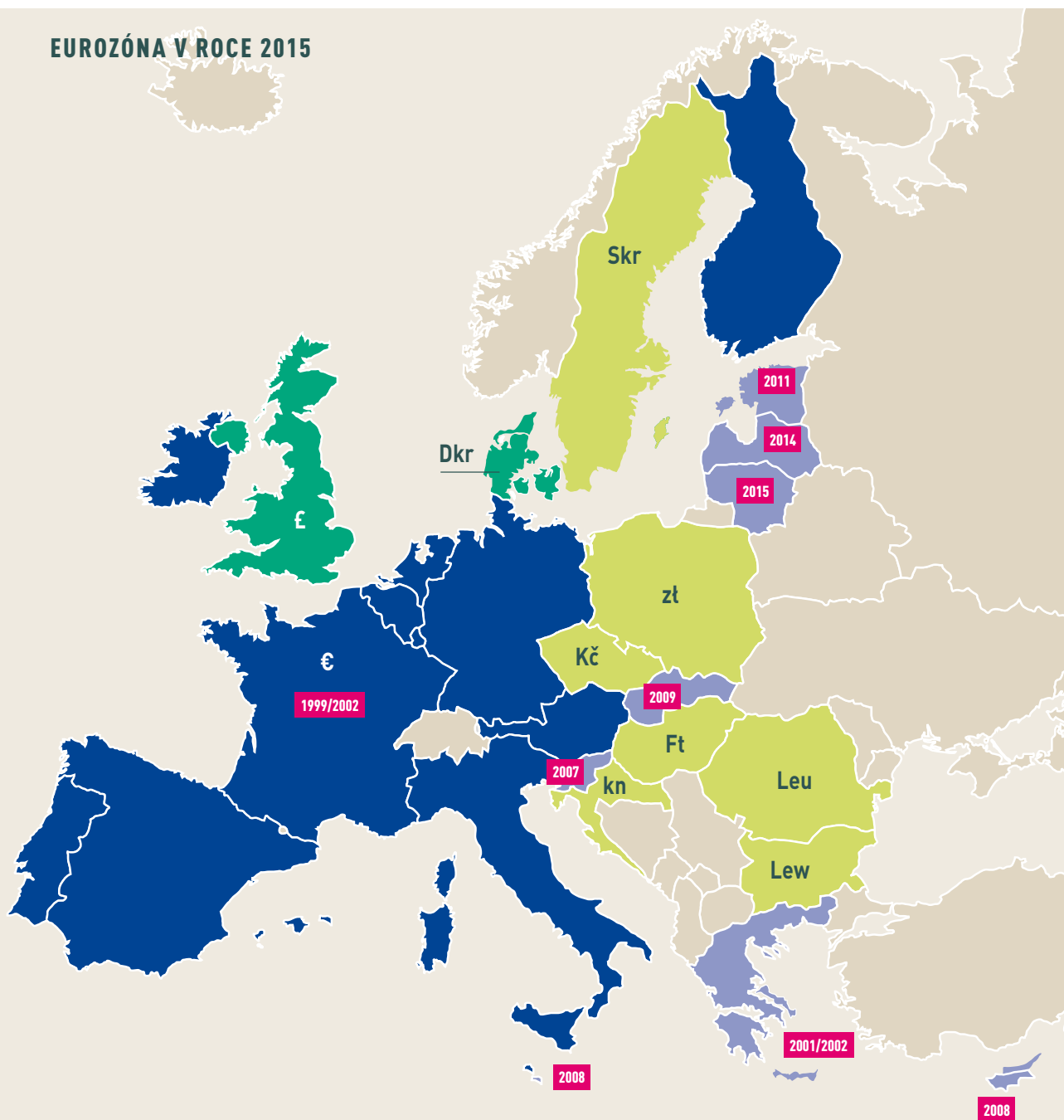
Jako nezbytný předpoklad pro přijetí eura, nastavila Maastrichtská smlouva následující kritéria, která musí být pro přijetí společné měny splněna:

- **CENOVÁ STABILITA:** míra inflace nesmí překročit průměr tří nejvýkonnějších členských států o více než 1,5 %.
- **DEFICIT** národního rozpočtu nesmí být vyšší než 3 % hrubého domácího produktu (HDP).
- Celkový **NÁRODNÍ DLUH** nesmí překročit výši 60 % HDP.
- **SMĚNNÉ KURZY:** dodržování běžného flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému, a to alespoň po dobu dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči euru.
- **DLOUHODOBÉ ÚROKOVÉ SAZBY:** nominální dlouhodobé úrokové sazby (např. státních dluhopisů) nesmí být vyšší než 2 % nad průměrem úrokových sazeb ve třech nejvýkonnějších členských státech.

Modré země již euro přijaly (stav k 1. lednu 2015). Ostatní členské státy se zavázaly přijmout euro, jakmile splní kritéria, s výjimkou Spojeného království a Dánska, které mají právo se rozhodnout jinak.

Případ Švédska je sporný, protože se předpokládalo, že se k euru připojí, avšak Švédové připojení odmítli v referendu.

EUROZÓNA V ROCE 2015

Hospodářská správa

Pakt stability a růstu reguluje hlavní makroekonomické cíle a stanovuje procedury pro sledování deficitů rozpočtu a národních dluhů členských států eurozóny v rámci maastrichtských kritérií.

Na tomto základě jsou rozpočtové politiky členských států pod stálým dohledem Komise až do té míry, že může Komise za porušení kritéria ukládat členským státům vysoké pokuty.

Tato kritéria makroekonomické stability nezabránila ani nepředvídala ekonomickou a finanční krizi. Selhala také v zastavení spekulací se státními dluhy. V této souvislosti začal platit v prosinci 2011 takzvaný legislativní „šestibalíček“, který zpřísnil pravidla Paktu stability a růstu tak,

aby bylo pro členské státy mnohem složitější překročit míru maximálního deficitu a dluhu a zajistit dodržování. Šestibalíček také předepisuje, že budou doporučení Komise automaticky přijata, pokud proti nim nebude hlasovat většina členských států eurozóny. Pravidla obsažená v „šestibalíčku“ byla povýšena do statusu smlouvy prostřednictvím mezivládní dohody takzvaným Evropským fiskálním kompaktem platným od 1. ledna 2013.

V roce 2013 byl rovněž schválen „dvojbalíček“ skládající se z dalších dvou nařízení, aby byla posílena role Evropské komise a Rady při dozoru nad nepřiměřenými deficity nebo dluhy – například zavázání všech členských států eurozóny k předložení návrhů svých národních rozpočtů Komisi ještě před jejich předložením vlastním národním parlamentům.

Stanovisko Zelených

Evropští zelení jsou přesvědčeni o tom, že nedávné změny v ekonomickém řízení EU a eurozóny představují trojnásobné nebezpečí, které je ekonomické, demokratické a institucionální.

- Spíše než řešení ekonomické a finanční krize pomáhají úsporná opatření zesílit pokles v ekonomickém cyklu a zvýšit ekonomickou nerovnost. Zároveň vnucují velmi úzkou a ideologicky zkreslenou představu ekonomiky, která ignoruje prosperitu lidí.
- Mechanismus monitorování „nevyrovnanosti“ členských států podkopává demokracii, když Rada a Evropská komise přezkoumává rozpočty zemí ještě předtím, než mají národní parlamenty vůbec šanci návrh rozpočtu obdržet.
- A konečně, mezivládní finanční dohoda byla rozhodnuta mimo smlouvy EU, přestože zavazuje Komisi k její kontrole. Tím byl vytvořen nebezpečný precedent vyzývající členské státy k tomu, aby si uzmuly zpět z pravomocí EU více oblastí politik. Navíc současná ekonomická správa vážně ohrožuje evropský projekt zaváděním rozdělení mezi věřitele a dlužníky.

Zelení podporují mezi členskými státy větší solidaritu pro posílení evropské ekonomiky jako celku. Spíše než hru s nulovým součtem potřebuje Evropa strategii win-win. Udržitelná rozpočtová politika je, samozřejmě, potřebná pro zdravou ekonomickou a měnovou unii, avšak stejně tak snižování nezaměstnanosti a zachování sociálního zabezpečení lidí. Makroekonomické cíle zaměřené výhradně na snižování dluhů a deficitů ohrožují prosperitu milionů Evropanů a Evropanek a dokonce i samotnou evropskou integraci.

4.6 | EU ve světě – zahraniční politika

Zahraniční záležitosti jsou stále jednou z oblastí politik, do kterých má Evropská unie málo co mluvit. Z důvodu přímých vazeb na národní suverenitu se členské státy historicky zdráhají budovat jednotnou a koherentní zahraniční a bezpečnostní politiku. Ačkoli byly v posledních letech některé kroky kupředu provedeny, zůstala tato oblast zcela vysoce mezivládní doménou, ve které rozhoduje Rada na základě jednomyslnosti a Evropský parlament má jen malé nebo vůbec žádné zapojení.

Vnější zastupování EU

Přestože Lisabonská smlouva (*viz kapitola 1*) přinesla jisté ujasnění zastupování Evropské unie, Kissingerova otázka – „komu zavolám, když chci volat Evropu?“ – má stále nejasnou odpověď.

Smlouvy rozdělily pravomoci vnějšího zastupování Evropské unie mezi Evropskou komisi, vysokého/ou představitele/ku pro zahraniční záležitosti a bezpečnostní politiku a předsedu/kyni Evropské rady, každý/á zodpovídající za odlišnou oblast činnosti.

V těchto souvislostech bude Evropská komise s největší pravděpodobností zastupovat Evropskou unii mezinárodně, pokud půjde o výlučné kompetence EU, jako je celní unie nebo obchod, zatímco otázky, jako je bezpečnost a obrana, obecně řeší předseda Evropské rady.

Vysoký/á představitel/ka

Od listopadu 2014 je vysokou představitelkou pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogherini. Zároveň je komisařkou pro externí vztahy a místopředsedkyní Komise a předsedá Radě pro zahraniční věci. Říká se o ní, že obléká „dva dresy“, a to z důvodu kombinace jejích funkcí – jedna v Komisi a druhá v Radě. Vysoký/á představitel/ka rovněž zastupuje Unii ve společných zahraničních a bezpečnostních záležitostech, vede politický dialog se zeměmi, organizacemi a institucemi mimo Unii a zastupuje EU v mezinárodních organizacích a na konferencích.

Vysoký/á představitel/ka je jmenován/a Evropskou radou, na základě kvalifikované většiny a stejně tak může být i odvolán/a. Zároveň jako člen/ka a místopředseda/kyně Komise se musí vysoký/á představitel/ka prezentovat na jednáních Parlamentu před parlamentním hlasováním o nové Komisi. V rámci Komise zodpovídá za vnější vztahy Komise a za koordinaci externích úkolů ostatních komisařů/ek.

Kromě toho musí vysoký/á představitel/ka pravidelně s Parlamentem konzultovat hlavní aspekty unijní společné zahraniční a bezpečnostní politiky a musí zajistit, aby byla stanoviska Parlamentu brána na zřetel.

Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ)

Služba pro vnější činnost pomáhá vysokému/é představiteli/ce. Zaměstnanci/kyně služby sestávají zejména z bývalých úředníků/ic Rady a Komise a personálu z národních diplomatických služeb.

Evropská služba pro vnější činnost udržuje diplomatické vztahy jménem Evropské unie s téměř všemi zeměmi a v některých ohledech působí jako „ambasáda“ EU. V současnosti je síť ESVČ tvořena 140 delegacemi zastupujícími Unii a informuje EU o politickém vývoji ve všech částech světa.

4.7 | Rovnováha v ohrožení?

Rozhodovací proces EU je nutně formován stávající rovnováhou mezi hlavními institucemi Evropské unie, které reprezentují občany EU, členské státy EU a EU jako takovou. Většina rozhodnutí v rámci EU má proto tendenci reprezentovat konsensuální dohodu mezi všemi třemi pozicemi.

Nicméně řízení ekonomických a finančních krizí zpochybnilo tuto historickou rovnováhu, když přivedilo náhlé zvýšení moci Komise a členských států se současným omezením politické zodpovědnosti. Jaký byl skutečný dopad na Evropu a rozvoj Evropské unie, není doposud zřejmé.

Matoucí, nudná, technokratická, nedemokratická či dokonce zkorumpovaná... Takto je dnes často Evropská unie popisovaná a vnímaná. Přesto je mnoho rozhodnutí, která mají reálný dopad na každodenní život 500 milionů Evropanů a Evropanek, přijímáno na evropské úrovni. Avšak opravdu si EU zaslouží tolik špatné publicity? Co se doopravdy děje v zákulisí v Bruselu?

Evropa je rozhodně na křižovatce: po letech nedostatečného jasného politického vedení a ekonomické stagnace (nebo dokonce recese) požadují občané a občanky hluboké změny a rozsáhlejší a kvalitnější demokracii také na úrovni EU. Lidé, kteří chtějí být politicky aktivní na evropské úrovni nebo získat lepší přehled o evropských záležitostech, potřebují přístup k náležitým a jasným informacím o EU, jejích institucích, procesech a rozhodnutích. Kdo, o čem a jak rozhoduje? Jak se mohou občané a občanky zapojit? A za co skutečně EU zodpovídá?

Tato kniha je součástí snahy GEF o podporu většího zapojení do evropské politiky. Snaží se vysvětlit EU jednoduchým pochopitelným způsobem, sledováním velkých okamžiků její historie, vykreslením jejích praktických funkcí a zdůrazněním příležitostí pro občany formovat politickou agendu EU. Tato plně revidovaná a aktualizovaná verze předchází publikace GEF „Příručka pro Evropu“ vyzdvihuje alternativní návrhy Zelených a činnost na evropské úrovni za účelem proměny EU pomocí větší transparentnosti, demokratičnosti a přiblížení všem Evropanům a Evropankám.

Čtěte, diskutujte, zapojte se!

**GREEN EUROPEAN
FOUNDATION**

3 Rue du Fossé, 1536 Luxembourg

Kancelář v Bruselu:

T +32 (2) 234 65 70 | F +32 (2) 234 65 79

info@gef.eu | www.gef.eu

Office PH02C27
60 rue Wiertz – 1047 Brussels